

Şarkılar kitabı

H.HEINE - Çeviren: BEHÇET NECATİGİL

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI — 5.00(

İstanbul, Mart 1972

HEINRICH HEINE

ŞARKILAR KİTABI

Dilimize Çeviren:

Behçet NECATİGİL

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI — 112

Kapak : T. Ermen

Basıldığı Yer :

Baha Matbaası — İstanbul
Telefon : 27 32 44

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Çevirenin Önsözü	7
Heinrich Heine'nin Önsözü	16
GENÇLİK ACILARI, Rüya Görüntüleri, Şarkılar, Romanslar, Soneler	19
LİRİK INTERMEZZO	103
DÖNÜŞ	149
HARZ DAĞLARI GEZİSİNDEN	249
KUZEY DENİZİ	265
NOTLAR, AÇIKLAMALAR	317

HEINRICH HEINE

(1797 - 1856)

Hayatı ve Eserleri Üzerine Notlar

Dünyaca tanınmış Alman şairi Heinrich Heine, bir musevi tüccarın oğlu. 13 aralık 1797'de doğduğu Düsseldorf'ta lise öğrenimini tamamladı; on dokuz yaşında, amcasının Hamburg'daki bankasında çalışmaya başladı. Bu amca, iki sene sonra ona bir manifatura ticarethanesi açıverdiyse de Heine'nin ticaret hayatı ancak bir yıl kadar sürdü. Delikanlı, amcasının kızı Amalie'ye tutuldu. Karşılıksız, mutsuz bir aşktı bu; ve genç Heine'ye içli şiirler yazdırmakla kaldı.

Şair, gene amcasının yardımıyla bu kez Bonn'da hukuk öğrenimine başladı. Tarih ve felsefe profesörü, şair Arndt (1769-1860) ile gene profesör ve şair August Wilhelm Schlegel (1767 - 1845)'in derslerine devam etti. 1821 nisanıyla 1823 mayısı arasında öğrenimini Berlin'de sürdürdü ama şimdi, hukuktan çok felsefe ve edebiyata vermişti kendini. Ünlü filozof Hegel (1770-1831)'e

öğrencilik yaptığı Berlin'de Fouqué, Chamisso, E.T.A. Hoffmann ve Grabbe gibi edebiyatçılarla tanıştı. İlk şiir kitabının yayımlanması gene bu yıllara raslar (1822). Rahel Varnhagen'in salonundaki toplantılara da katılan şair, 1823 mayısında Lüneberg'e annesinin babasının yanına döner; Cuxhaven, Helgoland ve Hamburg'a gider.

1824 ocağında Göttingen'dedir. O yılın eylülünde yaya olarak Harz dağları gezisine çıkar, Thüringen'e uzanır, şair Goethe'ye uğrar. 1825 mayısında Göttingen'de hukuk imtihanlarını verir. Diploması, hıristiyan olmadıkça, bir işe yaramayacak; Heine, avukatlık yapamayacaktır. O yüzden o yılın haziranında din değiştirip hıristiyan-protestan olur. Alaycıydı, bu durumunu "Avrupa kültürüne bir giriş bileti aldığı" yargısına bağlamıştı. Hukuk doktorasını verdikten bir süre sonra Lüneberg ve Hamburg'da yaşar. İkinci mutsuz aşkı bu tarihlerde ve bir başka kuzeni Therese Heine iledir.

Heine, 1827 nisanında Londra'ya gider, güz aylarında Münih'e döner, bir gazetede çalışır. 1828 haziran ve temmuzunu İtalya'da geçirir. Hamburg, Berlin, Potsdam, gene Hamburg ve Helgoland... Buralarda dolaşır. 1831 nisanında Paris'e gidecek, oraya yerleşecektir. Almanyadaki bir gazetenin muhabirliğini almıştır üzerine. Fransızlarla Almanları fikir alanında birbirine bağlamak, karşılıklı bilgisizlik ve güvensizlikleri aradan kaldırmak azmindedir. O vakte kadar, De l'Allemagne (Almanya Üzerine, 1810) kitabıyla, Goethe ve Schiller etkisinde, sadece Madame de Stael, kısmen uğraşmıştır bu işle; onun başlattığını asıl, Heine gerçekleştirecektir. Fransız edebiyat çevreleri bu kültürlü, zarif adama açılır. Belli başlı Fransız şair ve yazarlarıyla (Hugo, Dumas, Börne, Béranger, George Sand ve Balzac) tanışır Heine. Paris'i, bu monden, büyük şehir atmosferini sevmiştir.

Şen şakrak şiirler yazar Paris üstüne. 1841'de Paris'te evlenir.

1837'den beri gözlerinden rahatsızdır; fakat asıl, ağır hastalığı 1848'de başlar. Onu ağır ağır ölüme götüren bir omurilik veremidir bu. Heine, yatalak olur, 17 Şubat 1856'da Paris'te ölür. Montmartre mezarlığına gömülür.

*
**

Hayatının belli başlı tarih ve olaylarını yukarda kısaca derlediğimiz Heinrich Heine, Alman edebiyatında adı Goethe ve Schiller'in yanı sıra hemen hatırlanan ve on dokuzuncu yüzyılın edebî gelişmesine şiirleri, düzyazılarıyla geniş ölçüde etkisi olmuş bir şairdir. Hikâye yazarı Wilhelm Raabe (1831-1910) ve devlet adamı Bismarck (1815-1898) gibi başka ruh ve anlayışlarda şöhretler bile bu musevi soyundan Alman şairine boyun eğmişler, onu fikir yönünden çok hareketli bir dönemin en büyük öncüsü, en canlı edebiyatçısı kabul etmişlerdi. Zamanında Heine'ye yapılmış hücumları Bismarck, şöyle karşılıyordu: "Heine'nin bir şair olduğunu, isminin ancak Goethe'nin yanı sıra anılabileceğini, şiirinin katıksız Alman şiiri olduğunu, bu beyler nasıl unutabilirler?"

Heine, Alman edebiyatının Romantizm'den Realizm'e geçiş döneminin en önemli şairi. Çoğunlukla derinliğine ve acı bir duyarlık, yer yer üzgün tatlı bir eğlenti havası yansıtan şiirleri Almanyada kuşaktan kuşağa birer halk türküsü gibi söylendi; Schubert, Schumann, Brahms tarafından bestelendi, bütün kültür dillerine çevrildi.

Şiir kitapları arasında, bizim tam olarak çevirdiğimiz *Buch der Lieder* *Şarkılar Kitabı* (1827) özellikle

başta gelir. Sonrakiler *Neue Gedichte / Yeni Şiirler* (1847) ve *Romanzero* (1851) ile, ölümünden sonra derlenmiş son şiirleri, biçim bakımından daha oturmuş ve olgun olsalar bile, Heine şair yaratıcılığının zirvesine *Şarkılar Kitabı* ile erişti kabul edilir.

Heine'nin bir kısmını yirmi, hattâ on altı yaşlarındayken yazdığı şiirleri kapsayan bu kitap, Alman edebiyatının en başarılı, zamana en dayanıklı kitaplarından biri olmak mutluluğuna erişti. Şairin gençlik heyecan ve tutkuları, ümit ve ümitsizlikleri, kafa ve gönül bunalımları, artistik çabaları bu şiirlerde dile geliyor. Şüphesiz, kitabın iki yüz elliye yakın şiirinin aynı derecede güzel olduğu iddia edilemez. Ama en azından üçte ikisi güzel olan bu şiirlerin, çeviri darlık ve yetersizliklerine rağmen, romantik bir genç ruhunu tam anlamıyla yansıttığı, rahatlıkla söylenebilir. Bunlar gönle seslenen şiirlerdir; okuyucuda yaşantı birlikleri yaşatır; yalnız bir millete özgü karakter ve kültürü değil, evrensel bir ruh yapısını vurgular. Kalbin koşmaları, ağıtlarıdır; esnek, yumuşak, saydam şarkılardır. Çağlar süresince âşık gönüllerin, yanan yüreklerin hicranlarını, korkularını; sonra da romantik çağın inançlarını, yalnızlık, terkedilmişlik ve ruh gerilimlerini veren şiirler.

Heine bu şiirlerdeki gücünü halk lirizminin duru kaynağından alıyor, onları Alman halk şiir, masal ve efsanelerinin özsuyuyla besliyordu. Sevilmelerinin bir nedeni de hem insanlığa, hem de doğdukları toprağa kuvvetle bağlı oluşlarıdır. Heine'yi o şehirden ötekine çeken büyüde, güçte, bizim saz şairlerimizde olduğu gibi, mutsuz aşklara, gurbet acılarına, çağıyla çatışma halinde oluşlara benzerlikler bulmamak imkânsızdır. *Şarkılar Kitabı*'nın, özellikle Yunan-Lâtin mitologyası önbilgileri isteyen, son bölümündeki (Kuzey Denizi) şiirler de da-

hil, Heine'nin dünyasına girmekte zorluk çekmeyişimiz, bu şiirlerdeki ruh ve edânın biraz da kendi saz şairlerimizin koşma, türkü ve destanlarındaki ruh ve edâya yakın oluşundan ileri geliyor. Çoğu şiirlerinde mısra sayısıyla da bizim koşmaların sınırları içinde kalan Heine'deki masal ve efsane motifleri, ortaçağ şövalye hayatına ve daha gerilere bağlı bile olsa, anlaşılmaz, katı, yadırgatıcı değil; yumuşak, benimsenir ve ortak.

Şiirde duyarlıklı halk ruhunun sözcüsü olan Heine, düzyazılarında birden değişir, çağının eleştirmecisi olur, düşünce özgürlüğüne açılır. Düzyazıdaki örnek gücünü gösterdiği, üç ciltlik *Reisebilder* / *Seyahat Tabloları* sayfalarında Heine, duyguları hülyalı bir fantezi içinde vermek eğiliminden kurtulur. Dâhice bir öznellik merakı; biçimlerle, ruh halleriyle eğlenir gibi oynayışı, kendini inkâr edişi, en katıksız bir acıyı bir nüktede eritiverişi gibi atılımlar gösterir. Tabiatı, efsanelerdeki özü, aydın insanın düşünce özgürlüğünü derinden duyar, benimser. Şiddetli ve önlenemez alay, yergi merakını, kendini yaralamada bile kullanır. Tasdikle inkâr arasında gidip gelir. Hayata ve Alman ruhuna hayran bir duyguyla; pişkinliği, rindliği, cynisme'i, coşkunluk-hayranlıkla karamsarlığı, muhabbetle nefreti bir arada götürür. Bir başka deyişle Heine, *Seyahat Tabloları*'nda, bütün karşıtlıklardan faydalanan nükteli, oyunlu bir düzyazı üslûbu yaratır. Gazete fıkrası için günümüze dek örnek olma değerini korumuş, empresyonist bir anlatış biçimidir bu. Bu parıltılı yarenlik üslûbunda tabiat hayranlığı, cıvıl cıvıl bir macera düşkünlüğü, dar görüşlerle savaş, alay, yergi iç içedir. Bu üslûbun en parlak sayfaları özellikle Harz dağları ve İtalya Yolculukları'nın ilk bölümlerinde görülür. Şairde gerçekte ironi, bir arada gider: "Hattâ ben, Almanlığa ait bir şeyi, dünyadaki her

şeyden çok severim. Sevinci, neşeyi ben bunda bulurum. Kalbim Alman ruhunun bir arşividir, iki kitabım Alman şiirinin bir arşivi olduğu gibi!" diyor Heine.

Paris'e yerleştikten çok sonra, bir yandan balad'larını yazarken bir yandan siyasî yazılarını yazmaya başlamıştı. Bu yazılarında acı bir hayal kırıklığı ve yurt özlemi dile geliyordu. İnkâr ve tasdik, kendi kendisiyle uzlaşamayan bu yaradılışı, burada da takip etti: "Almanya'yı düşününce gecede / Gel de uyu mümkünse!" diyordu. Sonraları Gerhart Hauptmann'm Die Weber (1892) adlı halk dramına konu olacak, Silezya dokumacılarının sefaleti, Heine'yi sosyal şiire çağırıyordu. Heine, Almanya'dan, fikir özgürlüğünün, dünyayı kucaklayacak bir Hellenizm'in, bir Avrupa geleceğinin doğmasını bekliyordu. 1844'de Almanya'ya kısa süreli iki yolculuk ona *Deutschland, ein Wintermaerchen / Almanya, Bir Kış Masalı* ve *Atta Trol* isimli iki manzum eser daha yazdırdı. İlki siyasî bir hicivdir, *Atta Trol* ise Romantik dönemin son orman övgüsü. Bu eserlerle Heine, lirik-fantastik ve mizahî bir eser, aynı zamanda bir itirafname ortaya koymuş oluyordu. Güdümlü şiire, parti şiirine sanat gururu isyan etmişti. 1848'de başlayan, sekiz yıl süren ağır hastalığı sırasında *Romanzero* (1851)'yu yazdı. Bu kitaptaki şiirler, inanç ve insanlık tarihinin bütün dönemlerini kucaklar gelir, yeni bir toplum düzeni umduğu, fakat bir estet ve bir fikir aristokratı olarak ürktüğü geleceğe uzanır. Hayatın bütün nimetleri, gürlüğü, yaklaşan ölümle keskin ve gölgeli, yeniden belirir. Bu şiirlerde artık oyun yoktur; ciddiyet ve nâçarlık, acı ve yardımcı bir iman özlemi görülür: "Diri diri gömülen, yürür gider gecede."

Eserleri toplu olarak ilk kez 1861-1863 yıllarında basılmış, o baskıda yirmi bir cilt tutmuş olan Heine'nin

Seyahat Tabloları üzerinde biraz daha durarak, kısa tanıtmamızı bir sonuca bağlayabiliriz:

Heine, şairliğine ek olarak, modern gazete yazarlığının dilini, üslûbunu, tekniğini yarattı. Aktüaliteye ve öznel kavrayışa açılan, hafif, ilgi çekici, esprili, canlı bir sohbet üslûbu yarattı. Seyahat Tabloları ile yepyeni bir edebiyat türünün, fıkra ve gezi türünün doğmasına öncülük etti. Gazete yazısı onun hareketli, çok cepheli aktüalitesinde devrin çabalarına uydu. Edebiyat o tarihlerde günün, dünya görüşlerinin kımıldanışlarına, buhranlı bir gelişmeye yol arıyor, şekilden fedakârlık etmeme pahasına, canlılığını sürdürmek istiyordu. Heine'de polemik bir sanat haline geldi. Alman ruhunu çok iyi bildiği ve devrinin en kültürlü adamlarından olduğu için, yergilerinde amansız Heine, polemikten bir sanat eseri yarattı. İdealist geleneğe ilk o hücum etti, bu geleneğin güçlü yıkıcısı ilk o oldu.

Lirizmi halk şiirine dayanır. Karamsarlığı yalnız yergi ve düzyazılarında değil, şiirlerinde de görülür. Aklın, mantığın müdahalesiyle duyguları gemleyen romantik ironi, onun eserlerine sert ve keskin bir nitelik eklemiştir.

Heine'den türkçede evvelce üç eser yayımlandı:

1) Seyahat Tabloları. Çeviren: Pertev Boratav, Millî Eğitim Bakanlığı yayınları, üç cilt, 1945-1948.

2) Floransa Geceleri. Çeviren: Süreyya Sami Berkem, Hilmi Kitabevi, 1948 / Bu kitap Seyahat Tablolarının üçüncü cildinin bir bölümüdür. /

3) Şarkılar Kitabı. Çeviren: Vasfi Mahir Kocatürk, Hilmi Kitabevi, 1948 / Eser bölümlerinden seçilmiş parçalar düzyazıyla çevrilmiştir, tamamının yarısı kadardır. /

Bu kitaplar dışında eski dergilerde tek tük şiir çevirilerine de raslanır; bizim görebildiklerimiz şunlar oldu:

a B. Necatigil çevirileri: Kovan dergisinde (İzmir, mart ve nisan 1945, sayı 20 ve 21'de, Şarkılar Kitabı'nın Dönüş bölümü, 13. şiir ve Lirik İntermezzo bölümü, 57. şiir.

Yeditepe dergisinde (1 mart 1956, sayı 102): ŞK., Dönüş bölümü, 13, 17, ve 80. şiirler (üç şiir).

b Dora Güney ile Necati Cumalı çevirisi: Tercüme dergisinde (1946, sayı 34-36'da, ŞK., Dönüş bölümü, 2. şiir / Lorelei /).

c Selâhattin Batu çevirisi: Tercüme dergisinde 1946, sayı 34-36'da, ŞK., Kuzey Denizi bölümü, Limanda şiiri).

ç Ebed Mahir Yalnız çevirileri: Alman Şiiri Antolojisi'nde (1960): ŞK., Dönüş bölümü, 47. ve 62. şiirler; Lirik Intermezzo bölümü, 52. şiir.

d Turgay Gönenç çevirisi: Türk Dili dergisinde (temmuz 1962, sayı 130'da, ŞK., Harz Dağları Gezisi'nden bölümünün ilk şiiri / Öndeyiş /). Bu şiirin Yılmaz Aybar'ın kaleminden bir başka çevirisi Hisar dergisindedir (aralık 1970, sayı 84).

Şarkılar Kitabı'nm Harz Dağları Gezisi'nden bölümündeki yedi şiirin düzyazı çevirileri de Seyahat Tabloları kitabının birinci cildindedir.

Heine'nin ölümünün yüzüncü yıl dönümünde Yeditepe dergisinde, şairin anısı ve değeri üzerine, Tahir Alangu ve B. Necatigil iki de tanıtma yazısı yayımlamışlardı (Yeditepe, 102, 1 mart 1956).

Ünlü filozof Friedrich Nietzsche de Heine üzerine şunları söyler: "Lirik ozan üstüne en yüksek kavramı Heinrich Heine verdi bana. Öylesine tatlı, öylesine tutkulu bir musikiyi binyıllar arasında boşuna arıyorum.." (Ecce Homo, Can Alkor çevirisi, 1969, s. 35)

Heine'nin, en ünlü kitabındaki bütün şiirlerinin bu kez tarafımızdan çevrilişinde elbet o tatlı, tutkulu musiki korunamamıştır ya; lirik ozanın ne olduğu, türlü yönleriyle romantik şiirin ne olduğu bu çevirilerden de anlaşılır sanırız.

B. N.

ŞARKILAR KİTABI'NIN ÜÇÜNCÜ BASKISINA HEINRICH HEINE'NİN ÖNSÖZÜ

1839

İşte eski masallar ormanı!
Ihlamur çiçekleri mis kokulu!
Ay ışığı güzel mi güzel,
Büyülüyor ruhumu.

Yürüdüm, yürüdükçe
Göklerde duyduğum bir yankıdır
Bülbülün sesi bu; aşkı,
Aşk acısını şakır.

Şakır aşkı ve aşk acısını,
Göz yaşını, gülüşleri.
Sevincinde hüzün, hıçkırığında neşe
Uyarır unutulmuş düşleri.

İlerledim yolumda,
Bir alan geniş,
Bir büyük saray çıktı karşıma,
Göklere boy vermiş.

Bir sessizlik, matem,
Bütün pencereler kapalı;
Sanki bu ıssız duvarlar
Ölümün barınağı.

Kapının önünde bir sfenks
Yarı haz, yarı korku:
Başıyla göğüsleri bir kadın,
Bir aslan, pençeleri, vücudu.

Bir güzel kadın! Beyaz bakışlarında
İstekleri çılgın;
Sessizdi uysal gülümseyişleri
Özlemli, kabarık dudaklarının.

Dayanamadım
Bülbül öyle tatlı şakıyordu;
Öptüm o güzel yüzü,
Felâketim oldu bu.

Canlandı mermer heykel,
Taş, içini çekti
Alevli öpüşümdeki yangını
İçti susamış, özlemli.

İçti bütün soluğumu âdeta
Ve sonunda şehvet delisi,
Kucakladı paralayarak
Aslan pençeleri, gövdemi.

Bayıltan işkence, tatlı ıstırap!
Sonsuzdu acı da, haz da!
Yaraladı pençeler beni korkunç,
Öpüşün mutluluğu yanında.

Bülbül şakıyordu: Ey güzel sfenks!
Ey aşk! Bunu neye yormalı:
Neden mutlulukla iç içe
Bu ölüm azapları?

Ey güzel sfenks! Söyle, nasıl çözülür
Bu harikulâde bilmece?
Bulamadım, binlerce yıldır
Aklıma takılan düşünce.

Ben bütün bunları düzyazıyla söyleyebilirdim pekâlâ... Ama insan, yeni bir baskı için bazı pürüzleri gidermek üzere, eski şiirleri baştan sona şöyle bir gözden geçirirken, farkına varmadan ölçü, uyak alışkanlıklarına kaptırıyor kendini. İşte Şarkılar Kitabı'nın üçüncü baskısının önsözü, bu yüzden bir şiir oldu. Ey Phöbus Apollo! Kötüyse bu şiirler, bağışla beni... Çünkü sen her şeyi bilen bir tanrısın, ve benim neden yıllardır artık özellikle kelimelerin ölçü ve ahenkleriyle uğraşmadığımı çok iyi bilirsin... Bir zamanlar parlak hava fişekleri oyunlarıyla dünyayı şenlendiren alevler, niçin birdenbire çok daha ciddî yangınlarda kullanılır oldu, bilirsin... O alevler şimdi sessiz ateşler halinde kalbimi kemiriyor, biliyorsun... Beni sen anlarsın, güzel yüce tanrı; sen ki altın çalgını bazan zorlu yaylar, öldürücü oklarla değiştirdin... Diri diri derisini yüzdüğün Marsyas hatırında mı? Aradan çok zaman geçti; ona benzer bir olay, yeni bir örnek gerekli... Gülümsüyorsun, ey ebedî atam!

Paris, 20 şubat 1839

GENÇLİK ACILARI

1817—1821

RÜYA GÖRÜNTÜLERİ

I

Bir zaman düşlerimde çılgın, ateşli aşklar,
Güzel saçlar, mersinler, muhabbet çiçekleri,
Tatlı dudaklar, acı sözler,
Yaslı şarkıların üzgün ahenkleri.

Soldu sarardı, uçup gitti o düşler,
Savruldu rüzgârda rüyalarımın sultanı!
Bana yalnız, o günlerde yumuşak şiirlere
Alevli, çılgın ne döktümse o kaldı.

Sen kaldın öksüz şarkı! Sen de uç git şimdi,
Ara o hayali, düşlerde çoktan silik,
Bulursan selâm söyle
Ey havalı gölgeye gönderdiğim hafif soluk!

— 2 —

Garip, korkunç bir rüya
Hem ürktüm, hem sevindim;
Dehşetli sahneler gözümün önünde,
Çırpınmada kalbim.

Bir bahçe, güzel mi güzel,
Şen rahat dolaşayım dedim;
Baktılar hoş çiçekler,
Hazla doldu içim.

Minik kuşlar cıvıldaşır,
Neşeli aşk ezgileri;
Rengârenk çiçekler, güneşin
Kızılı altınla çevrili.

Otlardan sızan ıtır, koku
Bir tatlılık, esen ılık rüzgârda;
Her şey parlıyor, her şey gülümsüyor,
Gösteriyor güzelliğini dostça.

Bu çiçek ülkesinin ortasında
Mermer bir çeşme, arı duru;
Güzel bir kız gördüm hamarat,
Bir beyaz giysi yıkayordu.

Yanakları hoş, gözleri tatlı,
Sarı bukleleriyle bir küçük melek;
Baktım yüzüne, hem yabancı,
Hem bildiğim biri olsa gerek.

Güzel kız aceleci, telâşlı,
Dilinde bir garip türkü:
"Dökül su, dökül, dökül,
Yu keteni, yu, yu!"

Yürüdüm, vardım yanına:
"Söyler misin, güzeller güzeli!"
Dedim yavaşça,
"Kimin bu ak giysi?"

Söyledi hemen: "Senin! Hazırlan,
Yıkıyorum kefenini!"
O böyle der demez
Dağıldı görüntü, bir köpük gibi.

Aldı götürdü birden sanki bir büyü
Karanlık, gür bir ormana beni.
Ağaçlar boy atmış göklere doğru,
Kalakaldım şaşırmış, düşünceli.

Fakat o ne? Bir boğuk yankı
Sanki uzak balta seslerinden;
Çıktım açıklık bir yere
Çalılar, ağaçlar arasından.

Yeşil alan ortasında
Bir koca meşe.
Fakat o ne? Benim kız, baltayı
İndirmede gövdesine.

Vurur, ha vurur, vurur;
İnip kalkar balta, bir türkü ağzında:
"Demirim parlak, demirim çıplak,
Sandık yap meşeden, elin çabuk tutarak!"

Yürüdüm, vardım yanına:
"Güzeller güzeli, söyler misin?"
Dedim yavaşça,
"Bu sandık ne, kimin için?"
Söyledi hemen: "Bir tabut.
Senin için. Vaktim az!"
Dağıldı görüntü bir köpük gibi,
O böyle der demez.

Solgun, sararmış, geniş,
Çıplak kır, birden, çevre;
Bilmiyorum bu ne hal,
Kaldım ürpertiler içre.

Dolaştım işte öyle,
Derken beyaz bir çizgi;
Yürüdüm, koştum, durdum,
Ne mi gördüm? O güzel kız, deminki.

O beyaz kız geniş kırda
Kazıyor toprağı elinde bel.
Pek bakamıyordum yüzüne,
Hem o kadar korkunç, hem öyle güzel.

Güzel kız, aceleci, telâşlı;
Dilinde bir garip türkü:
"Kazmam sivri, kazmam keskin,
Aç çukuru geniş, derin!"

Yürüdüm, vardım yanına,
Dedim yavaşça: "Söyler misin,
Güzeller güzeli,
Bu çukur ne için?"

Söyledi hemen: "Sana serin
Bir mezar kazıyorum, sus!"
Çukur birden açıldı derin,
Böyle der demez güzel kız.

Bakınca oyuğa irkildim,
Yuvarlandım gecesine mezarın,
Bir soğuk ürperti iliklerimde
Ve uyandım ansızın.

3

Siyah frak, ipek gömlek, kolluklar
Kendimi gördüm düşte gece;
Bir törendeymişim, tatlı dost
Sevgilim önümde.

Eğildim önünde: Demek sizsiniz gelin,
Ay, ay, tebrik ederim gülüm!
Sesim uzadı gitti soğuk kibar,
Boğazımda bir düğüm.

Acı yaşlar boşandı yârimin gözlerinden
Ve yaş sellerinde eridi aktı sanki
O güzel portre.

Çok yalan söylediniz uyanıkken, düşte
Ey tatlı gözler, masum yıldızları aşkın,
Olsun, inanırım size gene de!

4

Rüyamda bir adam: gülünç, bücür,
Tahta bacaklar takınmış, adımları uzundu;
Giyinmiş beyazlar, şık kibar,
Fakat kirli, kaba ruhu.

Ruhu biçare, boş,
Gösterişli, vakur dışı.
Yiğitlik, mertlik dilinde,
İnatçı, mağrur davranışı.

"Bilir misin kim bu? Gel, bak!"
Dedi rüya tanrısı, gösterdi kurnaz, bana
Görüntüler selini, yansımış bir aynaya.

Durmuştu bir kürsü önünde cüce,
Yanında sevgilim. Evet! dedi ikisi birden,
Gülüştüler: "Âmin!" binlerce şeytan.

5 –

Çılgın kanımı azdıran,
Bağrımı tutuşturan ne benim?
Bir ateş dağlıyor kalbimi,
Kaynıyor, kabarıyor, köpürüyor kanım.

Kabarıyor, köpürüyor kanım çılgın,
Çünkü bir düş gördüm kötü;
Karanlık oğlu geldi gecenin,
Soluyarak beni alıp götürdü.

Aydınlık bir eve iletti beni,
Saz sesleri, bir şenlik,
Yanan mumlar, meşaleler,
Vardım salona, girdim içeri.

Sofrada konuklar güle oynaya,
Cümbüşlü bir düğündü bu;
Gelinle güveye baktığımda
Eyvah, sevgilim gelin olmuştu.

Bir yabancı adamdı güvey,
Gelinse dilber sevgilim;
Koltuğunun hemen gerisinde
Durdum, ses etmedim.

Müzik çalıyor, ses yok bende,
Hüzün veriyor şenlik sesleri.
Çok mutluydu gelin,
Güvey sıktı elini.

Kadehini doldurdu güvey,
İçti biraz, uzattı kadehi,
Aldı, gülümsedi, teşekkür etti gelin
Eyvah! Kızıl kanımdı içtiği.

Güzel bir elma aldı gelin,
Güveye verdi,
Elmayı kesti güvey
Eyvah! Bu benim kalbimdi.

Tatlı, uzun bakıştılar,
Kucakladı güvey, gelini;
Öptü pembe yanaklarından
Eyvah! Soğuk ölüm öptü beni.

Dilim kurşun gibi ağzımda,
Bir dalgalanma, dans başladı;
Tek söz söyliyemiyorum,
Süslü gelin güvey yaptı ilk dansı.

Ben bir ölü gibi donmuş kalmış,
Uçtu dans edenler, etrafımda.
Yavaşçacık bir şey söyledi güvey,
Kızardı gelin, kızmadı ama.

6

Sakin gece, tatlı düşte
Bir büyü gücüyle çıka geldi,
Bir büyü gücüyle sevgilim
Küçük odama geldi.

Baktım yüzüne, tatlı, şirin!
Baktım yüzüne, güldü;
Kalbim sığmaz oldu göğsüme, sözler
Ağzımdan bir sel gibi döküldü:

"Hepsi senin, sevgilim,
Al hepsini, neyim var
Yeter ki yavuklun olayım,
Gece yarısından, horoz ötene kadar."

Bir tuhaf baktı yüzüme
Sevimli, üzgün, candan
Konuştu güzel kız:
"Kalbindeki ilâhî mutluluğu ver!"

"Tatlı canımla genç kanımı
Vereyim seve seve sana,
Melekler gibi güzel, fakat
O en yüce mutluluğa dokunma!"

Çıka dursun hemen sözüm ağzımdan
Daha da güzelleşti genç kız,
Hep aynı şeyi söylüyordu:
"Kalbindeki ilâhî mutluluğu ver!"

Beynimde boğuk boğuk uğuldayan söz
Boşalttı bir alev denizi
Ruhumun en uzak köşelerine,
Sanki soluğum kesildi.

Çevrili altın hâlelerle
Akpak melekler belirdi;
Derken siyah ifritler
Derinlerden çıka geldi.

Boğuştular, savaştılar,
Kovup kaçırdılar melekleri;
Sonunda o kara sürü de
Bir sis yığınında eridi gitti.

Kollarımda şirin sevgilim,
Eriyor gibiydim hazdan;
Fakat ağlıyordu acı acı,
Kucağıma sokulmuş ceylan.

Biliyordum neden ağlıyordu
Nazlı yâr, öptüm güzel ağzını.
"Kendini alevli aşkıma bırak,
Ah, akıtma, nazlım, gözyaşlarını!

Kendini alevli aşkıma bırak!"
Dondu kanım, birden buz kesildi;
Ses titredi, derinlerde
Bir uçurum belirdi.

Çıktı dipsiz kuyudan o siyah sürü,
Sarardı sevgilim
Kayboldu kollarımdan,
Yapayalnız kaldım.

Hora tepti çevremde, tuhaf
Siyah sürü, hora tepti;
Alaycı gülüşleri çın çın
Yaklaştılar, kavradılar beni.

Daraldıkça daraldı çevre,
Boyuna o ses, o korkunç uğultu:
"Artık ebediyen bizimsin,
Çünkü verdin ilâhî mutluluğu!"

— 7 —

İşte paranı da aldın, ne duruyorsun,
Mel'un rezil, ne duruyorsun daha?
Nerdeyse yarı gece, bir sevgilim eksik,
Üzgün bekliyorum odamda.

Mezarlıktan korkulu esintiler,
Rüzgârlar, gördünüz mü nişanlımı?
Sırıtıp eğiliyor, baş sallıyorlar: Evet!
Beliren yüzler solgun, sarı.

Dök ortaya getirdiğin haberi,
Ateş kılıklı kara maskara!
"Sayın baylar, bayanlardan size bildiri:
Binmiş geliyorlar ejder atlara."

Sen ey dertli adamcağız, nedir arzun?
Benim ölü ustam, çeken ne seni buraya?
Bakarak yüzüme üzgün, suskun
Sallıyor başını, gidiyor yavaşça.

Neden sallar kuyruğunu, inler bu tüylü ahpap?
Kara kedinin gözleri neden parlar?
Sütananın ninnileri ne böyle; niçin
Saçları uçuşarak, höykürür bu kadınlar?

Uyu yavrum'lar bitti çoktan,
Mıymıylarınla, sütana, sen evde kal!
Ben bugün düğünümü kutluyorum,
Bak, göründü kibar, zarif konuklar.

Hele hele, baylar bu ne şıklık!
Ellerinizde kelleniz, şapka yerine!
İp kaçkını sarsak titrek kuklalar,
Rüzgâr da yok, bu ne gecikme böyle?

Şu gelen süpürge sapına binmiş nine,
Ah, kutla beni, oğlunum ya senin!
Beyaz yüzde titriyor bir ağız,
Diyor ki: "Dâim olsun, âmin!"

Çiroz gibi on iki muzıkacı da geldi;
Kör kemancı kadın, peşlerinde sekerek,
Soytarı, sırtında alacalı ceketi,
Mezarcıyı apartopar çekerek.

Kafile başında şaşıgöz bohçacı
Geldi on iki rahibe, zıplaya oynaya;
Peşlerinde on iki zampara papaz, ıslıkları
Âdi rezil bir şarkı, kilise tonunda.

Bay soytarı, mosmor oldun bağırmaktan,
Ne yapayım gocuğunu, Âraf'ta?
Yanan odun değil, dilenci ve prens kemikleri
Isınmak her zaman, orda bedava.

Çiçekçi kızlar çarpık, kambur
Dolanırlar odayı, taklalar atarak.
Kesin artık bu kaburga takırtısını,
Hey, sizler, baykuş yüz, çekirge bacak!

Doluşmuş cehennem toptan buraya,
Bir patırtı, büyür de büyür;
Cehennemde vals müziği hattâ
Susun, susun! Nerdeyse sevgilim gelir.

Reziller, ya susun, ya basıp gidin!
Duymaz oldum kendi sözlerimi de.
Aşçı kadın, nerdesin? Koş, aç kapıyı,
Bir araba mı geldi, ne?

Hoş geldin güzelim, nasılsın sevgilim?
Hoş geldiniz bay rahip, yerleşin!
Ey beygir-ayak, at-kuyruk rahip,
Kulunuz, kölenizim ben sizin!

Gülüm, neden durgun solgunsun?
Bay rahip, nikâhı hemen kıyar;
Pek de fazla imiş gerçi ücreti,
Sana kavuşmak'çin ne önemi var!

Diz çök, sevgilim, yanıma diz çök! —
Çöküyor, eğiliyor - ah ey mutluluk!
Yaslanıyor kalbime, göğsüm dalga dalga,
Kucaklıyorum, körkütük.

Dalgalı sırma saçlar oynaşır çevremizde,
Çarpan kalbi sevgilimin, kalbime bitişik.
Kanat çırparak göklere doğru
Hazda, elemde birlik.

Bir sevinç denizinde yüzüyor yüreklerimiz,
Kutsal göğünde Tanrının, yukarda;
Birden başlarımızda cehennemin eli,
Bir felâket, bir belâ.

Gecenin karanlık oğludur bu,
Kutsayan rahip pozunda;
Kanlı bir kitaptan okuyor, basmakalıp
Duası küfürdür, rahmeti beddua.

Takırtı, gümbürtü, kükreyiş,
Çakıyor ansızın mavimtrak bir ışık,
Çatlıyor dalgalar, gürlüyor gökler —
"Dâim olsun, âmin!" diyor ninecik.

— 8 —

Kalbimde yarı gece korkuları,
Sevdalı dönüyordum sevgilimin evinden.
Ağır durgun el salladı
Mezarlar, geçerken önlerinden.

Titreşti bir işaret gibi,
Çalgıcının mezarında ay ışığı.
Bir fısıltı: Hemen geliyorum, kardeş!
Ve mezardan bulanık bir hayal çıktı.

Yükseldi çukurdan çalgıcı,
Oturdu mezar taşına.
Tıngırdatıp gitarını
Başladı cırlak şarkısına:

"Çalgımın telleri hey, aklınızda mı
O eski dertli şarkı,
Bir zamanlar kalpler yaktı,
Şeytanlarda adı: cehennem azabı,
Meleklerde: cennet bahtiyarlığı,
İnsanlarda: aşk, aşk!"

Açıldı bütün mezarlar
Erirken son sözün yankısı;
Hayaletler çıktı apartopar,
Çalgıcının çevresini sardı.

Başladı cırlak koro:
"Aşk! Aşk! Senin gücün bizi
Bu yataklara düşürdü,
Kapadı gözlerimizi —
Ne bağırırsın gece vakti, hey!"

Karman çorman bir bağırış, inilti,
Öter, tıslar, gaklar gibi;
Sarmış çılgın sürü, çevresini
Tıngırdattı delice, çalgıcı tellerini:

"Bravo! Bravo! Hep böyle taşkın, deli!
Hoş geldiniz!
Çınladı, yankılandı afsunum,
İşittiniz hepiniz!
Buradayız yıllar yılı,
Miskin sessiz tabutlarda;
Şenlenelim, eğlenelim
İzin verin de bugün.
Bir bakın yalnız mıyız?
Ne aptallık, yaşarken
Kendimizi kör körüne
Çılgınlığına aşkların, bırakmışız!
Tam eğlenmek bugün bizim hakkımız,
Anlatsın açıkça herkes
Neden öldü, niçin geldi buraya,
Nasıl düştü tongaya,
Yakalandı, parçalandı nasıl
Çılgın aşk avlarında.

Hopladı topluluktan tüy gibi ince biri,
Başladı anlatmaya, bir kemik bir deri:

"Ben bir terzi kalfası,
Elimde iğne, makas;
Hamarat, çalışkan,
Elimde iğne, makas;
Geldi ustamın kızı,
Elinde iğne, makas;
İğneyi, makası
Yüreğime sapladı."

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Sakin ciddî, bir ikinci çıktı ortaya:

"Rinaldo Rinaldini,
Schinderhanno, Orlandini,
Hele hele Carlo Moor -
Olmak istedim onlar gibi.

Abayı da yaktım izninizle,
Bu yiğitler örneği;
Döndürmüştü başımı
O güzeller güzeli.

İç çektim, dem çektim
Aşktan şaşkına dönünce
Sokuverdim elimi
Zengin komşumun cebine.

Özlem gözyaşlarını
Komşumun mendiliyle
Silecektim dedim ya,
Yutmadı bekçi.
Süt kuzusu zaptiyeler raconunca
Aldılar beni ortaya;
Mapusane, aman ne büyük,
Ana kucağını açtı bana.

Sürüp sefasını aşk hayallerinin
Eğirdim orda yünümü,
Derken geldi Rinaldo'nun gölgesi
Aldı canımı götürdü."

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Düzgünlü pudralı üçüncü çıktı ortaya:

"Sahneler şâhıydım ben,
İhtisasım âşık rolleri;
Kükrerdim bazan: Tanrılar!
İnlerdim bazan içli.

En çok Mortimer'i oynardım,
Maria her zaman güzeldi!
Halimden açıkça belliydi ya,
Hiç anlamak istemezdi beni.

Bir gün oyun sonunda perişan
Haykırdım: "Maria, kutsal kadın!"
Aldım hançeri hemen,
Kendime biraz derin sapladım."

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Dördüncü, beyaz abalı, çıktı ortaya:

"Kürsüde kesiyordu profesör,
O keserken ben de kestiriyordum;
Fakat tabiî çok daha kekâ,
Sevimli kızının yanında olsaydım.

Pencereden az mı selâm vermişti,
Çiçekler çiçeği, ömrümün nuru!
Sonunda kopardı o sultan çiçeği
Zengin bir şapşal, bir hödük kara kuru.

Lânet olsun paralı rezillere, kadınlara
Deyip kattım şaraba şeytan otu;
Merhaba, ben Ölüm Birader, dedi ölüm,
İçtik kardeşliğe, perçinledik dostluğu!

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Boynunda ip, beşinci çıktı ortaya:

"Kızıyla elmasları... övünüyordu,
Atıp tutuyordu şarap masasında;
Boş ver mücevherleri Kont! dedim,
Benim gözüm yalnız senin kızında!

Paralı adamları kontun bir sürü,
Kız da, elmaslar da kilit altında;
Pöh, kilit kafes, adamlar umurumda mı?
Tırmandım parmaklıklara.

Tırmandım çekinmeden yârimin penceresine,
Öfkeli homurtular, küfürler aşağıda:
"Yavaş ol, delikanlı, neciyim ben,
Ben de elmas severim, bilirsin ya!"

Kont benimle matrak geçti, yakalattı,
Gülüşerek uşaklar sardı çevremi.
Hay Allah, yahu, hırsız değilim ben,
Aşırmak istedim sadece sevgilimi.

Etmeyin eylemeyin, kâr etmedi hiç biri,
Bir ip buldular şipşak;
Güneş doğdu geldi, darağacında beni
Görünce baka kaldı şaşarak."

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Kellesi koltuğunda, altıncı çıktı ortaya:

"Sevda kahrından oldum avcı,
Dolaşırken kolumda tüfek,
Ağaçtan bir karga gakladı:
Kelle gider! Kelle gider! diyerek.

Ah, yârime götürsem,
Bir güvercin bulsam da!
Bakınırdım böyle düşünerek,
Avcı gözüyle çalılara.

Vermiş gaga gagaya kim bu sevişenler?
İki yavru kumru belki de!
Yavaşça sokuldum, tetik hazır;
Sevgilim değil mi, bak hele!

Güvercinim, nişanlım bir yabancı adamla
Sarmaş dolaş, aşnafişne —
Ey emektar silâh, hedefini şaşma!
Erkek yere devrildi, kanlar içinde.

Derken bir kafile, cellât dahil,
Kahraman da benim aralarında —
Geçtik ormanı. Kelle gider! Kelle gider!
Diye bağırıyordu ağaçta karga."

Gülüştü hayaletler neşeli koroyla,
Bu sefer de çalgıcı çıktı ortaya:

"Bir küçük şarkı okudum,
Güzeldi, erdi sonuna;
Döner yerli yerine şarkılar,
Göğüslerde kalpler parçalanınca."

Koptu çılgın kahkahalar iki kat,
Solgun yüzlerde dalgalanma;
Kilise kulesinde "Bir"i vurdu saat,
Koşuştular bağrışarak, mezarlara.

9

Uyurken tatlı, rahat
Unutmuş tasayı, kederi;
Bir hayal belirdi rüyamda:
Güzeller güzeli.

Mermer gibi solgun,
Çekici, esrarlı;
Gözlerinde inciler,
Saçları tuhaf dalgalı.

Kımıldadı usulca
Mermer solgunu güzel,
Yaslandı bağrıma
Mermer solgunu güzel.

Çılgınca öptü, kucakladı,
Kar beyaz göğsü;
Sevgiyle, candan sardı,
Mutluydum, hem de çok üzüntülü.

Acıdan, hazdan titriyor nasıl,
Çarpıyordu kalbim, ateşler içinde!
Onun göğsü buz gibi,
Ne çarpıntı, ne titreme.

"Soğuktur buz gibi,
Çarpmaz, ürpermez kalbim,
Fakat aşkın kuvvetini,
Hazlarını bilirim.

Dolaşmaz yüreğimde kan, açmaz
Pembeler dudağımda, yanağımda;
Fakat dostunum senin,
İrkilme, korkma!"

Daha da çılgın kucakladı beni,
Âdeta acıtıyordu;
Derken bir horoz öttü - kollarımdan
Kaydı gitti güzel, mermer solgunu.

10

Çektim aldım, sözün büyüsüyle
Solgun, sarı ölüleri;
Gitmezler artık eski geceye,
Dönmezler geri.

Unuttum korkudan, dehşetten,
Üstadın afsunu etkiliydi;
Şimdi sisler içindeki eve,
Kendi hayaletlerim çeker beni.

Bırakın, karanlık cinler!
Düşmeyin üstüme, ardıma!
Daha bazı mutluluklar olabilir,
Bu güllerin parıltısında.

Güzeller güzeli o çiçeğe
Benim bütün çabam;
Onu sevmedikten sonra
Neye yarar yaşamam?

Yalnız bir kere, sarmak isterim,
Bastırmak yanan bağrıma!
Dudakları, yanakları; en mutlu acıyı
Öpmek onlardan, bir defa!

Ağzından bir kerecik
Tatlı bir söz duymak isterim —
Sonra, o karanlık yere gelmeye,
Ey ruhlar, peşinizdeyim.

Salladılar başlarını korkunç,
Duydu ruhlar söyleneni.
Sevgilim, işte geldim yanma,
Seviyor musun beni?

ŞARKILAR

— 1 —

Kalkınca sabahları sorarım:
Sevdiceğim bugün gelir mi?
Yıkılır akşamları, ağlarım:
Bugün de gelmedi.

Uykusuz, uyanık yatakta
Kaygı, keder geceleri;
Dolaşırım orda burda gün boyu
Düşlerde, yarı uykuda gibi.

— 2 —

Telâşlar içindeyim, huzursuz!
Onu göreceğim birkaç saat sonra.
Sadık kalbim, atışların zorlaştı,
O ki en güzeli, güzeller arasında!

Fakat bu saatler ne de uyuşuk!
Yürümezler bir türlü, miskin,
Esner, ayak sürürler,
Hey tembeller, biraz acele edin!

Deli dolu bir heyecan âdeta!
Fakat bilmez bu saatler sevmek nedir,
Zalimce anlaşma, onlar âşık telâşıyla
Haince eğlenir.

— 3 —

Ağaçlar arasında dolaşıyordum,
Üzgün, bir başıma.
Çıka geldi eski hayal,
Sokuldu bağrıma.

Kim öğretti size bu şarkıyı
Esen gökte uçan kuşlar?
Susun! Kalbim duyarsa
Gene kıvranmaya başlar.

"O söylerdi bunu hep,
Bir genç kız gelmişti;
Biz ondan aldık
Bu güzel, altın sözleri."

Anlatmayın bana, anlatmayın,
Sizi kurnaz kuşlar, sizi!
Kimseye emniyet edemem acımı,
Çalmak istiyorsunuz, öyle mi?

4 —

Koy kalbime, sevgilim, minik elini —
O küçük odada duyuyor musun sesleri?
Bir hain dülger, niyeti fena,
Tabut yapıyor bana.

Gece gündüz takırtı, çekiç sesleri,
Nice zamandır beni uykumdan etti.
Ah, elini çabuk tut, dülger usta,
Kavuştur uykulara beni!

— 5 —

Acılarımın güzel beşiği,
Dinlendiğim güzel mezar,
Güzel şehir, ayrılmak zorundayız —
Sesleniyorum: Hoşça kal!

Sevgilimin gezindiği
Kutsal eşik, esenlikler!
Hoşça kal, onu ilk kez gördüğüm
Kutsal yer!

Ah, seni hiç görmeseydim
Kalbimin güzel melikesi,
Düşmezdim bu hale,
Bugünkü gibi.

Ne kalbini çelmek istedim
Sevgi dilendim ne de;
Ancak sessizce yaşamak
Nefes aldığın yerlerde.

Sense sürüyorsun beni buradan,
Bağrımda çılgınlık rüzgârları;
Acı sözler söylüyor ağzın,
Gönlüm hasta, yaralı.

Gidiyorum kırık kolum kanadım,
Elimde bir değnek, aksak-topal;
Yorgun başımı uzaklarda serin
Bir mezara koyana kadar.

— 6 —

Dur, bekle, hırçın denizci,
Geliyorum peşinden limana;
Vedalaştığım iki genç kadın
Biri o, biri Europa.

Kan çeşmesi, ak gözlerimden,
Fışkır gövdemden, kan pınarı!
Ki sıcak kanla
Yazayım acılarımı.

Ah, sevgilim, neden bugün
Ürpertiyor kanımı görmek seni?
Yıllardır benzim uçuk, kalbim kanar
Beni hiç karşında görmedin mi?

Bilir misin o eski masalı:
Hani cennetteki yılan,
Uzatarak o elmayı
Atamızı etmişti perişan.

Bütün felâketler elmadan geldi!
Elmayla getirdi ölümü Havva;
Eris, Troya'yı ateşe verdi,
Sendeyse yangın, ölüm bir arada.

— 7 —

Dağ, şato görüntüleri
Düşmüş Ren aynasına;
Küçük gemim ilerliyor neşeli,
Çepeçevre gün ışınlarında.

Sessizce bakıyorum oyununa
Altın dalgaların: bir bükülüş:
Duygular uyanıyor usulca
Ta içimde yer etmiş.

Candan selâmlar, vaitlerle beni
Çekiyor aşağı, ırmağın parlaklığı;
Bilirim, dıştan güler, içinde
Gece, ölüm saklı.

Yüzün ferah, bağrın fesat,
Sevgilim gibisin ey nehir?
O da böyle candan, uysal,
Masum, tatlı gülmesini bilir.

8 —

Önce ümidim yoktu,
Dayanamam sandım;
Sormayın nasıl oldu,
Ama işte dayandım.

— 9 —

Güller, servi dalları, sırma tellerle
Bir tabut gibi,
Süsleyerek bu kitabı sevimli, hoş,
Koysam içine şiirlerimi.

Aşkı da koyabilsem! Yeşerir
Aşkın mezarında huzur çiçeği,
Büyür, açar, koparılır —
Benim için açması, ben ölünce!

İşte şiirler, Etna'nın lavları
Gibi taşkın, bağrımdan
Kıvılcımlar saçarak fışkırdı
Etrafa bir zaman.

Şimdi hepsi sessiz, ölü âdeta,
Donmuş, katı, buğulu.
Fakat canlanırlar eski ateşte,
Esse üstlerinden aşkın soluğu.

Dile gelir kalpteki duygular,
Aşk soluğu çiy olur üstlerinde;
Geçer bir gün eline bu kitap,
Sevgilim! Uzakta bir yerde.

Çözülür o zaman şiirlerdeki büyü,
Seyre başlar seni sararmış harfler;
Bakarlar yalvararak güzel gözlerine,
Fısıldarlar aşk soluğu ve keder.

ROMANSLAR

DERTLİ GENÇ

I

Kalbi burkulur herkesin
O solgun genci görünce;
Acılar, üzüntüler
Okunur yüzünde.

Merhametli rüzgârlar, serinlik
Yelpazeler yanan alnına;
Gülümser, neşelensin ister
Yosma kızlar, duygusuz başkalarına.

Hoyrat gürültüsünden kentlerin
Kaçar delikanlı ormana;
Kuşlar sevinçle cıvıldar,
Yapraklar neşeli hışırdar orda.

Yavaş yavaş fakat genç
Yaklaşırken daha;
Susar kuşlar, üzgün yaslı
Bir hışırtı dallarda.

— 2 —

Üzgün durgun tempoda,
Vadiden bir atlı geliyor:
Ah, şimdi yolum nereye gider,
Yar kucağı, yoksa karanlık mezar?
Dağdaki ses karşılık veriyor:
Karanlık mezar!

Atlı biraz daha gidiyor,
Derinden içini çekiyor:
Pek de erken değil mi —
Eh, ne çare, rahattır mezar!
Dağdaki ses karşılık veriyor:
Rahattır mezar!

Yanağından bir damla gözyaşı
Atlının, yuvarlanıyor:
Bana ancak mezarda rahat var,
İyidir mezar!
Dağdaki ses karşılık veriyor:
İyidir mezar!

— 3 —

Yukarda, tepede şato,
Sarmış çevresini gece;
Vadide çakan şimşekler,
Çarpışan kılıçlar delice.

Vuruşuyor iki kardeş,
Vuruşuyor gözleri dönmüş.
Ellerde kılıç, nedendir
Kardeş kardeşe bu dövüş?

Kontes Laura'nın gözleri
Yüzünden koptu bu kavga;
İkisi de soylu, şirin o kız için
Yanıp tutuşmada.

Peki ama hangisine
Dönük kızın gönlü?
Düşün, ara, boşuna —
Sıyrıl kılıç, sen ver hükmü!

Ve işte çarpışıyorlar.
Darbe üstüne darbe.
Kollayın kendinizi azgın kılıçlar,
Ne oyunlar olur gecede.

Vah size, kanlı kardeşler!
Vah yazık, kanlı vadiye!
Biri ötekinin kılıcıyla
Yere düştü ikisi de.

Yüzyıllar geçti üstünden,
Örttü nice kuşakları mezar;
Issız şato, kederli,
Tepeden aşağılara bakar.

Vadide geceleri fakat
Esrarlı şeyler döner hâlâ;
Vuruşur on iki olunca saat,
İki kardeş gene kılıç kılıca.

— 4 —

ZAVALLI PETER

— I —

Hans ile Grete dans ediyorlar
Sevinç çığlıklarıyla, memnun.
Yüzü kül gibi,
Peter, sessiz durgun.

Gelin güvey Grete, Hans
Düğün süsleriyle alımlı.
Tırnağını kemiriyor zavallı Peter,
Sırtında gündelik urbası.

Konuşuyor kendi kendine Peter,
Üzgün, bakıyor ikisine:
"İlersini düşünmeseydim bu kadar,
Ah, kıyardım kendime."

— II —

Bir sızı, can evimde,
Parçalamak istiyor bağrımı;
Nerede olsam, nereye gitsem,
Oradan öteye sürüyor beni.

İtiyor sevgilimin olduğu yere,
Grete geçirecek sanki acımı;
Ama gözlerine bakar bakmaz
Oradan da kaçıyorum, alıp başımı.

Çıkıyorum dağların yücesine,
Issız yerler ne de olsa;
Ağlamaya başlıyorum
Tek başıma kalınca.

— III —

Sallanarak yürüyor zavallı Peter,
Çok yavaş, ölü beniz, ürkek.
Bakıyor görenler
Yolda durarak.

"Mezardan mı çıkmış ne?"
Kızlar fısıldaşmada.
Ah hayır, sevimli dilberler,
Yeni girecek mezara.

Yârini kaybetti, o yüzden
En iyi yer ona mezar;
Yatsın uyusun orda
Kıyamete kadar.

— 5 —

TUTSAĞIN ŞARKISI

Liese'ye büyü yaptığında
Yakmak istediler ninemi;
Az mürekkep harcamadı vali amca,
Fakat ninem suçunu kabullenmedi.

Kazana konduğunda bağırdı ninem:
Yazıklar olsun, cinayet bu!
Kara kara dumanlar yükselirken
Bir karga oldu, göğe uçtu.

Ah benim kara ninem, kuş tüylüm!
Kulede görmeye gel beni!
Peynir getir, çörek getir,
Uç da gel, parmaklıktan gir içeri.

Ah benim kuş tüylü, kara ninem!
Göz kulak ol da bana,
Yarın sabah havalanıp uçarsam,
Gözlerimi akbabalar oymaya.

TOPÇU ERLERİ

— 6 —

Rusya'da esir düşmüş iki asker
Fransa'ya dönüyorlardı.
Alman topraklarına girdiklerinde
Öne eğildi başları.

Kara haberi orada duydular:
Mahvolmuş Fransa, yenilmiş,
Dağılmış koca ordu, imparator —
İmparator esir edilmiş.

Ağladı iki asker, bu kederli,
Bu acı haberi duyunca.
"Çok üzgünüm," dedi biri,
"Sızlıyor eski yara, bağrımda."

"Her şey bitti!" dedi öteki,
"Ben de ölmek isterdim seninle,
Fakat bensiz perişan olurlar,
Çoluk çocuk var evde."

"Gözümde mi çoluk çocuk,
Yücedir onlardan benim arzum;
Aç kalırlarsa dilenirler —
İmparator, esir düşmüş imparatorum!

Bir dileğim var kardeş, yerine getir:
Ölürsem ben şimdi,
Al cesedimi, Fransa'ya götür,
Göm Fransa toprağına beni.

Kırmızı kurdeleli şeref madalyamı
Koy göğsümün üzerine;
Tak belime kılıcımı,
Tüfeği ver elime.

Kulağım etrafta, yatayım sessiz,
Mezarımda bir nöbetçi gibi;
Gün olur duyarım atılan topları
Ve kişneyen atların nal seslerini.

Geçerken imparator, üstümden atıyla,
Çarpışırken kılıçlar şimşek şimşek,
Kalkarım mezarımdan silâhlı, ben de
Korumaya imparatoru, korumam gerek.

— 7 —

HABER

Uşağım, davran,
Eyerle, atla atına!
Uç git ormanlardan
Kıral Duncan'ın sarayına.

Gir ahıra usulca, bekle;
Görünce seni tavla yamağı,
Sor öğren
Hangi kızı kıralın nişanlandı.

Derse: "Esmeri."
Ulaştır haberi bana tezce;
Derse: "Kumralı."
Öyle acele etme.

Sür atını yavaş, git urgancıya,
Bir urgan al önce;
Bana da bir şey söyleme, yalnız
İpi getir dönünce.

— 8 —

DÖNÜŞ

Ben yalnız gitmem, sevgilim,
Sen de gel benimle;
Soğuk, üzgün, yaslı evde sevimli,
Harap, korkulu oda —
Çökmüştür annem kapı önüne,
Oğlunu bekler, gözleri yolda.

Uzaklaş yanımdan, kederli adam,
Seni kim çağırdı?
Soluğun ateş gibi, ellerin buz,
Gözlerin alevli, yanakların solgun;
Ben gül kokularında, gün ışığında
Gülmek, eğlenmek isterim.

Güller koku saçar, güneş ışık;
Bu senin elinde, tatlı sevgilim!
Geniş, beyaz dalgalı örtüne sarıl,
Gezinsin parmakların çalgının tellerinde,
Söyle bir düğün şarkısı, gece rüzgârı
Katılsın ıslıkla ezgiye.

— 9 —

DON RAMİRO

"Donna Clara! Donna Clara!
Candan sevgilisi uzun yılların!
Ne insaf, ne acıma,
Beni mahvetmek meramın.

Donna Clara! Donna Clara!
Aşk nimetleri tatlı!
Soğuk, karanlık mezar,
Korkunç aşağısı.

Donna Clara! Sevin, yarın
Kilisede, Fernando, seni
Eş olarak selâmlayacak —
Düğününe çağıracak mısın beni?"

"Don Ramiro! Don Ramiro!
İçime işliyor sözlerin,
İrademle alay eden
Falından da beter yıldızların.

Don Ramiro! Don Ramiro!
Silk at bulanık hüzünleri;
Dünyada başka kız yok mu,
Allah ayırdı bizi.

Don Ramiro, sen ki
O kadar çok arap yendin,
Şimdi de kendini yen —
Gel düğünüme yarın."

"Donna Clara! Donna Clara!
Geleceğim, sana yemin!
Dans edeceğim seninle,
İyi geceler, gelirim yarın."

"İyi geceler!" - Tıkırdadı pencere.
Ramiro içini çekti,
Kaldı kaskatı uzun bir süre,
Sonra karanlıkta kayboldu gitti.

Uzun bir boğuşma, ardından
Gündüze bıraktı gece yerini;
Açıldı yayıldı Toledo,
Bir çiçek bahçesi gibi.

Şatafatlı yapılar, saraylar
Güneşte pırıl pırıl;
Yüksek kilise kubbeleri
Yalızlanmış sanki, ışıltılıdır.

Arı kovanı âdeta, uğultulu
Tören sesleri çanların;
Tanrı evlerinden ilâhiler
Yükseldi cana yakın.

Çarşıdaki küçük kiliseden,
Orada, bakın! bakın!
Bir telâş, bir kaynaşma,
Çıkışı halkın.

Şık temiz şövalyeler, süslü hanımlar,
Tören giysileriyle saray hizmetkârları,
Duru net sesleri çanların,
Org yankıları.

Saygılı, yol açıyor herkes.
İlerliyor halkın ortasında
Zarif, kibar giyinmiş çift:
Don Fernando, Donna Clara.

Damadın sarayının kapısına kadar
Geliyor kalabalık üst üste;
Başlıyor ihtişamlı düğün
Orda, eski âdet üzre.

Neşeli sofra, gösteriler,
Sevinç avazeleri, nöbetleşe;
Geçip giden saatler coşkun, tez,
Derken çöküyor gece.

Toplanıyor dans için
Davetliler salonda;
Renk renk tören giysileri
Mumların ışığında.

Oturmuş gelin güvey
Yüksek koltuklara;
Konuşuyor kibar tatlı
Don Fernando, Donna Clara.

Zarif, süslü herkes
Salonda dalga dalga;
Çın çın borular,
Davullar çalmada.

"Fakat neden, güzelim,
Salonun köşesine
Saplandı bakışların?"
Soruyor şaşırmış, şövalye.

"Baksana, Fernando, orada
Siyah pelerinli bir adam var!"
"Ah, insan değil o, gölge!"
Gülümsüyor nazik, şövalye.

Fakat yaklaşıyor gölge,
Doğru, pelerinli bir adam bu!
Clara, kızarmış, selâmlıyor
Tanıyıp Ramiro'yu.

Dans başlamış şimdi,
Neşeli dönüyor çiftler;
Çılgın temposunda valsin
Sarsılıyor yer.

"Ah, Ramiro, seninle
Kalkacağım elbet dansa;
Fakat siyah pelerinle
Gelmen doğru mu ya?"

Saplanmış bakışları delici.
Bakıyor Ramiro, güzel kıza;
Sarıp belinden, diyor ki üzgün:
"İzin verdin, gel dedin ya!"

Katılıyor ikisi
Dans edenler arasına;
Gümbürdüyor davullar,
Borular çınlamada.

"Yanakların çok solgun!"
Fısıltısı Clara'nın, ürkek
"İzin verdin, gel dedin ya!"
Cevabı Ramiro'nun, titrek.

Dalgalanan kalabalıkta
Mumların titreşen alevi;
Çalan davullar,
Öten borular deli gibi.

"Ellerin buz kesmiş!"
Ürpererek, fısıldıyor Clara.
Dönerken anaforda ikisi,
"İzin verdin, gel dedin ya!"

"Bırak beni, Don Ramiro, bırak beni!
Soluğunda bir ceset kokusu!"
Gene o karanlık sözler:
"İzin verdin, gel dedin ya!"

Duman duman döşeme, kızışmış!
Neşeli sesleri kemanların;
Çılgın bir büyü dokunmada sanki,
Dönüyor her şey, çevresinde insanların

"Bırak beni, Don Ramiro, bırak beni!"
Hep aynı inilti, kalabalıkta.
Değişmiyor Ramiro'nun dediği:
"İzin verdin, gel dedin ya!"

"Git, Allah aşkına, git!"
Bağırıyor Clara, kesin, sert, o;
Söylenir söylenmez bu söz,
Kayboluyor Ramiro!

Donmuş Clara, yüzü ölü yüzü,
Buz gibi, geceyle çevrili;
Çekmiş almış siyah ülkesine
Baygınlık, bu aydınlık çehreyi.

Dağılıyor sonunda sisli uyku,
Açılıyor kirpikleri;
Fakat bir şaşkınlık, tekrar
Kapatıyor sevimli gözlerini.

Çünkü dans başladı başlayalı
Hep eski yerinde,
Kalkmamış hiç, güveyin yanından;
Şefkatle soruyor şövalye:

"Neyin var, neden soldu yanakların?
Birden niçin gözlerin karardı?" —
"Ya Ramiro?" - kekeliyor Clara,
Korkudan dili bağlı.

Derin, esrarlı kıvrımlar,
Çizgi çizgi alnı güveyin:
"Güzelim, kurcalama kanlı haberi,
Ramiro öldü öğleyin."

— 10 —

BELSAZAR

Gece yarısına doğru,
Uyumuş Babil, sessizliğe gömülü.

Bir kıral sarayı tepede aydınlık,
Gürültüsü savaşçıların çığlık çığlık.

Orda yukarda sarayın salonu,
Belsazar'ın sofrası kurulu.

Oturmuşlar saf saf, parıltılı
Sağraklardan boşaltmada şarapları.

Tokuşan kupalar, sevinç naraları adamların
Tam gönlüne göre, dikbaşlı kıralın.

Belsazar'ın yanakları al al,
Artırmış pervasızlığını şaraplar.

Gözü dönmüş, kör bir cesaretle
Kıral dil uzatıyor Rabb'e.

Övünerek, küstah, küfrediyor o;
Homurdanıyor adamlar: Bravo!

Seslendi Belsazar, mağrur gözleri,
Uşak gitti bir koşu, geri geldi

Başında Jehovah tapınağından çalınma
Altın kapkacak, bir sürü eşya.

Kutsal bir kupa aldı hoyrat, kıral,
Doldurdu şarapla ağzına kadar.

Bağırdı boşaltıp bir dikişte,
Ağzı köpükler içinde:

"Ben Babil kıralıyım, Jehovah!
İşte meydan okuyorum sana."

Dağılınca korkunç sözlerdeki yankı,
Bir korkuyla daraldı kıralın bağrı.

Çınlayan kahkahalar kesildiği anda
Bir ölüm sessizliği salonda.

İşte! İşte! Bir el belirdi,
Beyaz duvarda bir insan eli.

Bir şeyler yazdı beyaz duvara,
Yazdı ateş harflerle, karıştı kayıplara.

Oturmada kıral, donmuş bakışları,
Titriyor dizleri, ölü beyazı.

Donmuş gibi savaşçılar, herkes,
Ne kıpırtı, ne bir ses.

Kâhinler geldi, hiçbiri açıklayamadı;
Neydi duvardaki bu ateşten yazı.

Fakat aynı gece kıral Belsazar'ı
Öldürdü gene kendi adamları.

11 —

ÂŞIKLAR

Geldi söz meydanına âşıklar
Atışmak üzre;
Ah, garip bir yarıştır bu,
Pek tuhaf bir çekişme!

Hayal, köpükler içinde azgın
Atıdır âşığın;
Sanat, kalkanı,
Kelimeler kılıç elinde.

Halılar serili balkondan
Bakar kibar hanımlar neşeli,
Elinde defne dalı taç
Fakat asıl güzel yok hani.

Başkaları, vuruşan çarpışan
Şövalyeler sağlamdır da,
Biz âşıklar çıkarız ortaya
Önceden ağır yaralı.

Ve orda, kalbinin derinlerinden
En iyi, en kanlı şiirler sızan
Kazanır yarışmayı, ve alır
En üstün ödülü en güzel ağızdan.

— 12 —

PENCERE ÖNÜ

Solgun Heinrich geçiyordu,
Güzel Hedwig, yavaş sesle, pencereden:
"Allahım, sen koru!" dedi,
"Hortlağa benziyor şu geçen!"

Baktı yukarıya aşağıdaki,
Özlemle, Hedwig'in penceresine doğru;
Aşk acısı gibi sardı bu bakış Hedwig'i,
O da hayalet gibi sarardı soldu.

Sevda ateşiyle bekledi pencerede
Güzel Hedwig her gün.
Hayaletler saatinde gece vakti
Düştü kollarına Heinrich'in.

— 13 —

YARALI ŞÖVALYE

Eski bir hikâye,
Ağır, hazin;
Aşktan yaralı şövalye,
Kurbanı bir vefasızın.

Hain çıkmıştı kız,
O da hor gördü yârini;
Yedirmedi onuruna
Aşkın acılarını.

Göze aldı dövüşmeyi,
Okudu şövalyelere meydan:
Hazır olsun çarpışmaya
Sevgilime toz konduran!

Sustu herkes, susmayınca
Fakat kendi acısı;
Sızlanan kalbine
Sapladı mızrağını.

— 14 —

GEMİDE YOLCULUK

Direğe yaslandım, tek tek
Dalgaları saydım.
Gemim, yelkenleri kanatlı;
Hoşça kal, güzel vatanım!

Geldim sevgilimin evi önüne,
Camlar ışıldıyor par par;
El sallamadı kimse,
Baktım o kadar.

Önümü görmiyeyim bulanık,
Akıp gidin gözyaşları;
Parçalanma hasta kalbim,
Bu büyük acıdan dolayı!

— 15 —

PİŞMANLIK TÜRKÜSÜ

Bay Ulrich, atıyla, yeşil ormanda,
Hışırtısı yaprakların tatlı;
Dallar arasından görüyor güzel
Bir kızın kendine baktığını.

"Tanıyorum onu!" diyor asılzade,
"Tanıyorum bu parlak, bu aydınlık yüzü;
Kalabalık ve tenha yerlerde gördüğüm
Odur hep, üzerimde büyüsü.

Ordaki o, dudaklar yeni açmış, taze
İki gonca gül;
Ama bazan onlardan hainee,
Acı sözler dökülür.

Bunun için bu ağız, tıpkı
Hoş bir gül korusudur,
Loş fidanlar arasında, ıslık çalan
Sinsi yılanlar da bulunur.

Ordaki o güzelim yanaklarda
Ne tatlıdır gamze,
Öyle bir çukur, ki çılgın istekler
Çekiyor beni içine.

Görüyorum ordaki o, en güzel baştan
Sarkan şirin bukleleri;
Hain, beni onlarla bağladı,
Bunlar öyle ağlar ki!

Ordaki o mavi gözler
Durgun dalgalar gibi duru;
Ben onları cennetin kapıları bilirdim,
Meğer cehennem kapıları."

Hışırdıyor yapraklar ürkütücü,
Bay Ulrich ilerliyor ormanda;
Solgun, yaslı bir yüz,
Bir ikinci hayal, uzakta.

"Şefkatli, sıcak, beni severdi;
Ah, ah!" diyor asılzade,
"Bense kötü davrandım, acı söyledim,
Hayatını zehir ettim, anne!

Acılarımın ateşiyle, gözlerinde
Yaşları kurutabilseydim!
Solgun yanaklarını kalbimin kanıyla
Pembeleştirseydim."

Bay Ulrich yola devam ediyor,
Başlıyor kararmaya orman;
Garip garip fısıltılar
Akşam rüzgârlarından.

Yankı yankı geliyor kulağına
Kendi sözleri asılzadenin.
Neşeli kuşların işi bu,
Ötüşen, söyleşen kuşların.

Pişmanlık türküsü bu, Bay Ulrich
Kaptırmış kendini bu hoş türküye;
Söylüyor, bitiriyor, yeniden
Başlıyor söylemeye.

— 16 —

ESKİ BİR ROMANS OKUYAN BİR ŞARKICI KADIN İÇİN

Büyülemişti bizi hâlâ hatırımda,
İlk gözlerim oldu onu gören!
Sesi ne kadar hoştu,
Sırlı, tatlı, kalbime sızarken
Aktı yanaklarıma göz yaşları —
Bana böyle ne olmuştu?

Bir rüyaya dalmıştım âdeta
Bir çocuktum sanki hâlâ,
Oturmuş sessiz, lamba ışığında,
Küçük, âsude odasında annemin,
Güzelim masallar okuyordum,
Geceydi, rüzgârdı dışarda.

Başladı masallar canlanmaya,
Çıktı hendeklerden şövalyeler,
Ronzisval'de bir çetin kavga,
Çıka geldi Bay Roland at sırtında,
Nice yiğit mızraklar ardında,
Ganelon, o rezil de vardı ne çare.

Roland'ı fena hırpaladı,
Kan içinde, zor soludu Roland;
Boru sinyalleri uzaktan uzağa
Varınca büyük Karl'ın kulağına,
Sararmış, solmuştu Roland —
Hayallerim beraber öldü onunla.

Seslerle iç içe bir çınlayış
Uyandırdı beni hayallerimden.
Dağıldı yankısı efsanenin,
Alkışlar, alkışlar
Arkası gelmiyor "Bravo!" seslerinin
Eğildi sanatçı yerlere kadar.

— 17 —

ALTINLARIN ŞARKISI

Nerdesiniz duka altınlarım,
Nerelerde kaldınız?

Derelerde neşeli
Dalıp çıkan altın
Balıklarla mısınız?

Hoş, yeşil kırlarda
Sabah çiylerinde çiçekler altın
Onlarla mı parlarsınız?

Mavi göklere doğru
Süzülür ışıl ışıl, altın
Kuşlarla mı uçarsınız?

Göklerde her gece bir nurlu
Kaynaşmayla gülümseyen, altın
Yıldızlarla mısınız?

Ah, duka altınları
Ne yüzer derede,
Ne yeşil kırda parlar,
Ne süzülür maviliğe,
Ne gökte gülümsersiniz!
Tefecilerin avucunda,
Onların elindesiniz.

— 18 —

PADERBORN KIRLARINDA KONUŞMA

Uzak ezgileri duymuyor musun,
Viyolonsel ve keman sesleri galiba?
Dans eden güzeller olmalı
Uçar gibi, kol kola.

"Bir yanılma bu seninki,
Keman falan yok, dostum,
Ben sadece büyük, küçük domuzların
Homurtusunu duyuyorum."

Borular ötüyor, duymuyor musun?
Avcılar av sevincinde;
Mâsum kuzular otluyor, görüyorum,
Kaval çalıyor çobanlar.

"Ah, dostum, o duyduğun
Ne boru, ne de kaval;
Kırdan dönüyor domuz çobanı,
Önünde domuzlar."

Uzak ezgileri duymuyor musun,
Tatlı yarış şarkıları sanki?
Kanat çırparak melekler
Alkışlıyor ezgileri.

"Ah, oradan yankılanan
Söyleşme, yarışma değil, dostum!
Kaz çobanları türkü söylüyor,
Kazlarını getiriyorlar."

Çanlar çalıyor, duymuyor musun,
Ne duru, hoş sesleri?
Gidiyor dindarlar huşû içinde
Köyün kilisesine.

"Ah, dostum, inek öküz
Çıngırakları onlar;
Başları önlerinde, loş
Ahırlarına dönüyorlar."

Sen görmüyor musun uçuşan örtüyü,
Hafifçe selâm verişleri?
Ben görüyorum, sevgilim orada,
Üzgün, nemli bakışları.

"Ah dostum, başını sallayan orda,
Ormandaki kadın, Liese,
Solgun, kara kuru, çayıra doğru
İlerliyor koltuk değnekleriyle."

Peki, dost, bir hayal adamının
Güldürsün isterse, seni, soruları!
Kalbimde yer etmiş olanlar da
Kuruntu, aldanma mı?

— 19 —

HAYATIN SELÂMI

Hâtıra Defterinde Bir Yaprak

Bir büyük yol dünyamız,
Biz insanlar yolcuları;
Koşucular, posta tatarları gibi
Fırlar gideriz yaya veya atlı.

Çıkarız yola, eğilen baş, verilen selâm
Arabalardan mendillerle;
Sarılalım, öpüşelim isterdik,
Fakat sabırsız atlar.

Tam raslaşırız aynı konak yerinde
Prens Alexander, ah sevgili,
Öttürür borusunu sürücü: Gidiyoruz!
Ve ayırır bizi.

— 20 —

DOĞRUSU

Bahar gelince güneş ışınlarıyla,
Tomurcuklanır, açar çiçekler;
Dolanırken ay, ışık yörüngesini
Başlar peşinde yıldızlar yüzmeye;
Ve şair bir çift göz görünce sevimli,
Taşar kalbinden şarkıları —
Ama gözler, ay, gün ışığı
Şarkı, çiçek, yıldız hepsi
Hiç biri, ne kadar gitse de hoşa,
Yetmez bir dünya yaratmaya.

SONELER

A. W. Schlegel'e

Yapma benler düzgünlü yanaklarında,
Kabarık kasnak eteği bol çiçekli,
Kıvrık uçlu, işlemeli pabuçlar ayaklarında,
Kabarık saçları boğumlu, yaban arıları gibi:

Âdî şiir böyle donanmıştı geldiğinde
Kucaklamaya seni, aşkla;
Fakat sen kaçtın, karanlık içgüdülerle,
Şaşkın, dalgın, kaçtın uzaklara.

Bir şato buldun, ıssız eski bir yerde,
Sevimli, mermer bir heykel gibi içerde
Dalmış güzeller güzeli, büyülü uykulara.

Selâmladın, çözüldü büyü, uyandı
Almanya'nın gerçek şiir perisi, gülümsedi
Ve bıraktı kendini, senin kollarına.

Annem B. Heine'ye

(doğuşu: V. Geldern)

I

Alıştım başımı dik tutmaya,
Aklımın doğrusuna giderim, dönmem;
Yüzüme kim baksa, kıral da olsa,
Gözlerimi yere eğmem.

Fakat anneciğim söyliyeyim açıkça:
Ne kadar zorluysa da gururum,
Senin tatlı, candan yakınlığında
Küçülür, yok olurum.

Beni böyle sindiren sendeki o ruh mu;
O yüce ruhun mu deler geçer her şeyi,
Bir çakar, uçar gider gökteki nurlara doğru?

Üzülmem onları düşünmemden mi?
Beni o kadar seven o güzel kalbi,
Kalbini kırdım, hatâlarım oldu.

— 2 —

Deli, çılgın bıraktım seni günün birinde,
Dünyanın öbür ucuna gidecektim,
Sevgiyi bulur muyum, denemek istedim,
Kucaklayacaktım, muhabbetle.

Aradım sevgiyi bütün sokaklarda,
Açtım elimi kapı kapı,
Dilendim birazcık sevgiden sadaka,
Soğuk nefret oldu, gülüp uzattıkları.

Şaşkın, dolaştım sevgi diye diye,
Fakat bulamadım hiçbir yerde,
Döndüm geldim üzgün, hasta.

Karşıladın beni, eve gelince
Ve ah! yüzdüğünü gördüğüm gözlerinde
O tatlı sevgiydi, aradım aylarca.

H. S.'ye

Açınca telâşla küçük kitabını,
Selâm verdi bana altın, âşina
Birçok görüntü, çocukluk günlerimde
Görmüştüm onları, çocuk rüyalarımda.

Gene görmedeyim, uzanmış göklere gururla
Alman inancının yaptığı katedral;
Çan sesleri, org sesleri kulağımda
Ve aşktan tatlı tatlı yakınan yankılar.

Görüyorum ayrıca o çevik cüceleri,
Tırmanır katedrale, hoyratlaşır varınca.
Koparırlar o güzelim, oyma oyma çiçekleri.

Ama bir meşeyi ne kadar soysalar,
Çalıp alsalar bütün süslerini,
Gelir gene bahar, yeniden yaprak açar.

Christian S.'ye Fresk Soneler

— I —

Benden paso, dalkavuk muyum odunlara,
Dışları altın, kum çakıl içleri;
Peki demem bir külhanbey elini uzatsa,
Adımı lekelemek gizli niyeti.

Eğilmem önlerinde o güzel sürtüklerin,
Parlarlar edepsiz, ne utanma, arlanma;
Koşsunlar kendilerini, ben yokum,
Tın tın putlarının zafer arabalarına.

Biliyorum telef olur gider meşe,
Eğilip bükülerek deredeki kamışsa
Rüzgârda fırtınada durur eski yerinde.

Peki ama ne olur o kamış sonunda?
Şansa bak! Ya bir züppeye baston,
Ya halı döven bir sopa, uşaklar elinde.

— 2 —

Ver maskeyi, yüzüme takayım,
Bir serseri olayım, karakter maskeleri
Takınmış reziller, gösterişli her biri,
Sanmasınlar kendileri gibiyim.

Bir kopuktan hiç farkım olmasın,
Âdi sözler, davranışlar yardımcım;
Şimdi yavan züppelerde özenti, zekânın
O güzel parıltısından yoksun kalayım.

Maskeli baloda ben böyle dans ettim,
Şövalyeler, kırallar, keşişler hayran,
Soytarılar selâm verdi, çıkmadı tanıyan.

Tahta kılıçlarıyla patakladılar beni.
Şakaydı tabiî. Çünkü maskemi çıkarsam
Donar kalırdı it kopuk o kadar adam.

— 3 —

O yavan zırzoplara gülerim,
Koç suratlı, bakarlar aval aval;
Hilekâr, kaypak, aptal
Bakar bana o tilkiler, gülerim.

O pek bilgiç maymunlara gülerim,
Mağrur yargıçlardır, kasılırlar;
Zehirli silâhlarla tehdit ederler beni,
Ödlek reziller, gülerim.

Çünkü mutluluğun o hoş oyuncakları
Kırılıp da kaderin ellerinde,
Atılınca önümüze, yerlere saçılınca,

Ve kalp, bedende parçalanıp kalınca,
Parçalanmış, doğranmış, delik deşik —
Çın çın güzel kahkaha donar dudaklarımızda.

— 4 —

Beynimde bir hayalet gibi, güzel bir masal
Masalda yankısı ince bir şarkının sade;
Şarkıda, örer dokur terütaze,
İnce bir kız, çok güzel.

Göğsünde kızın bir küçük kalp var,
Fakat sevgi ateşi yok bu kalpte,
Girmiş muhabbetsiz, donmuş gönle
Ancak kibir, gurur... o kadar.

Ses verir başımda masaldaki yankı
Ve şarkı nasıl da uğuldar, ürpertir,
Ve kız nasıl güler yavaşça?

Korkuyorum, başım çatlayacak sanki —
Ah, fakat korkunç olur, hazindir
Aklım eski yolundan saparsa.

— 5 —

Sessiz üzgün yumuşak akşam sularında
Çoktan unutulmuş şarkıların yankısı,
Yanaklardan gözyaşların akışı
Ve eski kalp yarasından kan sızmada.

Büyülü bir aynada gibi duruyordu
Karşımda gene yârin hayali;
Çalışma masasında, sırtında pembe yeleği,
Mutluydu çevresi, sessiz ve mutlu.

Birden kalktı iskemleden, kesti
Başından saçların en güzelini,
Verdi bana - sevinçten ürperdim âdeta.

Mephisto, sevincime zehir kattı,
Aldı o saçları sağlam bir ip yaptı,
Yıllardır bağlamış sürür beni onunla.

— 6 —

"Geçen yıl seni tekrar görünce,
Hoş geldin derken öpmedin beni!"
Kızıl dudakları yârin, ben böyle deyince,
Kondurdu dudaklarıma en güzel buseyi.

Bir mersin ağaççığı pencere yanında,
Mersinden bir sürgün kopardı, verdi:
"Dik nemli toprağa, üstüne bardak kapa!"
Dedi, başını salladı, bir hoş gülümsedi.

Zaman girdi araya, öldü sürgün saksıda,
Seneler var, onu da görmedim ben,
Anısı o öpüşün, yanar içimde hâlâ.

Geçende sevgilimin olduğu yere, kader
Aldı getirdi beni yâdellerden,
Durdum evi önünde, gece, sabaha kadar.

— 7 —

Kendini kolla dostum, azgın şeytan zırzoplardan,
Uysal melek yosmalar, onlardan da beter.
Tam öpmeye kalktım, sivri pençeler,
Uzatmıştı yanağını bir gün biri bunlardan.

Kendini kolla dostum, yaşlı kara kedilerden,
Beyaz dişi genç kediler, onlardan da beter.
Kalbime pençe attı, az daha gitti gider,
Bir gün bunlardan biri sevgilim olmuşken.

Ey ballar balı kız, ah ey tatlı maskara!
Gönlüm duru gözlerine nasıl da aldandı,
Pençelerin bağrıma nasıl da saplandı?

Bastırsaydım da seni ateşli dudaklarıma,
Ah ey kediciğimin yumuşacık pençesi,
Kalbim bütün kanını, yoluna feda etseydi!

— 8 —

Gördün sen de çok kere savaşmamı onlarla,
Reziller düzgünlü kediler, gözlüklü finolardı;
Kirlettiler benim temiz adımı,
Apar topar sürüklediler beni mahva.

Gördün beni ukalâlar nasıl harcadı,
Çıngıraklı deliler gibi çevremde yaygara;
Zehirli yılandılar, çöreklenmiş bağrımda,
Gördün yaralarımdan kan nasıl aktı.

Sense kımıldamadın sağlam bir kule gibi,
Başın fırtınalarda bir deniz feneri,
Sakin kalbin benim için bir liman oldu.

Elbet çevresinde azgın dalgalar vardır,
Elbet o limana pek az gemi ulaşır,
Ama ulaşınca deliksiz uyku.

— 9 —

Ağlasam, ne mümkün ağlamak;
Davranıp yükselsem göklere,
Çıtırdar iğrenç böcekler çevremde,
Yapışmışım, bırakmaz toprak.

İsterim şûlesi cânımın şen şakrak,
Parlasın güzel sevgili her yanda;
İsterim mutlu tatlı soluğunda yaşamak,
Yapamam, parçalanır, gönlüm hasta.

Akıyor kırılmış kalbimden duyuyorum
Sıcak kanım, çok bitkinim, çok halsiz,
Çoğalan kararmalar, gözlerimin önünde.

Gizli bir ürperişle yukarı, sisler ülkesine
Bakıyorum, yumuşak kollarla orda sessiz
Kucaklar beni gölgeler, biliyorum.

LİRİK İNTERMEZZO

1822 — 1823

ÖNDEYİŞ

Bir şövalye vardı üzgün, sessiz,
Solgun yanakları çukurda;
Kapılmış karanlık hülyalara
Dolaşırdı sendeler gibi orda burda.
Dalgın, hissiz, yavaş, sakar
Sallana yıkıla yürür gördükçe onu,
Gülüşürdü çiçekler, kızlar.

Evde karanlık bir köşeye çekilir,
Kaçardı çok vakit insanlardan.
Özlemli, uzatır kollarını,
Fakat tek söz çıkmazdı ağzından.
Yalnız gece yarısı oldu mu
Başlar bir tuhaf şarkı, ses —
Kapısı vurulurdu.

Girer sevdiği usulca içeri,
Hışırtılı elbisesi dalga köpüklerinden,
Terütaze bir gonca gül gibi,
Örtüsü elmas, pırlanta,
Narin endamını saran saçları altın,
Tatlı bir güçle selâmlar gözleri —
Düşerlerdi birbirlerinin kollarına.

Kucaklar şövalye olanca aşkıyla,
Şimdi ateşlenmiştir o duygusuz,
Pembedir solgun yüz, uyanmış düşteki,
Açılır gitgide durgun adam;
Oyun oynar fakat ona kadın:
Elmas, beyaz örtüsüyle örter
Başını yavaşça. adamın.

Girer billur saraya, su altında,
Büyülenir ansızın şövalye,
Şaşırır, kamaşmış gözleri
Titreşen parıltılarla.
Kucaklar onu deniz perisi,
Güveydir şövalye, peri gelin,
Çalar nedimeleri gitara.

Çalarlar, söylerler çok hoş şarkılar
Ve kalkarlar dansa;
Gitmiş aklı başından adamın,
Daha sıkı sarılır güzele —
Derken söner ansızın ışıklar;
Şimdi gene kasvetli şair odasında,
Evindedir tek başına, şövalye.

— 1 —

Güzelim mayıs ayında
Tomurcuklar açılınca,
Benim de kalbimde
Aşk yeşerdi.

Güzelim mayıs ayında
Başlayınca ötüşmeye kuşlar,
İtiraf ettim ona
İçimdeki özlemi.

— 2

Yeşerdi gözyaşlarımdan
Çiçekler, dolu dolu;
Çektiğim ahlar
Bülbül korosu.

Yavrum beni seviyorsan
Al çiçekleri hediye,
İzin ver şakısın bülbüller
Pencerenin önünde.

— 3 —

Gül, zambak, güvercin ve güneşti
Bir zaman gönül verdiklerim.
Artık sevmiyorum, şimdi tek sevdiğim
O küçük, o nazlı, o tertemiz, biricik;
Odur bütün sevgilerin kaynağı,
Gül de o, zambak da, güvercin, güneş, hepsi.

4 —

Baksam gözlerine
Kalmaz acım, üzüntüm;
Öpsem dudaklarından
Dirilirim büsbütün.

Yaslansam göğsüne, gönlümde
Bir cennet ferahlığı;
Ama dersen: "Seni seviyorum!"
Ağlarım acı acı.

— 5 —

Tatlı, güzel yüzünü
Düşte gördüm geçende.
Melek yüzleri gibi hoştu, güzeldi,
Fakat solgun, acıdan solgundu öyle.

Yalnız dudaklar kırmızı, onları da
Soldurur, çok sürmez, öpüşü ölümün.
Söner duru gözlerde o ışık cümbüşü,
Söner aydınlığı gökyüzünün.

— 6 —

Yanağını yanağıma daya,
Birlikte aksın gözyaşlarımız!
Bastır kalbini kalbime,
Alevler birbirine karışsın!

Akınca büyük yangına
Irmağın gözyaşlarımızın,
Ve kollarım kuvvetle seni sarınca —
Öleyim özleminde aşkın!

— 7 —

Bastırayım ruhumu
Zambağın çanağına;
Duyulsun çiçekten sevgilimin
Bir ezgisi, iç çekiş gibi.

Çok tatlı, çok güzel bir saatte
Bir öpücük vermişti sevgilim;
Bu türkü de o öpüş gibi
Ürpersin, titresin!

— 8

Binlerce yıldır kımıldamadan
Gökte yıldızlar
Aşk acılarıyla
Bakışırlar.

Zengindir, güzeldir çok
Konuştukları lisan;
Hiçbir dil bilgini
Fakat anlamaz bu dilden.

Öğrendim bense,
Unutmam bir daha;
Bir tanemin gül yüzünde okudum
Bu dilin gramerini.

— 9 —

Şarkıların kanadında, güzelim,
Uzaklara götüreyim seni;
Ganj kıyılarında bir yer
Biliyorum, yerlerin en güzeli.

Sessiz ay ışığı, bahçe,
Çiçekler kırmızı;
Bekler lotüsler orda
Üzgün kardeşlerini.

Sevişir, gülüşür menekşeler,
Yıldızlara bakarlar;
Anlatır güller yavaşça
Mis kokulu masallar.

Zeki, sessiz ceylanlar
Hoplar, zıplar, dinler çevreyi;
Kutsal ırmağın, uzakta,
Çağıldar ninnileri.

Uzanırız bir palmiye
Altına seninle;
İçtiğimiz aşk, sükûn
Mutlu bir rüya içinde.

— 10 —

Güneşin görkeminden
Ürker lotüs çiçeği;
Eğer başını düşlerde
Bekler geceyi.

Aydır lotüsün sevdalısı,
Serper ışığın, uyandırır,
Alır yüzünden örtüyü:
Çiçek pek utangaçtır.

Açılır, kızarır, parlar
Sessiz, gökte bakışları;
Saçar ıtırlarını, titrer, ağlar,
Aşktır bu, aşkın yanışları.

— 11 —

Şavkı vurmuş o güzel
Ren nehri üzerine:
Kutsal ve büyük Köln,
Katedraliyle, yüce.

Yaldız deri üzerine,
Katedralde bir portre
Serpti nurlarını
Hayatımın çölüne.

Çevresinde Meryem Ana'mızın
Bir çiçekler, melekler halkası;
Gözler, dudaklar, yanaklar
Sevgilimin yüzünde tıpkısı.

— 12 —

Sen beni sevmiyorsun, evet.
Sevme, aldırmıyorum;
Yeter ki seyredeyim yüzünü,
Bir kıral kadar mutluyum.

Sen benden nefret ediyorsun, evet,
Pembe, minik ağzın söylüyor bunu;
Yeter ki öpeyim dudaklarını,
Unuturum üzüntümü.

— 13 —

Yemin etme, öp yalnız,
Ben inanmam kadın yeminlerine!
Verdiğin söz tatlı, fakat
Çok daha tatlı seni öpüşüm!
Öptüm seni, bu gerçek,
Oysa buhar, uçar söz.

Ah, yemin et sevgilim, boyuna,
Boş söze de güvenirim ben!
Mutluyum, buna inanıyorum
Kucağına doğru, bitkin yıkılırken;
Eminim, seveceksin beni
Daha uzun bir süre, ebediyyen!

— 14 —

En güzel türküleri
Sevgilimin gözlerine yazdım,
En iyi övgüleri
Dudaklarına.
En parlak dörtlükleri
Yanakları için yazdım,
Bir de zarif sone yazardım
Olsaydı kalbi.

— 15 —

Öyle sersem, öyle kör ki bu dünya,
Günden güne tatsız!
Güzelim, senin için der ki bu dünya:
"O kız hoppa, arsız!"

Öyle sersem, öyle kör ki bu dünya,
Hep yanlış tanıyacak seni;
Bilmez, insanı yakarak mutlu eden
O tatlı öpüşlerini.

— 16 —

Sen bir hayal yaratığı mısın,
Söyle, sevgilim, haydi,
Boğucu günlerinde yazın
Şairin tasarladığı?

Gözlerde o büyülü parıltı,
Böyle minik bir ağız, hayır,
Bir çocuk, böyle sevimli, tatlı...
Yaratamaz bir şair.

Doğabilir vampir, yarasa
Şairdeki ateşten,
Canavar, ifrit, ejderha..
Korkunç masallarda görülen.

Fakat tatlı, güzel çehreni,
Zalimsin, hainsin, hayır,
Masumluğu sahte bakışlarınla seni
Yaratmaz bir şair.

— 17 —

Dalga köpüklerinden doğan o tanrıça
Gibi mutlu sevgilim, mutlu ve sevinçli;
Çünkü gitti bir yabancıya,
Onu nişanlı seçti.

Kalbim, ah nelere katlanmamış kalbim,
Kızma bu hainliğe, kızma sakın;
Katlan, dayan, hoş gör
Yaptığını o sevimli çılgının.

— 18 —

Kızmış değilim parçalansa da kalbim,
Ey ebediyen yitirdiğim sevgili kızmış değilim.
Bir pırlanta gibi parlıyorsun ya,
Düşmez tek ışık, gecesine kalbinin.

Çoktan beri biliyorum. Düşümde gördüm seni,
Kalbini dolduran geceyi gördüm,
Gördüm bağrını kemiren yılanı,
Ne kadar zavallısın, sevgilim!

— 19 —

Evet, zavallısın, bense kızgın değilim,
İkimiz de zavallı olalım, sevgilim!
Ölüm hasta kalbimizi parçalayıncaya kadar
İkimiz de zavallı kalalım, sevgilim!

Ağzının çevresinde titreşir alay,
Kibir şimşekleri saçar gözlerin;
Görüyorum kabaran göğsünde gurur,
Ama sen de zavallısın bencileyin.

— 20 —

Flüt, keman sesleri,
Trompet gümbürtüleri;
Oynuyor canımın içi
Uymuş düğün havasına.

Davul, zurna sesleri...
İyi kalpli melekler
Hıçkırıyor, inliyor
Bu gürültü arasında.

— 21 —

Tamamen unuttun demek,
Kalbin ki benimdi o kadar zaman;
Kalbin ki tatlı, sahte, küçük,
Yok başka şey daha tatlı, daha sahte ondan.

Aşkı da, acıyı da unuttun demek,
Kalbimi çiğneyen ikisiydi benim.
Aşk, acıdan üstün mü bilmem,
İkisi de güçlü, büyük, benim bildiğim.

— 22 —

Bilseydi küçük çiçekler
Ne derin kalbimdeki yara,
Benimle ağlaşırlardı
Acımı paylaşmaya.

Bilseydi bülbüller
Ne kadar üzgünüm, hasta,
Ötmezlerdi, kalırdı
Şen şakrak şakıma.

Bilseydi altın yıldızlar
Derdimi, kederini,
İner, gelir gökten, beni
Teselli ederlerdi.

Ama ne bilsin onlar,
Acımı yalnız birisi bilir:
Kalbimi parçalayan
O bilir, kendisi bilir.

— 23 —

Güller neden solgun böyle,
Söyle, sevgilim, neden?
Yeşil çimenlerde
Neden susmuş mor menekşe?

Tarla kuşu neden gökte
Öter dertli dertli?
Neden pelesenklerden
Yükselir ceset kokusu?

Çayırlarda neden güneş
Böyle soğuk, kasvetli?
Neden yaslı, ıssız toprak
Bir mezar gibi?

Ya ben neden hastayım, yaslı,
Sevgilim, söyle?
Ah, söyle, canımın içi, neden
Bıraktın beni böyle?

— 24 —

Sana beni çekiştirdiler
Dert yandılar uzun uzun;
Ama bir şeyi söylemediler:
Azabını ruhumun.

Bir poz, bir tavır, bir telâş
Salladılar sızlanarak başların;
Fena adam dediler benim için,
Sen hepsine inandın.

Görmediler, bilmediler fakat,
Beterin beteri vardı:
Bu en fena, en aptalca şey
Benim bağrımda saklı.

— 25 —

Çiçek açmış ıhlamur, şakıyan bülbül,
Gülümseyen güneş, neşeli;
Göğsün inip kalkıyordu,
Sarıldın, öptün beni.

Dökülen yapraklar ve karga sesleri,
Güneşin kaşları pek de çatık;
Yaptığın reverans ne kadar nazikti,
Soğukça vedalaştık.

— 26 —

Bazan değişti hislerimiz,
Gene de anlaştık çok iyi.
Evcilik oynadık, karı koca olduk,
Aramızda ne dövüş, ne kavga,
Şakalar, öpüşmeler
Güldük, eğlendik beraber.
Çocukluk, arzuladık
Saklambaç oynadık derede, ormanda;
Ah öyle saklanmışız, birbirimizi
Bulamadık bir daha.

— 27 —

Dostluğun sürekliydi, vefalı, sadık,
Esirgemedin kendini;
Bunaldığım zamanlarda
Teselli ettin beni.

Yiyecek, içecek,
Para buldun bana;
Çamaşır, giyecek,
Yol pasosu aldın bana.

Soğuktan, sıcaktan, sevgilim,
Tanrı korusun seni,
Ve aslâ göstermesin sana
Benim çektiklerimi.

— 28 —

Cimriliği toprağın uzun sürdü,
Derken mayıs geldi cömert;
Bir neşe, bir sevinç, her şey güldü,
Benimse içimden gelmiyor gülmek.

Çiçekler açıyor, çanlar çalıyor,
Konuşmakta kuşlar masalda gibi;
Benimse içimden gelmiyor konuşmak,
Her şey zavallı, her şey âdî.

İnsanlar, kalabalık sıkıyor beni,
Dostum bile — eskiden oyalanırdım;
Evlendi tatlı sevgilim, ne çare,
Onun yüzünden bu halim.

— 29 —

Ne de çok oyalandım, ne de çok
Yâdellerde âşık, hülyalı:
Usandı beklemekten sevgilim,
Kendine bir gelinlik yaptırdı
Ve sardı, damat diye, şefkatli kollarıyla
Bir delikanlıyı, aptalın aptalı.

Pek güzeldir, pek nazlıdır sevgilim,
Gözümün önünde o tatlı hayali;
Menekşeydi gözleri, yanakları gonca gül,
Açardı her dem taze parıltılar içinde.
Nasıl da uçurdum ben böyle yâri,
Vardı sersemliklerim, bundan büyüğü olmadı.

— 30 —

Gözleri mor menekşe,
Pembe gül yanakları,
Eller beyaz zambak,
Yeşerip açarken hepsi,
Kurumuş minik kalbi.

— 31 —

Dünya ne güzel, gök öyle mavi,
Tatlı, ılık esmede rüzgâr,
Yeşermiş çayırda çiçekler göz kırpar,
Parlar üstlerinde sabah çiğleri,
Ne yana baksam herkes neşeli —
Ama ben mezarda olmak isterdim,
Kollarımda ölmüş sevgili.

— 32 —

Girdiğinde o karanlık mezara
Tatlım, sevgilim,
Koynuna sokulmaya
Ben de yanına gelirim.

Üşümüş, sararmış, susmuşsundur,
Öper, koklar, basarım bağrıma;
Sevinç sesleri... titrer, ağlarım,
Ölürüm ben de sonunda.

Kalkar gece yarısı ölüler,
Dans ederler kıvıl kıvıl;
Mezarda kalırız ikimiz,
Yatarım kollarında.

Dirilir mahşer günü ölüler,
Mükâfat, mücazat bekler onları;
Biz seninle sarmaş dolaş yatarız,
Hiçbir şey umurumuzda mı?

— 33 —

Bir çam, kuzeyde, çıplak
Bir tepede, yalnız.
Uyku bastırıyor, ak
Yorganıyla örtüyor onu kar.

Çamın rüyasında hurma ağacı:
Uzakta, Doğu'da, bir başına,
Kavrulan kayalıkta
Susmuş, yaslı.

— 34 —

(Baş konuşuyor:)

Ah, bir tabure olsam,
Sevgilim ayaklarını koysa!
Çiğnesin istediği kadar,
Ne sızlanma, ne yakınma.

(Kalp konuşuyor:)

Ah, iğnedanlık olsam,
Sevgilim iğnelerini batırsa!
Delsin istediği kadar,
Sevinirdim delikler arttıkça.

(Şarkı konuşuyor:)

Ah, bir kâğıt olsam,
Yırtıp büküp saçlarını sarsa!
İçimde yer eden şeyi
Fısıldardım kulağına.

— 35 —

Sevgilim gitti gideli
Unuttum gülmeyi tamamen.
Âdi nükteler yapıyor bazıları,
Gülemiyorum.

Onu kaybettim edeli
Gözyaşı da bitti bende;
Çatlayacak kalbim nerdeyse,
Ağlayamıyorum.

— 36 —

Büyük acılarımdan
Yaptığım küçük şiirler, şarkılar
Çırptılar kanatlarını,
Gönlünden yana uçtular.

Vardılar sevgilimin oraya,
Fakat hemen döndüler, yakındılar,
Gönlünde gördükleri şeyi
Söylemekten sakındılar.

— 37 —

Gezmeye çıkmış halk ormanda kırda,
Giymişler pazarlık giysileri;
Güzelim tabiatı selâmlıyorlar
Sekerek, sevinçli, oğlaklar gibi.

Kırpışan gözlerle bakıyorlar:
Çiçekler ne hoş, ne güzel!
Dinliyorlar, kulak kesilmiş:
Türkü söylüyor serçeler.

Bense odamdayım, camlarda
Siyah perdeler;
Bekliyorum gelsin hayaletlerim,
Gündüz olduğu halde.

Çıkıp ölüler ülkesinden
Geliyor eski sevgilim;
Yanıma oturuyor, ağlıyor,
Ağlatıyor beni de.

— 38 —

Unutulmuş dönemlerden sahneler
Çıkar da mezarlarından,
Gösterir yakınında
Nasıl yaşadım bir zaman.

Gündüzleri şehrin sokaklarından
Geçerdim, sallanarak, hülyalı,
Öylesine üzgün, durgun,
Herkes bana bakardı.

Geceleri, iyiydi geceler,
Çekilirdi sokaklardan el ayak;
Yürürdüm, yürürdü gölgem,
Giderdik konuşmayarak.

Yankılanırken adımlarım
Geçerdim köprüyü;
Selâmlardı beni düşünceli:
Bulutlardan ay görünürdü.

Evinin önünde dururdum,
Gözlerim yukarlara dikili,
Bakışlarım pencerende,
Kalbim çatlayacak gibi.

Arada bir bakardın, biliyorum,
Pencereden aşağıya sen de
Ve görürdün bir sütun gibi beni
Orda, ay ışığında.

— 39 —

Bir genç sevdi bir kızı,
Kızın gönlü başkasında,
Bir başka kızı seviyordu bu başkası,
Ev bark kurdu onunla.

İçerledi bizim kız,
Herhangi bir adamla
Peki dedi evlendi;
O genç alındı buna.

Bu hikâye beylik ya,
Gene de her zaman yeni;
Başından geçmesin yoksa,
Kırılır insanın kalbi.

— 40 —

Yankısını duyunca, bir zaman
Sevgilimin söylediği şarkının,
Göğsüm parçalanır âdeta,
Hoyrat acıların baskısından.

İter karanlık bir özlem beni
Ormanlara dağlara,
Erir çok büyük acım
Gözyaşlarıyla, orda.

— 41 —

Bir kıral kızı gördüm düşümde,
Solgun yanakları ıslak;
Yeşil ıhlamurun dibinde
Oturduk, kucaklaşarak.

"Gözüm yok babanın tahtında,
Altın asâsında, güzelim,
Ne de elmas tacında;
Ben yalnız seni isterim."

"Bu olamaz!" dedi bana,
"Çünkü mezardayım ben,
Geliyorum ancak geceleri
Seni çok sevdiğimden."

— 42 —

Yavrucuğum, seninle baş başa
Bir hafif sandalda ikimiz
Süzülürken geniş, engin sularda
Gece sessiz.

Hayaletler adası, o güzel ada
Ay ışığında uykulu;
Ezgiler türküler yankılanmada,
Dalgalı bir dans, sislerin oyunu.

Gittikçe daha güzel, yankılar
Sağa sola yayılıyordu;
Geçip gittik üzgün, ümitsiz
Engine doğru.

— 43 —

Eski masallardan
Beyaz bir el, el eder bana;
Yankılanır büyülü bir ülkenin
Şarkıları kulaklarımda.

Altın ışıklarında akşamın
Baygın çiçekler,
Yüzleri bir gelin yüzü, sevgiyle
Birbirlerin seyrederler.

Ağaçlar konuşur,
Bir koroya benzer türküleri;
Çağlar duru pınarlar
Bir dans müziği gibi.

Ve sevda ezgileri
Senin hiç duymadığın,
Çok tatlı bir özlemle
Büyüsüne kapılırsın!

Ah, gidebilseydim oraya,
Kalbimde sevinç, rahatlık;
Kurtulurdum acılardan,
Mutlu olurdum artık.

Ah, o haz dolu ülke
Doldurur düşlerimi;
Doğunca sabah güneş,
Erir gider köpük gibi.

— 44 —

Seni sevdim, seviyorum hâlâ seni!
Dünya yıkılsa, yükselir
Yıkıntılar arasında gene
Aşkımın alevleri.

— 45 —

Aydınlık bir yaz sabahı
Dolaşıyorum bahçede.
Fısıldaşıp konuşuyor çiçekler,
Sessiz yürüyorum bense.

Fısıldaşıp konuşuyor çiçekler,
Acıyarak bakıyorlar bana:
"Solgun, üzgün adam, o bizim
Kardeşimiz, ona kızma!"

— 46 —

Karanlık güzelliği içinde
Aşkımdır, parlar;
Tıpkı yaz gecelerinde
Anlatılan acıklı bir masal.

Gezinir büyülü bahçede sessiz
Ve yalnız, iki âşık;
Ötüşür bülbüller, aydan yere
Düşer titrek bir ışık.

Kız ayakta, bir heykel gibidir,
Önünde şövalye, diz çökmüş;
Derken kırlardan dev gelir,
Kız kaçar, ürkmüş.

Düşer yere kan içinde şövalye,
Düşe kalka dev döner, gider —
Ben gömüldüğüm zaman
Masal da biter.

47

Acılara saldılar beni,
Mosmor oldum öfkemden;
Bir kısmı sevgiden yaptı bunu,
Bir kısmı nefretten.

Ekmeğime zehir koydular,
Bardağıma zehir;
Bir kısmı sevgiden yaptı bunu,
Bir kısmı nefretten.

Ama beni odur en çok inciten,
İçerleten, üzen;
Çünkü hiç sevmedi beni,
Ne de nefret etti benden.

— 48 —

Sıcak yaz
Yanacıklarında,
Soğuk kış
Minik kalbinden senin.

A benim canımın içi!
Değişecek bu halin;
Kış yanaklarında olacak,
Yaz kalbinde senin.

— 49 —

Sevişenler ayrılırken
Avuçlarda elleri,
Başlar ağlamaya,
Bitmez iç çekişleri.

Ne ah dedik, ne eyvah,
Biz hiç ağlamadık.
Ayrıldık, sonra
Gözyaşları, hıçkırık.

— 50 —

Çay içiliyordu,
Aşktan konuşuldu uzun.
Bayanlar ince duygulu,
Baylar estetiğe uygun.

"Platonik olmalı aşk!"
Böyle dedi sıska saray müşaviri.
Hem içini çekti hanımı,
Hem alaycı gülümsedi.

"Kaba olmamalı aşk!"
Dedi rahip, ağzı geniş,
"Sağlığa zarar yoksa." Genç kız
Fısıldadı: "O da ne demekmiş?"

"Bir tutkudur aşk!"
Konuştu kontes, acılı;
Sonra nazik, kibar,
Fincanını barona uzattı.

Bir boş yer daha vardı masada,
Sevgilim, sen eksiktin!
Olsaydın, ne güzel
Aşkından bahsedecektin.

— 51 —

Şiirlerim zehirlidir benim —
Nasıl olurdu başka?
Çünkü zehir akıttın
Yeni yeni çiçeklenen hayatıma.

Şiirlerim zehirlidir benim —
Nasıl olurdu başka?
Kalbimde yılanlara yer verdim,
Sevgilim, bir de sana.

— 52 —

Gene o eski rüya:
Bir mayıs gecesi gene,
Oturmuşuz ıhlamurun altına,
And içiyoruz seninle.

Bir gülüş, bir okşayış, bir öpüş,
Bir yemin, peşinden yenisi;
Kolay olsun diye hatırlayış,
Isırmıştın elimi.

Ey gözleri ışıl ışıl sevgili,
Ey hırçın, güzel kız!
Yeminler iyiydi ya,
Isırman gereksiz.

— 53 —

Durdum yücesinde dağın,
Bir duyarlık, bir hüzün.
"Bir küçük kuş olsaydım!"
İç çektim durmaksızın.

Kırlangıç olsaydım, gülüm,
Uçardım senden yana,
Bir minik yuva kurardım
Pencerenin altında.

Bülbül olsaydım, gülüm,
Uçardım senden yana,
Yeşil ıhlamurdan, gece,
Şarkılar şakırdım sana.

Olsaydım şakrak kuşu,
Uçardım hemen kalbine;
Seversin o kuşları sen,
Bulursun derman, derdine.

— 54 —

Yavaştan ilerliyor arabam
Neşeli ormandan geçerek,
Parlıyor güneşte, büyülü
Vadiler dolu çiçek.

İçinde arabanın dalgın
Düşünürken sevgilimi,
Uzatıp başlarını üç hayal
Birden selamlıyor beni.

Sıçrayıp zıplıyorlar, yüzleri
Hem alaycı, hem ürkek;
Bir sis yumağı gibi
Kayıp gidiyorlar gülüşerek.

— 55 —

Ağladım düşümde,
Ölmüşsün, gömmüşler seni.
Uyandım, yanaklarından
Gözyaşlarım akıyordu hâlâ.

Ağladım düşümde,
Bırakıp gitmişsin beni.
Uyandım, acı acı
Ağladım daha da.

Ağladım düşümde,
Dargınlık, kırgınlık yokmuş aramızda.
Uyandım, gözyaşlarım
Seller gibi hâlâ.

— 56 —

Her gece rüyama giriyorsun,
Candan selâm veriyorsun bana;
Kapanıyorum ağlayarak
O güzel ayaklarına.

Üzgün, kaygılı bakarak
Sallıyorsun sarışın başını,
İnciden damlacıklar
Süzülüyor gözlerinden aşağı.

Bir servi dalı uzatıp bana,
Bir şey diyorsun yavaş, gizli.
Uyanıyorum, dal yok,
Unutmuşum söylediğin o sözü.

— 57 —

Bir uğultu, bir patırdı,
Güz gecesi, yağmur, rüzgâr;
Yavrucuğum çok korkardı,
Nerdedir, ne yapar?

Görüyorum: dayanmış pencereye,
Küçük, ıssız odasında onu;
Bakışları saplanmış geceye,
Gözleri yaş dolu.

— 58 —

Sarsıyor ağaçları güz rüzgârı,
Gece soğuk, rütubetli;
Yalnızım, paltoma sarınmış,
Ormandan geçiyorum, atlı.

Önüm sıra düşünceler gidiyor
Ben ilerledikçe böyle;
Hafif, havalı, iletiyor beni
Düşünceler, sevgilimin evine.

Havlayan köpekler, titreşen mumlar
Çıkıyor uşaklar ortaya;
Döner merdivenlere atılıyorum
Mahmuz şakırtılarıyla.

Halı döşeli, aydınlık salon
Kokulu, sıcak;
Sevgilim orada beni bekliyor —
Koşuyorum kollarına uçarak.

Yapraklarda rüzgârın uğultusu,
Konuşuyor meşe:
— Nedir istediğin, çılgın atlı,
Bu delice düşüncelerinle?

— 59 —

Işıltılı göklerinden
Bir yıldız kaydı;
Bu düşerken gördüğüm
Aşk yıldızı.

Dökülüyor elma ağacından
Bir yığın yaprak, çiçek.
Muzip rüzgâr eğleniyor
Onlarla oynaşarak.

Kuğu şarkı söylüyor gölde,
Süzülüyor sağa sola;
Yavaşlatıp sesini gitgide
Dalıyor sulardaki mezara.

Her yer karanlık, ıssız!
Yaprak, çiçek uçtu gitti;
Çıtırdadı, toz oldu yıldız,
Kuğu şarkısı bitti.

— 60 —

Rüya tanrısı beni büyük bir saraya götürdü,
Ağır baygın kokular, mumların alevleri,
Dalga dalga, karışık bir insan seli
İç içe odalardan dışarı taşıyordu.
Arıyordu kıvranarak, inleyerek korkudan,
Benzi uçmuş kitle, çıkış kapısını.
Genç kızlar, şövalyeler vardı kalabalıkta,
Sürükleniyordum bu selin içinde.

Derken birden yalnız kaldım, şaşırmış:
Ne çabuk dağıldı kalabalık;
Yürüdüm acele, bir başıma
Dolambaçlı odalardan
Ayaklarım kurşun gibi, kalbimde korku, acı
Bulmaktan ümitsizdim âdeta çıkışı.
Derken vardım son kapıya, çıkmak istedim —
Allahım, orda kim vardı!

Sevgilimdi kapıda duran; çevresinde
Ağzının korku, alnında endişe;
Geri dön! diye işaret ediyordu.
Bir uyarma mıydı, yoksa öfke mi bu?
Gözlerinde parlayan tatlı yangın
Kalbimi, beynimi ürpertiyordu.
O bakışları oldu uyandıran da beni:
Sert, garip, fakat sevgi dolu.

— 61 —

Soğuk, sessiz gece yarısı
Ormanda dolaştım sızlanıp ağlayarak.
Ağaçları uykularından ettim,
Baş salladılar, halimden anlayarak.

— 62 —

Gömülür dörtyol ağzına
Canına kıymış biri;
Açar bir mavi çiçek orda:
İdamlıklar çiçeği.

Durdum dörtyol ağzında,
Gece soğuk, sessiz; içimi çektim;
Kımıldıyordu ay ışığında
İdamlıklar çiçeği.

— 63 —

Koyu, yoğun karanlık
Sarmış her yerde çevremi,
Gözlerinin nuru, sevgilim,
Işık saçmayalı beri.

Sönmüş benden yana o tatlı
Aşk yıldızlarının altın güzelliği,
Açılmış önümde bir uçurum —
Ey ezelî gece, kollarına al beni!

— 64 —

Gözlerimin üstünde gece,
Ağzımın üstünde kurşun,
Donmuş beynim ve kalbim
Mezarda yatıyorum.

Bilemem, ne kadar
Sürdü bu uykum,
Uyandım tabutuma
Vurulduğunu duydum.

"Kalkmıyor musun, Heinrich?
Ebedî gün doğuyor;
Ölüler dirildiler,
Ebedî haz başlıyor."

Kalkamam, sevgilim,
Çünkü hâlâ körüm ben;
Ağlamaktan gözlerim
Söndü tamamen.

"Öpeyim seni, Heinrich,
Gider gözlerinden gece;
Görürsün melekleri,
Görürsün gökleri yüce."

Kalkmam, sevgilim,
Kanamakta hâlâ,
Kalbimde acı bir sözle
Açtığın yara.

"Elimi, kalbinin, Heinrich,
Üzerine koyarım yavaşça;
Kanamaz artık, geçer
Bütün acısı da."

Kalkamam, sevgilim, bitmedi:
Kanıyor başım;
Seni benden çaldıkları vakit
Bir kurşun sıkmıştım.

"Saçlarımla, Heinrich,
Sararım yarasını;
İyi eder, önlerim
Kanın akmasını."

Öyle tatlı, öyle hoş yalvarıyordu
Dayanamadım,
Kalkmak istedim, sevgilime
Gitmeye davrandım.

Açıldı yaralarım birden,
Boşandı sel gibi güçlü,
Başımdan, göğsümden kan —
Derken işte uyandım.

— 65 —

Köhne, berbat şiirler,
Rüyalar kötü, hain;
Hepsini gömelim artık,
Bir büyük tabut getirin.

Başka şeyler de koyacağım,
Söylemem henüz, neler;
Kocaman olsun tabut,
Heidelberg fıçısı kadar.

Bir de sedye getirin,
Sağlam, kalın tahtaları,
Mainz köprüsünden daha da
Uzunca olmalı.

Sonra Köln katedralinde
Ermiş Christoph var ya,
Ondan da kuvvetli, on iki
Pehlivan bulun bana.

Tabutu onlar taşısın,
Denize indirsinler;
Öyle büyük bir tabut
Öyle büyük mezar ister.

Bu tabut neden mi böyle
Kocaman, ağır?
Aşkımı da koydum içine,
Açılarım da içindedir.

DÖNÜŞ

1823-1824

— 1 —

Karanlık hayatımda çok önce
Parıldayan tatlı yüz,
Yitti gitti şimdi
Dört yanım gece.

Karanlıkta çocuklar
Gönülleri daralınca,
Bastırmak için korkuyu
Türkü söyler yüksek sesle.

Ben de çılgın bir çocuğum,
Sesim neşeli değilse de
Türküler çağırdım karanlıkta,
Korkumdan kurtuldum.

— 2 —

Öylesine üzgünüm,
Bilmem ki neye yormalı;
Hiç aklımdan çıkmayan
Eski bir masaldan olmalı.

Durgun yavaş akıyor Ren,
Hava serin, kararmak üzre;
Doruğu tepenin
Parlıyor akşam güneşinde.

Oturmuş yukarda
Güzeller güzeli bir peri;
Altın saçlarını tarıyor,
Işıl ışıl süsleri.

Bir yandan şarkı söylüyor,
Elinde altın tarağı;
Sesi öylesine güzel,
Öylesine tatlı.

Küçük teknesinde kayıkçı
Büyülenmiş, çılgın;
Tepede gözleri,
Değil farkında, kayaların.

Yuttu dalgalar kayıkçıyı,
Sandal battı;
Söyledi o şarkıyı,
Bunu Lorelei yaptı.

— 3 —

Kalbim üzgün, kalbim,
Oysa pırıl pırıl mayıs;
Yukarda, eski hisarın orda
Duruyorum ıhlamura yaslanmış.

Akıyor durgun, sessiz
Mavi dere, aşağıda;
Sandalda bir oğlan,
Ağzında ıslık, elinde olta.

Karşıda cana yakın,
Küçük, renkli görüntüler:
Evler, bahçeler, insanlar
Öküzler, çayırlar ve orman.

Çamaşır yıkayan hizmetçiler
Koşuşuyor çayırda;
Değirmen çarkından uçuşuyor elmaslar,
Uzak uğultusu kulaklarımda.

Gri, eski kulenin yanında
Bir nöbetçi kulübesi;
Gidip geliyor önünde
Bir er, kırmızı ceketli.

Selâm duruyor, omuzluyor,
Oynuyor tüfeğiyle,
Parlıyor güneşin kızılında silâh —
Ah, beni öldürseydi!

— 4 —

Ormanda dolaşıyor, ağlıyorum,
Ardıç kuşu yüksekte;
Sekiyor, ötüyor inceden:
— Neyin var, neden dertlisin?

Kız kardeşlerin kırlangıçlar
Söyler bunu, yavrum;
Ne güzel yerde yuva kurmuşlar:
Penceresinde sevgilimin.

— 5 —

Gece nemli, fırtınalı,
Gökte yok yıldız;
Hışırdayan ağaçlar, ormanda
Dolaşıyorum, yalnız.

Uzakta titrek bir ışık:
Issız kolcu kulübesi.
Gitmek istemiyorum,
Kasvetli içerisi.

Kör nine oturmuştur
Meşin koltuğuna gene;
Konuşmaz hiç, korkunç,
Benzer heykele.

Gezinir homurdanarak,
Kızıl saçlı oğlu adamın;
Fırlatır tüfeğini duvara,
Güler alaycı, kızgın.

Çıkrık önünde güzel kız
Islatır ipliğini gözyaşı:
Babasının köpeği iniler, sokulur,
Dizlerine sürünür başı.

— 6 —

Ailesine sevgilimin
Rasladım yolculukta;
Sevindiler beni görünce
Küçük kardeş, anne, baba.

Sordular hatırımı: Nasılsın?
Eklediler sonra:
"Hiç değişmemişsin,
Yüzün biraz solgun ama!"

Halaları, yengeleri sordum,
Bir sürü tanıdıkları;
Sonra minik köpeği,
Ne de sevimli havlardı.

Evlenmiş sevgilimi
De sordum bir ara:
Cevap verdiler sevinçli:
— Çocuğu oldu yakında.

Candan kutladım
Sesim fısıltı halinde,
Çok selâm söyleyin,
Tebrikler benden de.

Söze karıştı küçük kız:
— Ne güzeldi köpeğimiz, minik,
Büyüdü, kudurdu sonra,
Ren nehrine attık.

Hele güldüğü zaman,
Sevgilime benziyordu kardeşi;
Gözleri beni perişan eden
Tıpkı onun gözleri.

— 7 —

Balıkçı kulübesi yanında
Oturmuş, denize bakıyorduk;
Akşam sisleri
Göğe yükseliyordu.

Fener kulesinde
Yandı ışıklar;
Enginde, uzaktan
Bir gemi daha göründü.

Konuştuk fırtınadan, kazalardan,
Gemicilerin gökle su,
Sevinçle korku,
Arasında yaşadıklarından.

Konuştuk uzak kıyılardan,
Güneyden, kuzeyden,
Garip milletler,
Garip âdetlerinden.

Hoş kokular, parıltılarla Ganj,
Kocaman ağaçlar tomurcuk içinde,
Güzel sessiz insanlar diz çökmüş,
Lotüs çiçekleri önünde.

Kirli pasaklı Laponlar,
Yassı kafa, yayvan ağız, bodur;
Bir ateş çevresine çömelmiş,
Balık kızartır, bağrışıp durur.

Dinliyordu kızlar merak içinde,
Derken herkes sustu;
Gözden kayboldu gemi,
Karanlık bastı.

— 8 —

Dilber balıkçı kızı,
Çek kıyıya sandalı;
Elin elimde
Gel otur yanıma.

Koy kalbime başçağızını,
Telâşlanma, korkma;
Azgın denize her gün
Güveniyorsun ya!

Çalkanır, kabarır, yatışır,
Kalbim de denize benzer;
Onun da derinlerinde
Güzel güzel inciler.

— 9 —

Ay doğdu,
Dalgalarda ışınları;
Kollarımda sevgilim,
Kalbimizde çalkantı.

Dinleniyorum kumsalda,
Kollarında sevgilimin;
Bir şey mi duydun rüzgârda,
Ürperdi beyaz elin?

İşittiğin rüzgâr değil,
Deniz kızlarının şarkısı;
Kardeşlerimdi onlar,
Deniz çekip aldı.

— 10 —

Ayaklarında rüzgârın
Beyaz su pantolunu!
Kamçılıyor dalgaları azgın;
Kükrüyor, köpürüyor dalgalar.

Kararmış gökten boşanır
Sağnak halinde yağmur;
Sanki koca gece
Boğmak ister kocamış denizi.

Direğe tutunmuş martı,
Kısık çığlıkları;
Ürkmüş, kanat çırpıyor,
Sesinde felâket haberi.

— 11 —

Islık çalıyor, uğulduyor, gürlüyor,
Hora tepiyor fırtına;
Haydaa! Zıplıyor küçük gemi!
Katıldı gece de bu taşkınlığa.

Kuduran deniz şimdi
Sularla oluşmuş canlı bir dağ;
Burda siyah bir uçurum,
Yüksek beyaz bir kule orada.

Küfürler, kusmalar, dualar
Kamaradan taşmakta dışarı,
Sımsıkı yapıştım direğe,
Ah, evde olmak vardı!

— 12 —

Karanlık çöküyor, akşam,
Sis kaplıyor denizi;
Dalgalarda esrarlı bir hışırtı,
Bir beyaz kabarma sularda.

Çıkıyor ortaya deniz kızı,
Geliyor kumsalda yanıma;
Dolgun göğüsleri apak
Taşmış tül giysilerinden.

Kucaklıyor, sıkıyor kollarında
Acıtır gibi, beni —
Eziyorsun âdeta,
Güzel su perisi!

Sıkıyorum kollarımda
Ezer gibi seni;
Çok soğuk bu akşam,
Isınayım sana sarılayım da!

Ay bakıyor gittikçe solgun
Alaca bulutlar arasından;
Güzel su perisi
Gözlerin bulanıyor, yaşarıyor!

Bulanmıyor, yaşarmıyor gözlerim,
Zaten bulanıktı, yaşlıydı;
Çünkü denizden çıkarken
Bir damla su kaçtı.

Martıların çığlığı, ve deniz
Kabarıyor, çatlıyor kayalarda —
Güzel su perisi,
Kalbin çarpıyor çılgınca.

Kalbim çılgınca çarpıyor,
Çarpıyor çılgınca;
Sevgili insanoğlu,
Candan vuruldum sana!

— 13 —

Geçtikçe sabahları
Evinin önünden yavrum,
Penceredeysen eğer
Sevinçten uçar gönlüm.

Merakla bakar bana
Koyu kahve rengi gözlerin:
Hasta, yabancı adam,
Neyin var, kimsin?

Ben bir Alman şairi,
Bütün Almanyada meşhur;
En değerli isimler söylenince
İçlerinde benimki de bulunur.

Neyim mi var, küçük kız,
Almanyada çoklarında olan şey:
En ağır acılar söylenince
İçlerinde benimki de bulunur.

— 14 —

Engine doğru parlayan deniz
Akşamın son ışınlarında;
Konuşmadan oturuyorduk ıssız
Balıkçı kulübesi yanında.

Uçuşurken martılar
Sis çıktı, sular kabardı;
Tatlı gözlerinden
Sızarken gözyaşları.

Gördüm, düştü ellerine damlalar,
Diz çöktüm önünde;
İçtim beyaz avucundan,
Silindi gözyaşları.

O gün bugün eriyor gövdem,
Ölüyor ruhum, özlemler içinde —
Mutsuz kadın beni
Gözyaşıyla zehirledi.

— 15 —

Orda, o tepede
Hoş, zarif bir şato;
Üç güzel genç kız,
Aşkı onlardan tattım.

Öptü beni cumartesi Jette,
Pazar günü Julia,
Pazartesi Kunigunde
Boğuyordu az daha

Üç kızlar şatosunda
Salıya şenlik vardı;
Geldiler konu komşu
Hepsi atlı arabalı.

Ya ben, çağrılmadım ben,
Ayıp ettiler doğrusu!
Fısıldaştı hala, yeğen
Güldüler sezip durumu.

— 16 —

Enginde, ufukta
Sisli bir görüntü:
Kuleleriyle şehir
Akşam şafağına büründü.

Yaslı suda nemli rüzgâr,
Oynaşır menevişleri;
Kayıkçı kürek çekiyor
Üzgün, dertli.

Doğruluyor bir daha yerinden,
Gösteriyor sevgilimi,
Işınlar saçarak güneş,
Nerde yitirdiğimi.

— 17 —

Koca, esrarlı şehir
Selâm sana;
Sevgilimi bir zaman
Basmıştın bağrına.

Kuleler, kapılar, söyleyin
Hani nerde gülüm benim?
Göz kulak olun demiştim,
Hani nerde emanetim?

Kulelerin ne suçu var,
Kımıldayamazlardı yerlerinden;
Valizler kutularla sevgilim
Şehirden kaçarken.

Kapılar, ama onlar
Bıraktılar gitsin, sessizce;
Bir kapı her zaman boyun eğer,
Bir deli kız ona açıl deyince.

— 18 —

Gene eski yolumdayım,
Dost, âşina caddeler;
Derken sevgilimin evi...
Yok içinde kimseler.

Bu yollar ne darmış meğer,
Ne berbat şu kaldırım!
Çökecek başıma evler...
Kaçar gibi uzaklaştım.

— 19 —

Girdim o salonlara, bir zamanlar
Bağlılık yeminleri etmişti;
Sürünüyordu yılanlar
Gözyaşları dökülen yerlerde şimdi.

— 20 —

Sessiz gece, dinleniyor sokaklar,
Sevgilim şu evde otururdu;
Yerinde duruyor ev,
O gideli çok oldu.

Sokakta biri, gözleri göğe çevrili,
Uğuşturuyor ellerini, acısından;
Bana kendi yüzümü gösteriyor ay:
Ürperiyorum yüzüne bakarsam.

Aşkın acılarına niçin özenirsin,
Ey benim benzerim, solgun delikanlı!
Geçmişte bazı geceler
Ben burda kıvranmadım mı?

— 21 —

Biliyorsun daha sağım,
Nasıl rahat uyursun?
Tutacak gene öfkem,
Zincirimi kıracağım.

Bilir misin o eski şarkıyı:
Gelir hani ölü genç,
Alır gider mezarına
Sevgilisini, gece yarısı.

İnan bana, sevda gülüm,
Güzeller güzelim, sen:
Yaşıyorum, daha da güçlüyüm
Bütün ölülerden!

— 22 —

Uyuyor odasında genç kız,
Çekingen bakıyor ay, içeri;
Derken bir vals melodisi gibi
Şarkı, çalgı sesleri.

Pencereden bakayım,
Kimdir rahatımı bozan?
Bir iskelet, aşağıda
Şarkı söylüyor, çalıyor keman:

"Bir dans vadetmiştin bana,
Nerde verdiğin söz, tutmamak olmaz!
Mezarlıkta bir balo var bugün,
Gel gidelim, dans edelim biraz!"

Kız kaptırmış kendini,
Çekiyor onu bir kuvvet;
Şarkı söyleyip keman çalarak
Yürüyor önünde iskelet.

Çalıyor, hopluyor, zıplıyor,
Selâmlar dağıtıyor bir kuru kafa;
Takırdıyor kemikleri,
Ürpertiyor, ürkütüyor ay ışığında.

— 23 —

Karanlık rüyalar görüyordum,
Gözlerim resmine saplanmıştı;
Sevgili yüzü çok hoş
Canlanmaya başladı.

Dudakları çevresinde
Tatlı bir gülüş belirdi;
Sanki hüzün yaşlarıyla
Parlıyordu gözleri.

Aktı yanaklarıma yaş,
Gözlerimden benim de —
Ah, hiç inanamıyorum
Seni yitirdiğime.

— 24 —

Ben mutsuz Atlas! Taşımak zorundayım
Acılar dünyasını sırtımda;
Yüklenmişim katlanılmaz şeyi,
Kalbim kopacak âdeta.

Ey mağrur kalp, sen istedin!
Mutlu olmak diledin, sonsuz mutlu,
Ya da mutsuz alabildiğine, ey kalp!
İşte buldun mutsuzluğu

— 25 —

Yıllar gelip geçiyor,
Soylar mezara göçüyor;
Benim kalbimdeki sevgiyse
Duruyor olduğu gibi.

Bir daha görseydim seni,
Önünde diz çökseydim,
"Madam, sizi seviyorum!"
Deseydim, ölseydim!

— 26 —

Bir düş gördüm: parıldayan
Ay ve yıldızlar üzgündü;
Çekti beni bir el, uzaklara
Sevgilimin şehrine götürdü.

Evinin önüne vardım,
Öptüm taş basamakları:
Değmişti etekleri kaç kez,
Değmişti minik ayakları.

Çok soğuktu taşlar,
Uzundu, soğuktu gece;
Bakıyordu ay-parlak
Solgun bir yüz pencerede.

— 27 —

Ne ister benden
Gözümde bu tek damla?
Karartıyor bakışımı,
Eski günlerden kalma.

Pırıl pırıl kardeşleri vardı,
Aktı gitti hepsi,
Acılarım, sevinçlerimle
Gecede, rüzgârda.

Acıları, sevinçleri
Kalbime gülümsemişlerdi
O mavi yıldızlar
Sis gibi onlar da eridi.

Aşkım, aşkım da boş bir soluk
Gibi dağıldı gitti;
Ey geçmişten kalan tek damla
Sen de ak git haydi!

— 28 —

Güzün solgun yarımayı
Bakıyor bulutlardan;
Kilise mezarlığında sessiz,
Rahip evi, bir başına.

Anne, İncil okumakta,
Oğul dalmış, ışıkta gözleri,
Uykulu geriniyor abla,
Konuşuyor kız kardeşi:

"Allahım, geçmiyor günler,
Burası ne de ıssız!
Birini gömmeye geliyorlar,
Bir şeyler görüyoruz."

Anne, gözleri kitapta: "Yanılıyorsun,
Yalnız dört kişi öldü
Mezarlık kapısı yanına
Babanı gömdük gömeli."

Esniyor büyük kız:
"Yanınızda açlıktan ölmek —
Konta gideceğim yarın,
Tutkundur o, zengindir pek."

Başlıyor oğlan gülmeye:
"Meyhanede üç avcı zilzurna,
Altın yapıyorlar,
Öğretecekler bana da."

Anne, oğlanın zayıf yüzüne
Doğru sallıyor İncil'i:
"Allahtan korkmaz, utan,
Gidip haydut mu olacaksın!"

Pencerede bir tıkırtı,
Bir el, bir şey hatırlatmada:
Dışarda siyah cübbesiyle
Ölü baba.

— 29 —

Hava pek berbat:
Yağmur, kar, fırtına;
Oturmuş, karanlığa bakıyorum
Pencere kenarında.

Derken belirdi bir ışık,
Yürüyor yavaş, titrek
Bir annecik, elinde fener,
Geçiyor sokağı sallanarak.

Un, yumurta, yağ
Aldı her halde,
Sevgili yavrusuna
Çörek yapacak.

Kız evde uzanmış koltuğa,
Kırpıştırır ışığa uykulu gözlerini;
Dalgalanır tatlı yüzünde
Saçları altın rengi.

— 30 —

Aşkın acılarında
Helâk oluyormuşum,
Başkaları gibi ben de
İnandım sonunda buna.

İri gözlü bebeğim
Sonsuz sevdiğimi seni,
Aşkın kalbimi kemirdiğini
Sana her zaman söyledim.

Ama yalnızken konuştum
Bunları, ıssız odamda;
Sustum ah her zaman,
Seninle olunca.

Kötü ruhlar vardı
Bağlayan ağzımı;
Benim mutsuzluğum ah,
Onlar yüzünden şimdi.

— 31 —

Beyaz zambak parmakların
Öpebilsem bir daha,
Sıksam kalbimde, sessiz ağlayışlar
İçinde erişem gitsem sonra!

Duru menekşe gözlerin
Gece gündüz karşımda.
Bu tatlı mavi bilmecenin anlamı?
İçimde bir tasa.

— 32 —

Tutkunluğuna
Hiç mi bir şey demedi?
Aşkına bakışlarıyla
Hiç mi karşılık vermedi?

Gözlerine baktın da kızın
Hiç mi ruhuna inemedin?
Aziz dost, böyle işlerde
Hani eşek de değilsin!

— 33 —

Karşılıklı sevda; ama ikisi de
Gizledi ötekinden;
Bakıştılar hainçe
İçin için erirlerken.

Ayrıldılar, düşte gördüler
Ara sıra birbirlerini;
Farkında değildiler,
Çoktan ölmüşlerdi.

— 34 —

Size acılarımdan dert yanınca
Esnediniz, hiçbir şey demediniz;
Onlardan zarif şiirler çıkarınca
Övdünüz, iltifatlar ettiniz.

— 35 —

Şeytanı çağırdım, geldi,
Seyrettim hayranlıkla;
Ne çirkindi, ne kötürüm,
Sevimli, hoş bir adam,
Ömrünün en parlak yıllarında,
Candan, nazik, görmüş geçirmiş.
Usta bir diplomat,
Dinden, devletten konuşması yaman.
Solgun biraz, buna da şaşılmaz:
Sanskritçeyi ve Hegel'i öğreniyordu.
En sevdiği şair Fouqué imiş hâlâ.
Artık eleştirmeyle uğraşmayacakmış,
Bırakmış bu işi tamamen
Nineciği Hekate'ye
Benim hukuk çabalarımı övdü,
O da uğraşmış eskiden.
Dostluğumdan pek memnunmuş;
Başını salladı, sordu bir ara:
Biz sizinle daha önce
İspanyol elçiliğinde tanıştık galiba!
Anladım, eski ahbabım,
Yakından yüzüne bakınca.

— 36 —

İnsanoğlu, şeytanla alay etme,
Kısadır ömrün yolu,
Ebedî lânetse
Ne hayal, ne kuruntu.

İnsanoğlu, öde borçlarını,
Uzundur ömrün yolu,
Arada borç ver, ödünç ver gene,
Hep verdiğin gibi.

— 37 —

Doğudan gelen üç kutsal kıral,
Sordular köylerde, kentlerde:
"Bethlehem'e nereden gidilir,
Ey oğullar, ey kızlar?"

Ne gençler biliyordu, ne ihtiyarlar,
Kırallar yollarına devam ettiler;
Altın bir yıldızın peşinden gittiler:
Işıl ışıl gökte parlıyordu.

Yusuf'un evinin üzerinde
Durdu yıldız, kırallar içeri daldılar;
Dana böğürüyor, bebek bağırıyordu,
İlâhiler okudu üç kutsal kıral.

— 38 —

Yavrucuğum biz çocuktuk,
Küçük, şen iki çocuk;
Girerdik tavuk kümesine,
Samanlara sokulurduk.

Öterdik horozlar gibi,
Gelip geçenler
Duyunca sesimizi
Öten horoz sanırlardı.

Avlumuzdaki sandıklara
Sererdik bir güzel yaygı,
Dayardık döşerdik,
Evimizdi orası.

Yaşlı kedisi komşunun
Misafir gelirdi sık sık;
Buyurun, oturun, hoş geldiniz!
İltifatlar ederdik.

Sorardık hatırını,
Dostça ağırlardık;
O gün bugün birçok yaşlı kediye
Aynı şeyi yaptık.

Oturur, konuşurduk
Görmüş geçirmiş ihtiyarlar gibi;
Dert yanardık: Bizim zamanımızda
Her şey ne kadar iyiydi!

Muhabbet, sadakat, din iman
Kalmadı artık dünyada;
Kahve ateş pahası,
Kimde var ki para! —

Geçti gitti çocuk oyunları,
Her şey geçti gitti —
Para, dünya, o günler,
İman, sadakat. sevgi.

— 39 —

Kalbim daralmış, özleyerek
Anıyorum geçmiş zamanı;
Ferahtı henüz dünya,
İnsanlar rahat yaşardı.

Şimdi her şey alt üst sanki,
Bir eziklik, bir çöküntü!
Tanrı öldü yukarda,
Şeytan aşağıda ölü.

Kasvetli, bulanık her şey,
Soğuk, çürük, karman çorman;
Birazcık sevgi de olmasa
Ne yapardı insan?

— 40 —

Ay karanlık bulutlardan doğru
Pırıl pırıl süzülürken,
Aydın bir görüntü karşımda
Karanlık geçmişlerden.

Herkes güvertedeydi,
Gidiyorduk Ren'de gururlu;
Yaz yeşili kıyılar
Akşam güneşinde ışıldıyordu.

Oturmuştum düşünceli, güzel-şirin
Bir hanımın ayakları dibinde;
Oynaşırken altın kızılı güneş
Solgun sevimli yüzünde.

Lavtalar çalıyor, gençler
Şarkı söylüyordu, sevinçli;
Açıldı ruhlarımız,
Gök mavileşti.

Bir masalda gibi geçiyordu
Dağlar, şatolar, orman, vadi —
Parlar gördüm o güzel kadının
Gözlerinde ben bütün bunları.

— 41 —

Sevgilimi gördüm düşümde,
Yılgın, çileli bir kadın;
Solmuş çökmüş, eskiden
Benzeriydi baharın.

Bir çocuk kucağında,
Birini elinden tutmuştu;
Üstünde başında, bakışlarında
Belliydi kederi, yoksulluğu.

Kaykıla doğrula çarşıdan geçiyordu,
Birden beni gördü, baktı yüzüme;
Ona şunları söyledim,
İçim acıyla doldu:

"Gel, evime gidelim,
Bak, solgunsun, hasta...
Çalışır ederim,
Yer, içersin yanımda.

Çocuklara da bakarım,
Ne aç korum, ne açık;
Ama önce seni düşünmeliyim,
Zavallı, talihsiz çocuk!

Seni sevmiş olduğumu
Söylemem hiç sana,
Ancak öldüğün vakit
Ağlarım mezarında."

— 42 —

Aziz dost! Neye yarar,
Boyuna söylersin, bu beylik şarkı?
Hep kuluçkada mı olacaksın,
Altında eski sevda yumurtaları?

Ah bu sürekli gözetleme!
Çatlar kabuklar, civcivler çıkar,
Cik cik, kanat çırpar, uçuşurlar, ve sen
Kapatırsın onları bir kitapçık içine.

— 43 —

Sabredin,
Eski kederlerin ezgilerinden
Bazıları duyuluyorsa hâlâ
En yeni şarkılarda.

Bekleyin, erir gider zamanla
Acılarımda yankı, ve açar
İyileşmiş kalplerde yeniden
Şarkılardan bir bahar.

— 44 —

Kullanıp aklımı, bütün çılgınlıklardan
Vakti artık, kurtulmanın;
Bir aktör oldum bunca zaman,
Seninle komedi oynadım.

Gösterişli kulisler boyalıydı
Eski, romantik stilde;
Şövalye pelerinim sırmalı
Duygularım pek ince.

Saçma sapan çocukluklardan
Artık arınıyorum ya,
İçimde gene de mutsuzluk,
Şimdi de komedi oynuyorum âdeta.

Allahım, geçenleri içimden,
Varmadan bilincine, şaka gibi söyledim;
Ben kendi bağrımdaki ölümle boğuşurken,
Ölen savaşçı rolündeydim.

— 45 —

Kıral Wiswamitra'da
Ne dur var, ne durak;
Savaşır, çile çeker, niyeti
Wasischta'nın ineğini almak.

Ah, kıral Wiswamitra,
Öküzsün sen, öküzün biri!
Savaşlar, çileler, bunca eziyet
Bir inek için, öyle mi?

— 46 —

Üzme kendini, kalbim,
Katlan kaderine;
Kışın senden aldığını
Bahar verir gene.

Güzel daha bu dünya,
Şurda ne kaldı?
Durma sev, kalbim,
Her hoşlandığını.

— 47 —

Sen bir çiçeği andırıyorsun,
Güzel, temiz ve duru;
Ne zaman baksam sana,
Kalbim hüzünle dolu.

Koysam ellerini başına,
İçimde dua eden bir duygu;
Tanrı bağışlasın seni
Güzel, temiz ve duru.

— 48 —

Yavrum, bu senin felâketin olurdu;
Sevgili kalbinde benim için
Parlamasın aslâ aşk ateşi,
Diye çalıştım doğrusu.

Ah, pek de kolay başardım diye bunu,
İçimde ince bir hüzün;
Bazan düşünürüm hani,
Beni hiç mi sevemezsin?

— 49 —

Gece yatağa girerim,
Düşer başım yastığa;
Sevimli tatlı görüntü
Belirir karşımda.

Rahat uyku gözlerimi
Kapar kapamaz daha,
Girer düşlerime
Bu hayal, yavaşça.

Sabahları rüya ile beraber
Eriyip gitmez hem öyle;
Kalbimde bu sefer,
Bütün gün gene benimle!

— 50 —

Minik ağzı kırmızı,
Tatlı, aydınlık gözleri;
Sevgilim, küçüğüm,
Düşünüyorum hep seni.

Ne uzun kış akşamı!
Yanında olsam, yanına otursam
O küçük, âşina odada
Sohbet etsem seninle!

İsterdim dudaklarıma bastırmak
Narin, beyaz ellerini;
Islatmak gözyaşımla
Narin, beyaz ellerini.

— 51 —

Kar yığılsın dışarda,
Kopsun bora, fırtına,
Takırdasın pancur, cam,
Ne yerinme, sızlanma...
Sevdiceğim kalbimde,
Gönlümde bahar sevinci.

— 52 —

Kimi Meryem'e hayran,
Kimi ermişlere;
Güzel güneş, yalnız sana
Tapmak isterim bense.

Öp beni, şâd et beni,
Kızların içinde en güzel güneş,
Güneşin altında en güzel kız,
Lütfeyle, kerem eyle!

— 53 —

Solgun yüzüm sana duyurmuyor mu
Aşk yüzünden çektiğim acıları?
Sanki mağrur ağzımdan beklediğin,
Bir yalvarma çığlığı.

Ah, öyle onurlu ki bu ağız,
Öper, şakalaşır sade;
Eğlenir, takılır, alay eder
Ölürken ben ıstıraplar içinde.

— 54 —

Aziz dost, âşıksın,
Çilesinde yeni acıların;
Kararırken kafanın içi,
Aydınlanmada kalbin.

Aziz dost, âşıksın,
İtiraftan kaçınsan da,
Görüyorum bağrındaki yangın
Gömleğinden dışa vurmada.

— 55 —

Seninle olmak istedim,
Yanında dinlenmek;
Çok işin varmış,
Bırakıp gittin.

Dedim ki: "Ruhum,
Kalbim senin tamamen!"
Kahkahayla güldün
Bir reverans yaparak.

Çoğalttın daha da
Duyduğum acıyı, aşktan;
Çok gördün sonunda
Bir veda öpücüğünü.

Yok, öldürmem kendimi,
Pek kötü bile olsa durum!
Evvelce de geçti bunlar,
Benim başımdan, gülüm!

— 56 —

Gözlerin safir senin,
Şirin, baygın gözlerin,
Ah, üç kez mutludur o adam,
O gözler sevgiyle selâmladıysa.

Pırlantadır kalbin senin,
Soylu ışınlar yansıtan.
Ah, üç kez mutludur o adam,
Işıkları sevginin, ona yansıdıysa.

Yakuttur dudakların senin,
Olamaz daha güzelleri.
Ah, üç kez mutludur o adam,
O dudaklar seni sevdim dediyse.

Tanısam o bahtiyar adamı,
Ah, bir bulsam,
Yeşil ormanda yalnız her halde
Olurdu mutluluğundan.

— 57 —

Sevda sözleriyle yalandan
Kalbine bağladım kendimi;
Dolandım kendi ipliklerime,
Şaka ciddîye döndü.

Çok haklısın gerçi,
Eğlenerek uzaklaşırsan benden;
Yaklaşır cehennemin güçleri,
Kıyarım canıma, cidden.

— 58 —

Dünya da, hayat da kırık kopuk —
Bir Alman profesöre gideyim bari.
O bilir hayatı birleştirmeyi,
Akla yakın bir sistem çıkarır sonra,
Başında takye, sırtında hırka,
Tıkar, yamar dünyadaki delikleri.

— 59 —

Kafa yordum uzun zaman,
Ölçtüm biçtim gündüz gece;
Bana bu kararı aldıran,
Güzel gözlerin, ne çare.

Baygın, zeki gözlerinin
Parladığı yerdeyim —
Hiç aklıma gelmezdi
Tekrar seveceğim!

— 60 —

Bu gece onlarda toplantı var,
Evleri ışık içinde.
Aydınlık pencerede, yukarda
Kımıldayan bir gölge.

Bir başıma, karanlıkta, aşağıda,
Görmüyorsun beni;
Bakman imkânsız daha da
Karanlık kalbimden içeri.

Yaslı kalbim seviyor seni,
Seviyor ve parça parça
Titriyor, kanıyor
Sen görmüyorsun hâlâ.

— 61 —

Bütün çektiklerim
Tek söze dökülseydi,
Şen rüzgâr güle oynaya
Alıp götürseydi.

Acı dolu o sözü
İletseydi rüzgâr sana;
Duysaydın her saat,
Duysaydın her yerde.

Yumunca uykulara
Geceleyin gözlerini;
En derin düşlerine,
Sözüm peşinden gelirdi.

— 62 —

İnciler, elmaslar,
İnsan ne dilerse hepsi elinde senin,
Gözlerin en güzeli sende —
Gülüm, daha ne istersin?

O güzel gözlerine bir ordu
Kurdum ben de şarkılardan,
Ölümsüz şiirlerdesin —
Gülüm, daha ne istersin?

O güzel gözlerinle
Ne çok acı çektirdin,
Öldürdün, bitirdin beni —
Gülüm, daha ne istersin?

— 63 —

İlk seven, mutsuz da olsa,
Bir tanrıdır bence;
İkinci kez sevenler,
Ümitsizse bu sevgi, aptaldır.

Ben böyle bir budala, karşılıksız aşka
Tutuldum yeniden;
Güneş, ay gülüyor, yıldızlar beraber,
Ben de gülüyorum — bir yandan ölürken.

— 64 —

Bana öğüt verdiler, akıl verdiler,
Şereflere, şanlara boğdular beni;
Bekle hele! dediler,
Sözde korudular beni.

Böyle koruyadursunlar,
Yetişmeseydi bir yiğit,
Destek olmasaydı bana,
Geberirdim açlıktan.

Mert adam! Aç bırakmadı beni!
Hiçbir zaman unutamam!
Ne yazık, öpmem imkânsız onu!
Ben'im çünkü bu adam.

— 65 —

Bu kibar gence
Hayran olunsa az ne kadar;
Sık sık ziyafet çeker bana
İstridye, şarap, likör.

Zarif ceket, pantolon mum gibi,
Daha da hoş kıravat;
Uğrar her sabah,
Hal hatır sorar bana.

Yaygın şöhretimden söz açar,
Zarifliğim, nüktelerim;
Hamarat, işgüzar
Hizmetime koşar.

Geceleri toplantılarda
Yüzünde hayranlık,
Kibar hanımlar önünde
Okur yüce şiirlerimi.

Ah ne bahtiyarlık,
Böyle bir genç bulmak hâlâ;
Gün gün iyiler
Yok olurken çağımızda.

Tanrı olmuşum düşümde,
Gökyüzüne kurulmuşum;
Çevremde melekler
Överler şiirlerimi.

Çil çil liralar isteyen
Pastalar yiyormuşum, şekerlemeler;
Âlâ içkiler içiyormuşum,
Yok hiç borcum kimseye.

Ama canım sıkılıyordu çok,
Yeryüzünde olsam diyordum;
Tanrı olmasaydım
Şeytan olurdum.

Sen uzun boylu melek Cebrail,
Düş yollara, var git,
Aziz dostum Eugen'i
Al getir gökyüzüne!

Kurullarda arama,
Şarap bardağı başındadır;
Kiliselerde arama,
Matmazel Meyer'in yanındadır.

Açtı kanatlarını melek,
Uçtu yeryüzüne doğru;
Buldu getirdi yukarıya
O haylaz dostumu.

Hey ahbap, tanrıyım ben, tanrı,
Yeryüzü benim emrimde!
Söylemez miydim sana, bir şeyler
Olacağım günün birinde!

Mucizeler yaratıyorum her gün,
Hayran ol, sen de seyreyle!
Eğlen, sevin bugün, bak
Berlin'i mutlu edeyim de!

Sokaklarda kaldırım taşları
Bölünsün ikiye,
Her taşta taze, parlak
Bir istridye.

Bir limon yağmuru, şebnem gibi
Serpilsin üzerlerine,
Aksın oluklardan
En âlâ Ren şarabı.

Ne kadar sevinir Berlin'liler,
Başlarlar atıştırmaya;
Sayın yargıçları mahkemenin,
Habire içerler.

Ne kadar sevinir şairler,
Bu şölen sofrasında tanrıların!
Teğmenler, subay adayları
Yalarlar sokakları.

Teğmenler, subay adayları
En akıllıları bunlar;
Her gün olmaz bugünkü mucize,
Diye düşünür dururlar.

— 67 —

Temmuzdu, ayrılmıştım sizden;
Geldim aylardan ocakta.
O zaman çok sıcaktı, siz sereserpe;
Şimdi üşüyorsunuz, donmuş hattâ.

Giderim gene yakında, ve dönerim yeniden;
Gene bulurum sizi; ne terli, ne üşümüş.
Yolum geçer yattığınız mezarlıktan,
Kalbim yoksul, perişan.

— 68 —

İtti güzel dudaklar, güzel kollar itti,
Sarmışken sımsıkı, uzağa beni!
Bir gün daha kalmak isterdim, atlarıyla
Posta tatarı çıkageldi.

Hayat budur, yavrum! Feryattır boyuna,
Vedalaşmadır, ayrılıştır sürekli!
Koparıp atmadı mı kalbimi kalbin,
Alıkoyabildi mi gözlerin beni?

— 69 —

Bütün gece ışıksız
Posta arabasında yol aldık,
Yaslanarak birbirimize
Gülüştük, şakalaştık.

Sabah, yavrum, bir de baktık
Aşk, gözleri kör o yolcu
Oturmuyor mu aramızda,
Şaşırdık, kaldık.

— 70 —

Hay Allah, nereye yerleşti
Bu çılgın âşifte;
Söverek yağmura yağışa
Koşuyordum şehrin sokaklarında.

Meyhane meyhane
Arandım durdum,
Kaba saba garsonlara boş yere
Bir bir sordum.

Derken onu pencerede gördüm,
El etti, çağırdı, gülüşü mutlu.
Kızım, ben nerden bilirdim senin
Bu şahane otelde olduğunu?

— 71 —

Esrarlı rüyalar gibi
Evler uzun bir sıra;
Sessizce yürüyorum,
Sarılmışım paltoma.

Katedral kulesinde saat
Demin vurdu on ikiyi;
Hoşluğu, güzelliği, öpüşleriyle
Bekliyor beni, sevgili.

Yol arkadaşımdı ay,
Fenerim oldu dostça;
İşte evinin önündeyim,
Sevinçle seslendim yukarıya:

"Çok teşekkür, eski dost
Aydınlattın yolumu;
Seni fazla tutmayayım,
Götür başka yerlere nurunu!

Bulursan bir sevdalı,
Dertli bir aşk garibi,
Var git onu teselli et,
Eskiden beni ettiğin gibi."

— 72 —

Evlendik, diyelim karımsın,
Herkes kıskanır seni;
Zevkler, hazlar, güzelim,
Geçer günlerin sevinçli.
Diyelim şirret çıktın,
Sabırla katlanırım;
Ama şiirlerimi beğenmezsen,
Senden ayrılırım.

— 73 —

Akpak omuzlarına
Yasladım başımı,
Gizlice dinleyebilirim
Kalbinin özlemini.

Mavi üniformalı süvari erleri
Borular çalarak giriyorlar kapıdan;
Canımın içi sevgilim
Yarın ayrılacak benden.

İstersen yarın bırak beni,
Bugün henüz benimsin ya;
İki kat mutlu olayım
O güzel kollarında.

— 74 —

Mavi üniformalı süvari erleri
Borular çalarak çıkıyorlar şehirden;
İşte geldim, sevgilim, getirdim sana
Bir gül demeti.

Bir patırtı, bir kıyamet!
Bir felâket, savaş kıtaları!
Hattâ senin küçük kalbinde
Kimler konaklamadı!

— 75 —

Ben gençlik yıllarımda da
Aşk ateşinden
Çektim bazı acılar.
Fakat odun pahalıdır,
Ve ateşin sönmek istemesi
İnan ki, iyidir.

Düşün bunu, genç güzel kız,
Bırak aptalca ağlamayı,
Aşkın saçma kaygılarını bırak.
Hayatın kurtuldu ya,
Unut eski sevdayı,
İnan ki, kollarımda.

— 76 —

Gerçekten düşman mısın bana böyle,
Değiştin mi büsbütün sahi?
Herkese söyleyeceğim,
Bana ettiklerini.

Ah ey nankör dudaklar
Nasıl kötülersiniz,
Sizi o günlerde
Aşkla öpen birini?

— 77 —

Ah, gözler o gözler gene,
Bir zamanlar selâmlardı beni candan;
Dudaklar o dudaklar,
Hayatımı tatlandıran.

Ses de o ses, bir zaman
Doyamazdım duymaya!
Yalnız, ben eski ben değilim,
Değişmiş döndüm yurduma.

Beyaz, güzel kollarla
Sarılmış sımsıkı, sevdalı
Yatıyorum şimdi onun yanında
Neşesiz, tasalı.

— 78 —

Siz beni binde bir anladınız,
Ben de öyle, çok az, sizi;
Çirkeflerde buluştukça yalnız,
Anlıyorduk hemen birbirimizi.

— 79 —

Hadımlar beğenmediler
Ben şarkıya başlayınca;
Sızlandılar, dediler:
Senin sesin kalın, kaba.

Nazlı, sırça, incecik
Seslerini yükselttiler;
Kristal gibi ezgiler
Söylediler nazik, kibar.

Aşk özlemlerini şakıdılar,
Aşkı, boşalışları;
Sanat hazzıydı bu, bayanlardan
Aktı sel gibi gözyaşları.

— 80 —

Salamanca surlarında
Hava yumuşak, ılık;
Yanımda sevgili Donna,
Yaz akşamı geziyorduk.

Güzelimin ince belinə
Kemer olmuş kolum benim;
Göğsünün mağrur dolgunluğu
Üzerinde mutlu elim.

Esti geldi ıhlamurlardan
Çekingen bir mırıltı, ne çare;
İlerde değirmenin deresi
Korkulu hayaller fısıldadı kalbe:

"Ah, Sennora, bir sezgi:
Gün gelir, sürerler beni buradan;
Salamanca surlarında
Biter gezintiler o zaman."

— 81 —

Komşumdur Don Henriquez,
Güzel Adam da derler ona;
Yan yana odalarımız,
İnce bir duvar arada.

Salamanca hanımları hayran:
Mahmuz şakırdatarak, bıyık burarak,
Yanında köpekleri
Caddelerden geçtikçe o.

Ama sessiz akşam saatleri
Kapanır odasına bir başına,
Gönlünde tatlı hayaller
Ellerinde gitar.

Tıngırdatır telleri titreyerek,
Dalar hülyalarına —
Gitar gıcırtıları, sayıklamalar
Bir mahmurluk verir bana.

— 82 —

Daha ilk bakışmada sesinden, gözlerinden
Kanın kaynadı bana, anladım;
Annen olmasaydı, zalim annen,
Hemen öpüşürdük sanırım.

Yarın gene bu şehirden ayrılırım,
Savuruyor kader beni oradan oraya;
Ben giderken pencereden bakar kumralım,
Ben de onu selâmlar, bakarım yukarıya.

— 83 —

Güneş doğdu dağların ardından,
Kuzu çıngırakları, uzakta;
Sevgilim, kuzucuğum, güneşim, mutluluğum
Görseydim seni bir daha!

Umarak, aranarak bakıyorum yukarıya —
Buralardan gidiyorum, hoşça kal, yavrum!
Boşuna! Kımıldamıyor perdeler;
Uyuyor — görür mü ki beni rüyasında?

— 84 —

Halle'de pazar yerinde
İki büyük aslan.
Ah yazık, sizi nasıl
Uysallaştırdılar!

Halle'de pazar yerinde
Dev gibi bir adam.
Elinde kılıcı, kımıldamıyor,
Taş kesilmiş korkudan.

Halle'de pazar yerinde
Bir koca kilise.
Genç yaşlı şehir halkı
Orada dua etmede.

— 85 —

Çökmüş yeşil çayırlara, ormana
Akşam karanlığı yazın;
Mavi gökten altın ay
Serpiyor nurların.

Ötüyor cırcırlar dere boyunda,
Sularda bir kıpırdanış;
Yolcu bir şıpırtı duyuyor,
Ve sessizlikte bir soluk alış.

Orda, yıkanıyor derede
Güzel peri bir başına;
Parıldıyor kolları, ensesi
Akpak, güzel, ay ışığında.

— 86 —

Çöktü yabancı yollara gece —
Kalbim hasta, ayaklarım yorgun;
Derken aktı sessiz bir rahmet gibi,
Tatlı ay, gökten senin nurun.

Tatlı ay, ışınlarınla
Kovuyorsun gecenin dehşetini;
Akıp gidiyor kaygılarım,
Toplanıyor gözlerimde çiy.

— 87 —

Bunaltıcı bir gün hayat,
Serin bir gece ölüm.
Karanlık basıyor, uyku basıyor,
Gün boyu fena yoruldum.

Yatağımın üzerinde bir ağaç,
Dallarında şakıyan bir bülbül, yeni.
Duyuyorum düşlerimde bile,
Şakıdığı katıksız sevgiyi.

— 88 —

Söyle nerde o güzel sevgilin?
Güçlü, büyülü alevler
Tatlı, hoş sarmışken kalbini,
Ona ne şiirler söylerdin!

Söndü gitti o alevler,
Kalbim soğuk, üzgün, bulanık;
İçinde aşkımın külleri,
Bir kap, bir vazo bu kitapçık.

TANRILARIN ŞAFAĞI

Rüzgârları ipek, kokuları ıtır,
Altın ışınlarıyla bu gelen mayıstır,
Beyaz çiçeklerinde dost bir çağrı,
Yüzlerce mor menekşe gözünde selâmları,
Yayılıyor çiçekli yeşil halılarda
Gün ışığı ve sabah çiyleriyle dokunmuş,
Sesleniyor sevgili insanoğullarına.
Sâf kimseler ilk çağrıya uyuyor,
Nanking pantolonlarıyla erkekler
Pazar ceketleri parlak, altın düğmeli,
İffet rengi beyaz, kadınların giysileri,
Baharlık bıyıkları gençlerin burma,
Taşmış genç kadınların göğüsleri,
Ceplerinde şehir şairlerinin
Kalem, kâğıt ve dürbün — dalga dalga
İlerliyor kalabalık, şehrin kapısına
Ve konaklanıyor yeşil çimenlerde,
Ağaçların hamaratlığına hayran,
Oynaşıyorlar renk renk zarif çiçeklerle,
Kulakları şen kuşların ötüşünde,
Çadırında mavi göğün sevinç sesleri.

Bana da geldi mayıs. Üç kere vurdu kapıma,
Seslendi: "Ben mayıs, ey solgun yüzlü
Hülya adamı, gel, bir öpeyim seni!"
Açmadım kapımın sürgüsünü, seslendim:
Boşuna çağırma beni, ey hilekâr misafir!
Gördüm iç yüzünü, anladım dünyanın
Düzenini, çok baktım, anladım çok şeyi
Derinden; geçmiş ola bütün hazlar,
Yerleşti kalbime ebedî acılar.
Katı, taş kabuklardan girip içeri,
Baktım evlerine, kalplerine insanların,
Gördüm yalan dolan, sefalet.

Okudum yüzlerde düşünceleri
Daha da kötü. Kızaran yüzlerinde kadınların
Gizli istekler tutkuyla titriyordu;
Coşkun, gururlu gençlerin başlarında
Alacalı, çıngıraklı külâhları gördüm;
Yalnız soytarılık, halsiz bitkin gölgeler
Gördüm yeryüzünde; bilmem ki
Tımarhane mi, hastane mi bu dünya?
Gördüm kocamış dünyanın iç yüzünü,
Bir kristal gibi, ve gördüm dehşeti:
İç açan yeşille örtmek için mayısın
Boşa uğraştığı dehşeti. Ölüleri gördüm,
Dar tabutlarda yatan ölüleri:
Elleri katlanmış, gözleri açık,
Ak kefenler, beyaz yüzler ve ağızlardan
Girip çıkan sarı sarı börtü böcek.
Gördüm: oğul, yanında oynaşı,
Gönül eğliyordu babasının mezarında;
Alaylı şarkılar şakırken bülbüller,
Gülerken uysal kır çiçekleri sinsi,
Kımıldıyordu ölü baba, mezarında —
Ve ihtiyar toprak ana, ürperdi acıyla.

Ben bilirim çektiklerini, biçare dünya,
Gördüm bağrını oyan ateşi,
Nasıl kanıyordu yüzlerce damarın;
Gördüm nasıl deşilmiş yaraların
Ve boşanmış alev, duman, kan — gördüm.
İnâtçı, azman oğullarını sonra, çıktı
O rezil, eski çete, karanlık boğazlardan,
Sallayarak kızıl çıraları ellerinde,
Dayadılar demir merdivenlerini, hırsla
Fırladılar burçlarına gökyüzünün; —
Peşlerinden kara cüceler tırmandı, yukarda
Çıtırtıyla yok oldu altın yıldızlar

Hoyrat ellerle sıyırdılar altın perdeyi
Tanrı otağından, ve düştü ağlaşarak yüzüstü
Tertemiz, imanlı melekler saf saf.
Tahtında sararmış Tanrı,
Attı başından tacını, saçlarını yoldu —
Azgın sürü ilerledi daha da;
Azmanlar fırlattılar kızıl çıralarını
Uzak bölgelerine göğün, ve cüceler
Alev kamçılarla kırbaçladı melekleri —
Acıdan iki büklüm kıvrandı melekler,
Tutulup saçlarından fırlatıldılar. —
Kendi meleğim de gördüm içlerinde,
Lepiska saçları, tatlı hatları,
Ebedî sevgi dudaklarında,
Mavi gözlerinde tanrısal mutluluk —
Ve çirkinliği korkunç, bir kara gulyabani,
Rengi uçmuş meleğimi çekti aldı yerden,
Asîl vücuduna sırıtarak baktı baktı,
Sardı sonra şehvetle sımsıkı onu —
Ve çınladı boşlukta korkunç bir feryat,
Yıkıldı sütunlar, çöktü dünya, çöktü gök,
Çöktü yeryüzüne eski gece.

RATCLİFF

Rüya tanrısı beni bir kıra götürdü,
"Hoş geldin!" dedi salkım söğütler
Uzun, yeşil kollarıyla ve çiçekler
Baktı bana zeki kızkardeş gözleriyle;
Cıvıltısı kuşların dost, âşina,
Havlayışı köpeklerin tanıdık,
Sesler görüntüler eski ahbaplar gibi
Selâmladı beni; fakat gene de her şey
Bir tuhaf, bir garip geldi bana.
Durdum köy tarzı süslü bir evin önünde,
Kalbim telâşlıydı, sakin kafamın içi,
Gezi esvaplarımdan silktim tozu toprağı,
Çaldı keskin, ince çıngırak, kapı açıldı.
İçerde kadın erkek bir sürü tanıdık.
Hepsinde bir tasa, bir kaygı,
Gizli ürkek bir korku, bir tedirginlik,
Başsağlığı diler gibi baktılar yüzüme,
Birden ben de bir ürperti duydum gönlümde,
Bir felâket önsezisi âdeta.

Tanıdım hemen yaşlı Margret'i,
Baktım soran bakışlarla, bir şey demedi,
Sordum: Nerde Maria? Cevap vermedi.
Tuttu yavaşça elimi; güzel, görkemli,
Fakat üzerlerinde ölüm sessizliği,
Aydınlık, uzun sofalardan geçirip
Loş bir odaya götürdü beni
Ve gösterdi yüzü dönük,
Sedirde oturan birini.
"Maria, siz misiniz?" diye sordum,
Şaşırdım fakat sözümdeki katılığa,
Derken çınladı bir ses taş gibi:
"Herkes bana Maria diyor."
Bıçak gibi bir acıyla ürperdim birden;
Bu oyuk ses, bu soğuk ses çünkü
Bir zamanki o tatlı sesiydi Maria'nın.

Ve bu kadın soluk leylak renkli bir giysiyi
Savrukça geçirmişti eğnine, göğüsleri sarkık,
Gözleri cam gibi, meşin gibi pörsük
Beyaz yüzünde, yanak kasları —
Ah, demek, bir zamanların o genç, güzel
Tatlı, sevimli Maria'sıydı bu kadın!
"Çoktandır gezilerdeydiniz!" dedi;
Soğuk, ürkütücü bir teklifsizlik, sesinde.
"Artık öyle zayıf değilsiniz, dostum,
Sıhhatlisiniz, bel gergin, dolgun kalça
Sağlamlık alâmeti." Baygın bir gülümseyiş
Titreşti solgun dudaklarında.
Şaşkın perişan bir şeyler söyledim:
"Duydum, evlenmişsiniz, öyle mi?"
"Ha, evet!" dedi kayıtsız, gülerek:
"Ağaç bir bastonum var, meşin kaplı,
Kocammış, fakat odun odundur!"
Ruhsuz bir sesle güldü düşmanca;

İçimden soğuk bir korku geçti,
Ve bir şüphe sardı beni: Bunlar Maria'nın
Çiçek kadar mâsum dudakları mı?
Doğruldu yerinde, kalktı, iskemleden
Atkısını aldı, boynuna sardı,
Asıldı koluma, çekti beni
Evin açık kapısından dışarı
Ve sürükledi tarlalara, kırlara.

Kırmızı parıltılarla güneş çarkı
İniyordu aşağı, eflatunlar serpiyordu
Ağaçlara, çiçeklere, ırmağa;
Uzakta heybetli, ağır akıyordu ırmak.
"Mavi suda altın bir göz yüzüyor kocaman,
Görüyor musun?" dedi Maria, telâşla.
"Sakin ol, zavallı!" dedim, baktım:

Alaca ışıkta masalımsı bir doku:
Tarlalardan yükselen sisli görüntüler
Beyaz yumuşak kollarla kucaklaşıyor,
Menekşeler kibar nazlı bakışıyor, zambaklar
Özlemle eğiliyorlardı birbirlerine;
İhtiraslı alevler parlıyordu güllerde,
Tutuşmak istiyordu meltemde karanfiller;
Yüklüydü çiçekler tanrısal kokularla,
Sessiz sevinç yaşları döküyordu hepsi;
Sesleniyorlardı hazla: Sevgi! Sevgi! Sevgi!
Kelebekler uçuyor, ışıl ışıl böcekler
Söylüyordu peri şarkıları;
Akşam yelleri fısıldaşıyor, meşeler
Hışırdıyor, tatlı baygın şakıyordu bülbül —
Fısıltılar, hışırtılar, şarkılar arasında
Ruhsuz, soğuk ve saçma, konuşuyordu
Koluma asılmış, solgun Maria:
"Şatoda ne yaparlar geceleri, biliyorum:

O uzun gölge ahmağın biridir,
Herkese baş sallar, boyun eğer;
Mavi ceketli, bir melektir; ama kızıl saçlı,
Parlak kılıçlı, onların can düşmanı!"
Ordan burdan, akıl ermez bir sürü şey
Söyledi durdu, sonra yoruldu,
Yaşlı meşe altındaki yosunlu banka
Oturdu benimle.

Oturduk yan yana, sessiz üzgün,
Bakıştıkça çoğaldı üzüntümüz.
Meşe, can çekişen biri gibi hırıldıyordu,
Şakıyordu bülbül, can evinden yaralı;
Yapraklardan sızan kızıl ışınlarsa
Beyaz yüzüne parıltılar yayıyor ve donuk
Gözlerini tutuşturuyordu Maria'nın;
O eski baygın sesle konuştu genç kadın:
"Nasıl bildin bu kadar zavallı olduğumu?
Çılgın şiirlerini okudum geçende."
Bağrımda buz gibi bir duygu, ürperdim
Kendi çılgınlığımdan, geleceği görmüştüm,
Zihnimde karanlık düşünceler,
Uyandım dehşet içinde.

DONNA CLARA

Dolaşıyor bahçede akşam vakti
Belediye başkanının kızı;
Davul boru sesleri
Şatodan gelen yankı.

"Sıkıyor beni danslar,
İltifatlar aygın baygın;
Beni güneşe benzeten
Şövalyeler, çıtkırıldım.

Ay ışığında ezgileri
Çekti beni pencereye:
O şüvalyeyi gördüm göreli
Katlanamıyorum hiçbirine.

İnce, uzun, yiğit duruyordu,
Solgun, soylu yüzünde gözleri
İki ışık pınarı —
Sankt Georgen'e benziyordu."

Bunları düşündü Donna Clara
Ve baktı önüne;
Kaldırdı başını, ne görsün,
Karşısında güzel, meçhul şövalye.

El ele, sevgiler fısıldaşarak
Gezindiler ay ışığında;
Okşar gibi esiyordu meltem,
Masalların selâmı güllerde.

Güllerde masalların selâmı,
Aşk elçileri gibi kızarmış güller —
"Fakat, söyle güzelim, birdenbire
Yüzün böyle neden kızardı?"

"Sivrisinekler soktu, sevgilim;
Öyle nefret ederim ki
Yaz ayları onlardan,
Yahudi çeteleri sanki."

"Bırak sinekleri, yahudileri!"
Dedi şövalye okşayarak;
Düşüyordu badem ağaçlarından
Beyaz, yüzlerce yaprak.

Beyaz, yüzlerce yaprak
Saçıyordu kokularını —
"Fakat söyle güzelim,
Kalbinde başkası var mı?"

"Ben seni seviyorum, sevgilim,
And içerim İsa'ya;
O İsa'yı ki yahudiler
Öldürdüler alçakça.

"Bırak İsa'yı, yahudileri!"
Dedi şövalye okşayarak;
Uzakta ışıklar içinde bir sürü,
Rüyada gibi, beyaz zambak.

Işıklar içinde bir sürü zambak
Bakıyordu yıldızlara yukarı —
"Fakat, söyle güzelim,
Ettiğin yemin gerçek mi?"

"Bende hiç yalan yok, sevgilim,
Nasıl ki bağrımda tek damla kan
Yoksa ne pis yahudiler,
Ne de zencilerden.

"Bırak zencileri, yahudileri!"
Dedi şövalye okşayarak
Ve götürdü Başkanın kızını:
Mersin dallarından bir çardak.

Yumuşacık bir sevda ağıyla
Sardı onu gizlice;
Kısa konuşmalar, uzun öpüşler,
Kaynaştı kalpler iç içe.

Bir düğün şarkısı gibi
Tatlı baygın şakıyordu bülbül;
Kalkmış gibi meşalelerle dansa,
Sekiyordu toprakta ateşböcekleri.

Sessizleşti çardak,
Duyulmada gizli, hafif
Fısıltısı akıllı mersinlerin
Ve çiçeklerin soluması ancak.

İşitildi şatodan ansızın
Davul, boru sesleri.
Sıyrıldı kollarından şövalyenin,
Clara, uyanarak.

"Dinle sevgilim, beni çağırıyorlar,
Fakat ayrılmadan önce,
Bunca zaman sakladığın
O güzel adını söyle!"

Neşeli, gülümsedi şövalye,
Clara'nın parmaklarından öptü,
Öptü dudaklarından, alnından,
Söyledi sonunda şu sözleri:

"Ben, Sennora, sevgiliniz,
O herkesin övdüğü
Saragossa'lı ünlü hukukçu
Yahudinin oğlu."

ALMANSOR

— I —

Cordova katedrali
Sütunlar bin üç yüz,
Bin üç yüz koca sütun
Tutar muazzam kubbeyi.

Sütunlarda, kubbede, duvarlarda
Yukardan aşağı iner
Çiçek çiçek, zarif, iç içe
Kur'andan arapça âyetler

Allah'ı ta'zîm için yaptırılmış
Mağribî sultanlarınca bina;
Değişmiş fakat çok şey
Zamanın karanlık akışında.

Ezan okudukları minarede
Vaktiyle müezzinlerin,
Mahzun uğultularla şimdi
Hıristiyan çanlarının yankısı.

Hutbe okudukları mimberlerde
Vaktiyle imamların,
Gösterir şimdi dazlak rahipler
Yavan mucizesini âyinlerin.

Bir kıvranış, çırpınıştır bu:
Mumların yanışı aptal aptal,
Alaca bulaca kuklalar önünde
Höykürmeler, tütsüler, çıngıraklar.

Cordova katedralinde
Almansor bin Abdullah
Seyretti sessizce sütunları,
Mırıldandı sonra:

"Muazzam sütunlar, siz ki
Allah'ı ta'zîm içindi süslenmeniz,
İğrenç hıristiyanlığa şimdi
Köle gibi boyun eğdiniz!

Zamana uyun,
Taşıyın yükünüzü sabırla;
Ah, güçsüzler daha kolay
Gösterir kadere rıza."

Yüzünde bir parıltı,
Cordova katedralinde
Eğdi başını Almansor
Süslü vaftiz kurnasına.

— 2 —

Çıktı acele, katedralden,
Atladı hırçın atına;
Nemli saçları, şapkasının tüyleri
Uçuşuyordu rüzgârda.

Alcolea yolu boyunca
Guadalquivir ırmağı,
Kokulu portakallarla
Beyaz bademlerin açtığı.

Ağzında ıslık, şarkı, gülüş,
Vardı oraya neşeli atlı;
Paylaştı sevincini bir sürü kuş
Ve ırmağın gür suları.

Alcolea sarayında
Clara de Alvares,
Navarra'da dövüşmekte babası,
Memnun azalmış baskıdan.

Duydu uzaktan Almansor
Davul, boru seslerini;
Görüyordu ağaçlar arasından
Saray ışıklarını.

Alcolea sarayında
On iki kibar bayan dans ediyor
Ve on iki şövalye,
Hepsinden güzel de Almansor.

Kanatlı gibi keyfinden,
Uçuyor salonda,
Komplimanlar, iltifatlar
Saçıyor bayanlara.

Öpüp Isabelle'nin güzel ellerini
Koşuyor acele,
Oturuyor Elvire'nin önüne
Gözleri neşeli, kızın gözlerinde.

Soruyor Leonore'ye:
"Hoşunuza gidiyor muyum bugün?"
Üstündeki pelerine takılı
Altınhaç nişanları gösterip.

"Kalbimdesin, emin ol!"
Her bayana böyle dedi Almansor,
"Hıristiyanlığıma yemin ederim!"
O akşam otuz kez yemin etti Almansor.

— 3 —

Eridi Alcolea sarayında
Yankısı eğlencenin, müziğin;
Kibar baylar, bayanlar çekildi,
Söndü ışıklar.

Kaldı salonda baş başa
Almansor'la Donna Clara;
Serpiyordu ikisi üzerine
Işığını son lamba.

Donna Clara koltukta oturuyordu,
Taburede şövalye;
Yorgun, uykulu başı
Sevgilisinin dizlerinde.

Koyu kumral saçlarına Almansor'un,
Döküyordu Clara, şefkatli, dalgın,
Küçük, altın bir şişeden gülyağı —
Derinden iç çekmesi Almansor'un.

Koyu kumral saçlarına Almansor'un,
Konduruyordu Clara, şefkatli, dalgın,
Yumuşak ağzından tatlı öpüşler —
Gölgeleniyor alnı Almansor'un.

Koyu kumral saçlarına Almansor'un
Döküyordu Clara şefkatli, dalgın,
Duru gözlerinden bir yaş seli —
Titriyor dudakları Almansor'un.

Ve bir rüya görüyordu Almansor:
Düşmüş başı önüne, ıslak gene,
Katedralinde Cordova'nın,
Karanlık sesler geliyordu kulaklarında.

Duyuyordu yüksek, koca sütunların
Sıkıntılı, öfkeli mırıldandığını;
Artık kaldıramıyordu direkler
Sarsılıyor, sallanıyordu.

Derken çöktü sütunlar,
Betbeniz kül gibi, rahipler, halk;
Ağlaştı hıristiyan tanrılar,
Kubbe yıkılmıştı çatırdayarak.

KEVLAAR ZİYARETİ

— 1 —

Anne pencere önündeydi,
Oğlu yatakta, hasta.
"Kalkmaz mısın, Wilhelm,
Âyin alayına bakmaya?"

"Çok hastayım anne,
Görmüyor, duymuyorum; öldü Gretchen,
Sızlıyor kalbim
Hep onu düşünmekten."

"Kalk gidelim Kevlaar'a,
İncilini, tespihini al;
Senin hasta kalbini
Tanrının annesi iyi eder."

Okunmada ilâhiler,
Dalga dalga kilise sancakları;
Ren üzerinde Köln'den
Geliyor âyin alayı.

Anne, oğlunu yediyor
Kalabalığın peşinde;
"Sanadır hamdimiz Meryem Ana!"
Söylüyorlar koroyla birlikte.

— —

Kevlaar'da Hazreti Meryem,
Üstünde en güzel giysileri;
Çok işi vardı o gün,
Pek çok hasta gelmişti.

Adaklar getiriyor,
Sunuyordu hastalar;
Mumdan yapılmış
Ayaklar, eller.

Mumdan bir el adayanın
Yarası geçiyordu elinde;
Mumdan bir ayak adayanın
İyileşiyordu hasta ayağı.

Koltuk değneğiyle gelenler
Şimdi ip üstünde oynuyordu;
Parmaklarından ümit kesilenler
Şimdi keman çalıyordu.

Yürek biçimine soktu
Aldığı mumu anne.
"Dinsin acıların,
Sun bunu Hazreti Meryem'e!"

İçini çekerek aldı mum kalbi
Çocuk kutsal tasvirin önüne vardı,
Gözlerinden yaşlar,
Yüreğinden kelimeler boşaldı:

"Tanrının temiz kulu,
Ey yüce, kutlu kadın,
Gökler kıraliçesi,
Beni bir sen kurtarırsın!"

Annemle Köllen'de
Oturuyorum;
Büyük küçük yüzlerce
Kilisesi olan bir yer.

Komşumuzdu Gretchen,
Ama öldü şimdi —
Meryem Ana, sana mum kalp getirdim,
İyileştir bağrımdaki yarayı.

Şifa ver benim hasta kalbime —
Her zaman, evvel âhır
Sanadır hamdimiz, Meryem Ana,
Candan dualarımız sanadır!"

— 3 —

Hasta oğulla annesi
Uyurken küçük odalarında,
Girdi içeri Hazreti Meryem
Yavaş adımlarla.

Eğildi hastanın üzerine,
Koydu elini usulca
Çocuğun kalbine, şefkatli
Gülümsedi, uzaklaştı sonra.

Anne gördü olanları düşünde,
Daha da fazlasını gördü;
Uyandı uykusundan,
Köpekler havlıyordu.

Yatıyordu uzanmış, yatağında,
Ölmüştü oğlu;
Solgun yanaklarında
Aydınlık sabah kızılı.

Katladı ellerini anne,
Yüreğinde garipsi duygularla
Mırıldandı huşu içinde:
"Sanadır hamdimiz Meryem Ana!"

HARZ DAĞLARI GEZİSİNDEN

1824

ÖNDEYİŞ

Giysileri siyah, çorapları ipek,
Beyaz, kibar kollukları,
Baygın konuşmalar, kucaklaşmak, öpüşmek —
Ah, kalpleri de olsaydı!

Göğüslerinde kalpleri ve sevgi
Olsaydı, sıcak sevgi, kalplerinde —
Ah, öldürüyor beni, aşk acılarından
O düzmece söyleşmeleri.

Dağlara çıkayım, dağlara,
Temiz, sâf kulübeler
Solur göğüsler rahatça,
Hür rüzgârlar eser.

Dağlara çıkayım, dağlara;
Çağıldar dereler, kuşlar öter,
Loş çamlar uzanır göklere,
Uçar mağrur bulutlar üstlerinden.

Hoşça kalın, cilâlı salonlar,
Perdahlı baylar, kaypak bayanlar!
Dağlara çıkayım, dağlara,
Gülerek size bakmaya!

DAĞ İDİLLERİ

— 1 —

Dağda bir kulübe
Yaşlı madencinin oturduğu;
Hışırdar yeşil çamlar,
Altın ay ışıldar.

Kulübede bir koltuk
Oymalı, öyle güzel!
Mutludur oturan,
Şimdi ben'im o bahtiyar!

Koyar kolunu dizlerime
İskemlede küçük kız;
Ağızcığı erguvan pembesi,
Gözleri mavi yıldız.

Sevimli, mavi yıldızlar
Bakar bana gökçe gökçe,
Ak zambak parmağı
Dudağında, muzipçe.

Dalmış, yün eğirmede,
Bakmıyor bize annesi;
Babası gitar çalıyor,
Ağzında eski bir ezgi.

Ve küçük kız fısıldıyor
Sesi tutuk, çekingen;
Birçok önemli sırrını
Bana böyle açtı zaten:

"Gitmiyoruz artık
Öldüğünden beri halam,
Goslar'a, avcılar şenliğine,
Oysa ne güzel orası!

Burası çok ıssız,
Çok soğuk bu dağ tepesi,
Karlara gömülmüş gibiyiz
Bütün kış burada.

Ben de çok ürkek bir kızım,
Korkuyorum çocuk gibi
Dağ cinlerinden,
Kötülük ederler geceleri."

Sustu birden şirin kız
Ürkmüş gibi kendi sözlerinden,
Minik elleriyle
Kapadı küçük gözlerini.

Hışırdadı çam ağacı dışarda,
Gıcırdadı yün çıkrığı;
Devam etti gitar
Duyuldu eski şarkı:

"Güzel yavrum, korkma sakın
Şerrinden kötü ruhların!
Güzel yavrum, gündüz gece
Korunursun meleklerce!"

— 2 —

Yeşil parmaklarını çam ağacı
Vuruyor alçacık pencereye,
Ve ay, sessiz gözleyici,
Serpiyor altın ışığını içeriye.

Horulduyor anne baba yavaştan
Az ötede, yatak odalarında;
Memnun mutlu sohbetlerle ikimiz
Uyutmuyoruz birbirimizi.

"Senin bu kadar dua etmene
İnanamıyorum bir türlü,
Titremesi dudaklarının
Duadan değil her halde.

O soğuk, kötü titreyiş
Ürkütüyor beni her seferinde,
Gözlerinde masum parıltı
Fakat azaltıyor korkumu.

Hem şüphedeyim gerçek inanç
Denilen şeye inandığına:
Tanrı kavramındaki Baba'ya,
Oğul'a, Kutsal Ruh'a."

"Ah yavrum, ben çocukken,
Anne kucağındayken daha,
Buyruğundaydı her şey, yüce, iyi
İnanırdım Allah'a.

O yarattı güzel dünyayı,
Güzel insanları üzerinde;
Güneşi, ayı, yıldızları
O koydu değişmez düzenine.

Büyüyünce, yavrum,
Kavradım daha da çoğunu;
Usa vurdum, inandım,
Benimsedim Tanrı'nın Oğlu'nu.

O oğul ki severek
Gösterdi, açıkladı sevgiyi
Ve mükâfat olarak, âdettir,
Çarmıha gerildi.

Derken büyüdüm,
Çok okudum, gezdim çok;
Genişledi gönlüm, bütün kalbimle
İnandım Kutsal Ruh'a.

Ulu mucizeler gösterdi o,
Göstermede hâlâ çoklarını;
Kurtardı köleyi boyunduruktan,
Despot şatolarını parçaladı.

Şifa verdi öldürücü yaralara,
Yeniledi kadîm hukuku;
İnsanlar eşit doğar,
Tek soydur hepsi ve soylu.

Aşkı, hazzı zehir eden
Kötülük sislerini dağıttı,
Gece gündüz yüzümüze sırıtan
Bâtıl düşünceyi beyinlerden attı.

Dileğini gerçekleştirecek,
İyi silâhlanmış binlerce şövalye
Seçti Kutsal Ruh,
Yüreklerine bol cesaret kattı.

Parlar yavuz kılıçları onların,
Dalgalanır bayrakları!
Ah, ister misin, yavrum,
Böyle mağrur şövalyeler görmeyi?

Öyleyse bak yüzüme,
Öp beni, dikkatle bak, yavrum!
Çünkü ben de bir şövalyesiyim,
O Kutsal Ruh'un."

— 3 —

Gizlenmiş ay, dışarda sessiz,
Yeşil çamın ardına;
Donuk, titrek yanıyor lambamız,
Şöyle böyle aydınlanıyor oda.

Fakat benim mavi yıldızlarım
Olanca parlaklığıyla.
Işıldıyor gülpembe dudakları,
Konuşuyor sevimli kız:

"Ne pastırma, ne ekmek dayanmaz
O bücür bacaksızlara;
Akşamları kaplara koyarız,
Bir şey kalmaz sabaha!

Alıp yerler o bücürler
Kaymağımızı, sütten;
Kap bir yana gider, kapak bir yana,
Artanını kedi içer.

Kedi de cadı olmalı,
Sıvışır gecede, fırtınada;
Hortlaklar tepesi var ya,
O kule yıkıntısına.

Eskiden bir şato varmış orda,
Eğlenceler, parlayan silâhlar,
Şık kibar şövalyeler, bayanlar,
Silâhşörler dans edermiş.

Büyücü kadın bir gün
Şatoya, adamlara beddua etmiş;
Şimdi yıkıntısı var sade,
Baykuşlar tünemiş.

Ölmüş halam fakat derdi ki:
— Gece, saati geldiğinde
Tılsımı söyledin mi
Orada, olduğu yerde,

Kaybolur yıkıntılar,
Aydınlık şato gelir yerine;
Şövalyeler, bayanlar, silâhşörler
Başlar gene dans etmeye.

Şato da, adamlar da onun:
Kim tılsımı söylerse;
Boyun eğer davullar borular
Gençlik kudretine. —

Masal sahneleri çiçek çiçek
Açıyordu gonca gülün ağzında;
Mavi yıldız parıltılar, gözleri
Serpiyordu sahneler, üzerine.

Doladı altın saçlarını
Küçük kız, ellerime;
Parmaklara güzel adlar taktı,
Güldü, öptü, sustu sonra.

Sessiz sakin odada eşyalar
Dost, âşina bakıyordu bana;
Masa, dolap, sanki eskiden beri
Gördüğüm, tanıdığım şeylerdi.

Tatlı diller döküyordu duvar saati;
Gitara — sesini hafiften duydum,
Başladı çalmaya kendiliğinden;
Bir rüyada gibi oturuyordum.

İşte gelmişti saati,
Yeriydi de üstelik;
Döküldü dudaklarımdan
En uygun sözler, parola:

"Bak yavrum, şafak söküyor,
Sarsılıyor, çöküyor gece yarısı!
Uyanıyor yaşlı dağ,
Derede, çamlarda sesler çoğaldı.

Gitara sesleri, şarkıları cücelerin
Dağ yarıklarından yankı yankı;
Deli bir bahar gibi filizleniyor
Dışarda bir çiçek ormanı.

Çiçekler, taşkın mucize çiçekleri,
Yaprakları geniş, masalsı;
Tomur tomur, burcu burcu, renk renk
Tutkularda gibi telâşlı.

Güller deli-fişek, kızıl alev sanki
Fışkırmış kalabalıktan;
Zambaklar, billur oklar örneği,
Fırlamış göklere yukarı.

Ve yıldızlar, güneşlerce büyük,
Özlem ateşiyle bakıyorlar aşağı;
Zambakların koca çanaklarından
Boşanıyor ışık selleri.

Fakat biz, sevgili çocuğum,
Değişmişiz daha da çok hepsinden;
Alevli meş'aleler, altın, ipek
Işıl ışıl, cıvıl cıvıl, çevremizde.

Sen, prenses oldun sen,
Bu kulübe de şato!
Gülüp eğleniyor, dans ediyor kadınlar
Şövalyeler, silâhşörler, hepsi.

Ama ben, ben elde ettim
Seni, şatoyu, her şeyi;
Davullar borular kudretime
Boyun eğdi!"

GENÇ ÇOBAN

Genç çoban bir kıraldır,
Yeşil tepeler tahtı;
Başının üstünde güneş
Büyük, altın bir taç.

Koyunlar ayak ucunda,
Kırmızı nişanlı, uysal adamları;
Danalar, dövüşe hazır,
Kibirli kavalyeler.

Oğlaklar saray oyuncuları;
Kuşlar, inekler, sarayın
Flütler, çıngıraklar
Çalan müzisyenleri.

Hoştur çalgıları, şarkıları;
Çamların, çağlayanların
Tatlı hışırtıları
Ve uykuya dalması, kıralın.

Çeker çevirir yönetimi
Başvezir çoban köpeği;
Yankılanır çevrede
Havlayışları, öfkeli.

Mırıldanır genç kıral, uykulu:
"Ne zormuş hükümdarlık;
Kıraliçemle olsaydım evde,
Ne bahtiyarlık!

Kollarında dinlenirdi kıraliçemin,
Kıral başım, yumuşacık!
Uzanırdı sonsuz topraklarım,
Onun güzel gözlerinde."

BROCKEN TEPESİNDE

Hafif kızartıları güneşin,
Doğuda şafak söküyor;
Bir sis denizinde tepe
Sereserpe yüzüyor.

Olsaydı ayağımda masal çizmeleri,
Rüzgâr hızıyla
Aşar o tepeyi, koşardım
O sevimli çocuğun evine.

Uyuduğu minik yataktan
Aralardım hafifçe perdeleri,
Öperdim alnından usulca
Ve ağzından, yakut rengi.

Fısıldardım daha da yavaş,
Küçük zambak kulaklarına:
"Sevişirdik seninle, beraberiz hep,
Hatırla rüyalarında!"

ILSE

Ben prenses Ilse,
Ilsenstein'de oturuyorum;
Şatoma gel benimle,
Mutlu olalım.

Yıkarım başını
Dalgalarımla, duru;
Unut acılarını, çocuk,
Ey tasaların çöktürdüğü!

Kollarımda akpak ,
Göğsümde, beyaz;
Bulursun masalların tadını,
Yat, uyu!

Öperim, bağrıma basarım seni,
Nasıl öptüm, okşadımsa
Şimdi ölmüş, bir zaman
Sevgili kayser Heinrich'i.

Ölenler ölmüştür,
Diriler yaşar;
Güzelim, gonca gülüm ben,
Gülümseyen kalbim çarpar.

Gel aşağı, şatoma,
Kristaldir sarayım;
Genç kızlar, şövalyeler dans eder,
Eğlenir adamlarım.

Hışırdar ipek etekler,
Şakırdar mahmuzlar, demir;
Boru, davul ve keman
Çalan cüceler vardır.

Kolum sarar seni, bir zaman
Nasıl kayser Heinrich'i sardım; —
Çalarken borular, ben onun
Kulaklarını tıkardım.

KUZEY DENİZİ

1825—1826

BİRİNCİ BÖLÜM

— 1 —

TAÇ GİYDİRME

Şarkılar! Aziz şarkılarım!
Kalkın! Giyinin, kuşanın!
Öttürün boruları,
Kalkanlar üzerinde
Yükseltin bu genç kızı:
Artık odur hükmedecek gönlüme.

Selâm sana, genç kıraliçe!

Parlak kızıl altınları
Güneşten koparıyorum,
Kutsanmış başına
Bir taç öreceğim onlardan.
Gece elmaslarının ışıldadığı

Mavi ipek, hareli gök örtüsünden
Kestiğim kıymetli parça
Tören pelerini sana:
Koyuyorum şahane omuzlarına.
Süslü soneler, mağrur üçlükler,
Kibar sekizlikler
Maiyetin olsunlar
Koşsun arabanın önünde nüktelerim;
Hayalim soytarındır,
Armasında gülümseyen gözyaşları,
Mizahım teşrifatçı sana.
Ve ben önünde diz çöküyor,
Biatlarımla birlikte,
Senden önceki sultanın
Acıyıp bana bıraktığı
Birazcık aklı
Kırmızı kadife yastıkta
Sunuyorum, kıraliçem, sana!

— 2 —

ŞAFAK

Solgunlaşmış deniz kıyısına
Oturmuştum düşünceli, yalnız.
Battıkça battı güneş, alev alev
Kızıl oklarını attı sulara.
Akıntının sürdüğü beyaz,
Geniş dalgalar daha da
Köpürdedi, çağıldadı yakında —
Bir garip gürültü, fısıltı, ıslık
Bir gülüş, mırıltı, iç çekiş, uğultu,
Ninni sıcaklığında bir şakıma arada —
Sanki susmuş efsanelerdi işittiğim,
O eski, cana yakın masallar
Çocukken bir zaman
Komşu çocuklarından dinlediğim,
Yaz geceleri evin kapısında
Çökerek taş basamaklara
Tatlı, sakin anlatılan,
Kulak kesilmiş, küçük kalpler,
Meraklı, zeki gözler ortasında;
Büyükçe kızlar kokular saçan
Çiçek saksıları yanında,
Pencere önlerinde karşılıklı
Otururken gül yüzlüler,
Güleç yüzlerinde ay ışığı.

— 3 —

GÜNEŞİN BATIŞI

Kızıl güneş alev alev
İniyor titreşen
Engin, gümüş okyanusa;
Havada pembemsi görüntüler
İzinde güneşin, ve karşıda
Güz şafaklı, tül tül bulutlardan
Üzgün, solgun beliren yüz:
Çıkıyor ay,
Ardında benek benek kıvılcım,
Bir sis uzantısında parlayan yıldızlar.

Eskiden ışıldardı gökte
Karı koca beraber:
Tanrı Sol, tanrıça Luna
Ve kaynaşırdı çevrelerinde
Küçük, masum çocukları yıldızlar.

Fakat fesat diller fit soktu,
Ayrıldı birbirinden düşmanca
Pırıl pırıl o yüce evliler.

Şanına, şerefine
Güçlü, mutlu ve mağrur insanların
Tapındığı, türküler yaktığı
Güneş tanrı şimdi gündüz
Haşmetinde yalnız, dolaşır göklerde.

Geceleriyse Luna,
O zavallı anne,
Yanında babasız çocukları yıldızlar,
Dolaşır göklerde,
Sessiz bir hüzünle parlar.
Gözyaşları, şiirler sunarlar ona
Sevdalı genç kızlar, ince şairler.

Hisli Luna! Kadın kalbi!
Sever güzel kocasını hâlâ.

Akşam olurken, titreyrek, solgun
Gözetler ince bulutlar arasından,
Bakar acılı, ayrıldığına,
Seslenmek ister çekingen: Gel!
Gel, çocukların özlüyor seni! —
Fakat inatçı güneş tanrı
Parlar karısını görünce
Hırsından, acısından
İki kat erguvan,
İner acımasız, acele
Soğuk sulardaki dulluk yatağına.

Fiskosçu, fesat diller
Ölümsüz tanrılara hattâ
Felâketler, acılar getirdiler
Ve zavallı tanrılar gökyüzünde
Azaplar içinde, çaresiz
Sonsuz yollarını sürdürürler;

Ölmek ellerinde değil,
Muhteşem sefaletlerini
Sürükler dururlar.

Bense insanım, değersiz hakir,
Ölmek şansım var benim,
Uzun sürmez yakınmam.

— 4 —

SAHİLDE GECE

Soğuk, yıldızsız gece,
Esniyor deniz;
Yüzükoyun denizin üzerinde
Azman kuzey rüzgârı;
Sesi boğuk, gıcıklı,
Neşelenmiş, huysuz biri gibi
Yarenlik ediyor sularla,
Anlattığı olur olmaz şeyler:
Dövüşler, ölümler, dev masalları
Norveç'ten eski efsaneler
Arada gülerek, bağırarak ulur gibi
Andlı, yeminli Edda şarkıları
Run atasözleri
Hepsi de karanlık, esrarlı, büyülü.
Dinledikçe denizin beyaz çocukları
Hayran, taşkın, sarhoş
Zıplıyor sevinçlerinden.

O ara dümdüz sahilin
Dalgalarla nemli kumlarında
Bir yabancı yürüyor, rüzgârdan
Dalgalardan daha çılgın kalbi.
Bastığı yerlerde kıvılcımlar,
Çıtırdıyan deniz kabukları;
Sımsıkı sarılmış gri pelerine,
Hızla yürüyor rüzgârlı gecede,
Belli küçük ışıkta gözleri:
Cana yakın, çekici parlıyor ışık
Issız balıkçı kulübesinde.

Babası, ağabeysi denize açılmış,
Bir başına şimdi
Kulübede güzeller güzeli
Balıkçı kızı.

Oturmuş ocak başında
Dinliyor tatlı mırıltısını
Kazanda kaynayan suyun;
Atarak çalı çırpı
Çıtırdayan ateşi üflüyor.
Büyülü bir güzellikle
Terütaze yüzü;
Kaba, gri gömleğinden görülen
İç gıcıklayıcı, beyaz, ince
Omuzları, ve etekliğini sıkıca
Dar kalçalarına tutturan
Küçük, bakımlı elleri
Işıldıyor yalpalayan alevde.

Birden açılıyor kapı
Giriyor şüpheli yabancı,
Gözleri aşkla
Narin, akça kızda;
Ürkmüş bir zambak gibi
Kız, irkilmiş karşısında;
Atarak yere pelerini,
Gülüyor, konuşuyor adam:

"Gördün mü durdum sözümde,
Geldim yavrum, gökten tanrılar
İner, gelirlerdi yeryüzüne,
Alırlardı kucaklarına kızları;
Doğardı birleşmelerinden
Asâlı kırallar, kahramanlar,
Dünyanın yiğitleri, yavuzları,
Getirdim sana o eski çağları.
Ama tanrılığımı gözünde fazla
Büyültme yavrum,
Pek soğuk dışarısı,
Lütfen rumlu bir çay yap bana,
Böyle gecede, bu havada
Biz ebedî tanrılar da üşürüz;
Kaparız hemen en tanrısal nezleyi,
Yapışır yakamıza bir öksürük, ölümsüz."

— 5 —

POSEİDON

Engine yuvarlanan denizde
Oynaşıyor gün ışınları;
Uzakta demirli, parlayan gemi
Olsaydı müsait rüzgâr
Yurduma götürecekti beni.
Ak kumullarında ıssız kumsalın
Oturmuş bekliyor, okuyorum
Odysseus'un destanını, o eski
Fakat her dem yeni şiirleri.
Deniz çağıltılı sayfalarından
Çarpıyor yüzüme ferah, şen
Tanrıların soluğu,
Pırıl pırıl bir insan baharı
Ve çiçekli gökyüzü Hellas'ın.
Çetin yolculuğunda oğluna Laertes'in
Arkadaştı soylu kalbim vefalı;
Erguvan örgüler örerken kıraliçeler,
İçimde kaygı, ocak başlarında
Oturdum onunla, destekledim
Yalanlarını, kurtulduk kovuklarından
Devlerin ve kollarından nympha'ların;
Gene onunlaydım Kimmer'ler gecesinde,
Fırtınada gemisi parçalandı,
Tarifsiz acılardı, katlandım onunla.

İçimi çektim: "Ey zalim Poseidon!"
Dedim. "Öfken korkunç!
Yurduma dönemezsem
Diye telâştayım!"

Ben bunu söyler söylemez
Köpürdü deniz;
Sazlardan bir taçla süslü başı

Yükseldi ak dalgalardan,
Seslendi alay ederek, deniz tanrısı:

"Korkma, şaircik, ilişmem
Biçare tekneciğine!
Zorlu sallamalarla, tatlı canına
Dokunmam, şaircik!
Çünkü sen hiç kızdırmadın beni:
Ne bir zarar verdin en ufak burcuma
Kutsal hisarlarında Priamos'un,
Ne tek kirpiğini dağladın
Oğlum Polyphemos'un,
Ne de medet umdun kurnaz tanrıça
Pallas Athena'dan.

Böyle seslendi Poseidon,
Tekrar denize daldı.
Bu kaba denizci şakasına
Amphitrite, sümsük balıkçı karısı
Ve şapşal kızları Nereus'un,
Güldüler suyun altında.

— 6 —

İLÂNI AŞK

Hava kararıyor, akşam,
Azgın kabarışı suların;
Oturmuş kumsalda, bakıyorum
Dalgaların hora tepmesine,
Göğsüm de kabarıyor deniz gibi,
İçimde derin bir özlem,
Bu senin özlemin, sevgili!
Her yerde hayalin benimle,
Her yerde çağırıyor beni,
Her yerde, her şeyde,
Rüzgârın, dalgaların sesinde
Ve iniltisinde göğsümün.

Yazdım ince bir kamışla kumlara:
"Agnes, seni seviyorum!"
Fakat hain dalgalar boşandı,
Sildiler, yok ettiler
Tatlı itirafımı.

Kırılan kamış, eriyen kum, akıp giden
Dalgalar! kalmadı size güvenim.
Çöküyor karanlık, kalbim daha çılgın,
Bir çekişte Norveç ormanlarından
En yüksek çamı söktüm, aldım,
Batırdım Etna'nın kızgın ağzına;
Ateşe bulanmış o dev kalemle
Yazdım siyah gökyüzüne:
"Agnes, seni seviyorum!"

Parlar bundan böyle her gece
Yukarda, ebedî alev yazı;
Çocuklar, torunlar, onların soyları
Okurlar sevinçle, göğe yazdıklarımı:
"Agnes, seni seviyorum!"

— 7 —

GECE KAMARADA

Denizin incileri,
Göğün yıldızları var;
Fakat kalbimin
Kalbiminse aşkı var.

Büyüktür deniz ve gök,
Büyük kalbim daha büyük.
İnciden, yıldızdan daha güzel
Parlar benim aşkım.

Sen küçük genç kız
Gel büyük kalbime;
Kalbim, gök ve deniz
Erirler sâf sevgide.

Güzel yıldızların kırpıştığı
Mavi gökyüzü örtüsüne
Bastırsam dudaklarımı hırsla
Ve ağlasam coşarak.

O yıldızlar gözleri sevgilimin
Parlar binbir parıltıyla,
Mavi gök örtüsünden
Selâmlar beni dostça.

Mavi gök örtüsüne
Doğru açıp kollarımı,
Yalvarıp yakarıyorum
Gözlerine sevgilimin:

"Tatlı gözler, dost ışıklar
Mutlu kılın ruhumu;
Öldürün beni de kavuşayım
Sizlere, göğünüze!"

Gözlerinden göklerin
Düşüyor altın kıvılcımlar
Geceye, ve ruhum
Genişliyor aşk içinde.

Yaşlarınızı gönlüme
Ey gözleri gökyüzünün,
Dökün de yıldız yaşlarına
Gömülsün gönlüm!

Denizin, hülyanın, düşüncelerin
Sallanarak kucağında
Sessiz kamarada yatıyorum
Loş bir köşe yatağında.

Görmedeyim açık lombozdan
Ta yukarda parlayan yıldızları,
Onlar tatlı sevgilimin
Sevimli, tatlı gözleri.

Tatlı, sevimli gözler
Uyanık başımın üzerinde,
Göz kırpıyor, parlıyorlar
Mavi gök örtüsünde.

Mavi gök örtüsüne
Baktım saatlerce mutlu,
Derken beyaz bir perde sis
Güzel gözleri göstermez oldu.

Hülyalı başımı dayadığım
Tahta duvarına geminin,
Çarpan dalgalar, gür dalgalar
Hışırdıyor gizli gizli

Mırıldanıyorlar:
"Şaşkın oğlan!
Kolun kısa, gök yukarda,
Altın çivilerle perçinli
Yıldızlar orada —
Dövünme, ah etme boş yere,
En iyisi uyumak senin için!"

Geniş bir kır gördüm rüyamda,
Sakin, beyaz karla kaplı;
Gömülmüşüm karlar altına,
Issız ölüm uykusuna dalmışım.

Yukarda karanlık gökten
Yıldız gözler mezarıma bakmada;
Zafer parıltılı o tatlı gözler,
Sessizce neşeli, fakat doluydu aşkla.

— 8 —

FIRTINA

Kuduruyor fırtına
Kamçılıyor dalgaları,
Dalgalar köpürüp şahlanmada;
Kabaran, çalkanan
Canlı beyaz su dağları;
Telaşla, güçlükle
Tırmandı küçük tekne yukarı,
Kaydı mağara ağzı gibi siyah
Sular uçurumuna birdenbire.

Ey deniz! Köpüklerden doğanın
Ve güzelliğin annesi!
Büyükannesi aşkın! Koru beni!
Hortlak gibi beyaz martı
Almış ölü kokusu, çırpınmaya başladı,
Gagasını bileyor gemi direğinde.
Yemeye can atıyor kalbimi, o kalp ki
Kızının övgüsünü şakır,
O kalbi ki torunun küçük yaramaz
Oyuncak seçmiştir.

Yalvarıp yakarmam boşuna!
Kükreyen fırtınada eriyor seslenişim,
Eriyor savaş gürültüsünde rüzgârın.
Köpürmeler, ıslıklar, çatırtı, uluyuş
Gürültülü bir deliler evi âdeta.
Duymadayım bir yandan açıkça
Çekici ezgisini bir harpın
Özlem dolu bir şarkı duyduğum
Ruhu eriten, gönlü parçalayan.
Bu sesi tanıyorum.

Uzakta İskoçya kayalıklarında
Çarpan, kırılan dalgalar üzerinde
Yükselen küçük, gri şato,
Yüksek kemerli pencerede
Narin, saydam, mermer gibi beyaz,
Güzel, hasta bir kadın
Harp çalan, şarkı söyleyen o,
Uzun saçlarını savuran rüzgâr
Alıp götürüyor mahzun şarkısını
Fırtınalı denizde, engine doğru.

— 9 —

DURGUN DENİZ

Durgun deniz! Güneş atar
Işınlarını sulara,
Açar yeşil oyuklar gemi,
Harelenen elmasta.

Yatmış, horlar hafiften
Dümende yüzükoyun, gemici.
Büzülmüş direğin yanına, yelken yamar
Eli yüzü katranlı bir miço.

Üzgün, pembe parıltılar
Yanaklarındaki kirin ardında
Ve çevresinde yayvan ağzının.
İri, güzel gözleri acıyla bakar.

Çünkü kaptan, önüne dikilmiş
Bağırmış, çağırmış, azarlamıştır:
"Fıçıdan bir ringa yürüttün ha,
Seni gidi rezil!"

Durgun deniz! Kıpırtılardan cin gibi
Çıkar küçük bir balık su üstüne;
Oynatır minik kuyruğunu neşeli,
Isıtır başcağızını güneşte.

Fakat havadan doğru martı
Atılır balıkçığın üzerine;
Gagasında hızla kaptığı av,
Süzülür maviliklere.

— 10 —

DENİZDEKİ HAYALET

Bense uzanmış, geminin kenarına,
Rüyalı gözlerle bakıyordum
Ayna gibi parlak suya, aşağı.
Gittikçe daha derine —
İndi bakışlarım denizin dibine,
Önce yoğunlaşan bir sis gibi
Kesinleşti renkler gitgide,
Kuleler, kilise kubbeleri,
Derken insanlarıyla bir şehir,
Ortaçağdan bir Holanda şehri
Çıktı apaçık ortaya.
Beyaz yakalıklı, uzun meçli,
Siyah pelerinli, köstekli,
Uzun yüzlü, ağırbaşlı erkekler
Gidiyorlar kalabalık çarşıdan
İmparator heykellerinin
Asâlı, kılıçlı nöbet tuttuğu
Kat kat belediye binasına doğru.

Az ilerde, camları ayna parlaklığında,
Ihlamurları piramit biçimi budanmış
Uzayan evler önünde genç kızlar
İpek giysileri hışırtılı, geziniyor
Çiçek yüzlü, ince uzun, evcimen,
Küçük, siyah başlıklarından
Taşmış altın saçları, genç kızlar.
Geçiyor önlerinden selâmlar, çalımlarla
Renkli İspanyol giyimli delikanlılar.
Ellerinde İncil ve tespih,
Kahve rengi, eski tip kıyafetli
Yaşlı kadınlar,
Uyarak dalga dalga
Çan ve org seslerine,
Aceleci, küçük adımlarla
Katedrale gidiyorlar.

Kavrıyor beni uzak
Ezgilerin esrarlı ürpertisi!
Sonsuz özlem, derin hüzün
Sokuluyor kalbime,
Şöyle böyle iyileşmiş kalbime;
Sevgili dudakların öptüğü
Kalbimin yaraları sanki
Yeniden kanamaya başladı —
Sıcak, kızıl damlalar
Uzun süre dökülüyor yavaş yavaş
Orda derinde deniz şehrinde
Eski bir evin üzerine,
Eski, yüksek çatılı ev
Boştur, insansız, yaslı,
Yalnız alttaki pencerede
Oturan bir kız,
Başı koluna dayalı,

Unutulmuş, zavallı bir çocuk gibi —
Ben seni tanıyorum zavallı çocuk!

Derinlere, denizin derinlerine
Saklandın demek benden kaçıp
Çocukça bir hevesle,
Çıkamadın bir daha da yukarı,
Kaldın yabancılar arasında
Bir yabancı, yüzyıl boyunca,
Bu süre içinde ruhumda keder
Ben seni aradım şu yeryüzünde,
Hep seni aradım,
Seni sevdim her zaman,
Sonunda buldum seni —
Buldum, gene bakıyorum
Tatlı yüzüne,
Zeki, sadık gözlerine,
Sevimli gülüşüne bakıyorum —
Artık bırakmam seni,
Aşağıya, yanına
Açık kollarım, atıyorum kendimi,
Geliyorum kollarına —

Ama tam o anda
Tuttu ayağımdan kaptan,
Gülüyordu kızmış, bağırdı:
"Doktor, çıldırdın mı?"
Çekti beni gemi kenarından.

— 11 —

ARINMA

Kal denizinde, dipte, çılgın rüya,
Sen ki bazı geceler bir zaman
Sahte mutluluklar verip kalbime,
Acılar çektirdin bana!
Şimdi bir deniz hortlağısın,
Gündüzleri bile korkutuyorsun beni —
Kal orda dipte, ebediyen!
Yanına atıyorum işte:
Acılarımı günahlarımla birlikte,
Başımda nicedir ötüp duran
Delilik çıngırağını da;
İkiyüzlü olmanın o soğuk
Parlak yılan derisini sonra;
Bunca zaman hasta ruhumu,
Tanrıyı, melekleri inkâr eden
Uğursuz ruhumu sarmıştı o deri.
Hoiho! Hoiho! İşte rüzgâr!
Yelkenler fora! Pırpır eden, kabaran
Yelkenler! Sessiz korkulu yüzeyde
Hızla ilerliyor gemi.
Ve kurtulmuş ruhta sevinç sesleri.

BARIŞ

— 12 —

Gökte, yukarda güneş
Çevresinde ak bulutlar dalga dalga;
Durgun deniz,
Uzanmıştım geminin dümeni yanına,
Hayaller, düşünceler, yarı uyanık
Yarı uykulu görüyordum İsa'yı.
Kurtarıcısı dünyanın,
Üzerinde beyaz giysi dalgalı,
Karalardan, denizlerden
Yürüyordu dev gibi;
Başı göklere değmede,
Kutsayarak uzattı ellerini
Karalara, denizlere;
Bağrında kalp yerine
Güneşi taşıyordu;
Ve kızıl alev güneş-kalp
Saçarak kereminin nurlarını,
Tatlı sevimli ışınlarını
Aydınlattı, ısıttı
Karaları, denizleri.

Çan sesleri ağır, vakur
Sağa sola süzülen kuğular gibi
Güller ve kayan gemi yanından
Oynaşarak gidiyordu o yeşil sahile:
İnsanların barındığı
Yücelerdeki şehre.

Ey barış mucizesi! Ne sakin şehir!
Durmuş boğuk gürültüsü
Çalçene, sıkıntılı işlerin,
Temiz, ahenkli sokaklarda
Yürüyen insanlar, beyazlar giymiş,
Ellerinde palmiye dalları,

Bakışır anlayışla
İki kişi karşılaştı mı
Muhabbetle, alçakgönüllü,
Alınlarından öpüp birbirlerini
Bakarlardı yukarı
Hazreti İsa'nın güneş kalbine;
Kırmızı kanını severek bağışlar,
Serperdi o kalp aşağıya;
Onlarsa üç kat mutlu, söyleşirlerdi:
"Senalar Hazreti İsa'ya!"

İKİNCİ BÖLÜM

— I —

DENİZE SELÂM

Thalatta! Thalatta!
Selâm sana ebedî deniz!
Şenlikli kalbimden
On binlerce selâm;
On bin Yunanlı kalbi bir zaman
Nasıl selâmladıysa seni,
Felâketle boğuşan, yurdunu özlemiş,
Dünyaca ünlü Yunanlıların kalpleri.

Akıntılar dalgalanıyor,
Uğulduyor dalga dalga;
Oynaşan gülpembe ışınlarını
Döküyor güneş telâşla;
Ürkütülmüş martılar katar katar
Uçuşuyor çığlık çığlığa,
Tepinen atlar, kalkan takırtıları
Ve bir zafer nârası gibi uzaklarda:
Thalatta! Thalatta!

Selâm sana ebedî deniz,
Çağıldıyor suların ana dilim gibi,
Kalkıp inen dalgalarında
Çocukluk rüyalarımdaki parıltılar,
Ve eski anılar anlatıyor yeniden
O güzel, hoş oyuncakları bana,
Parlak noel hediyeleri, inciler,
Kırmızı balık, renkli deniz kabukları..
Derinde, kristal aydınlık evinde
Sır dolu, sakladın sen onları.

Ah, ıssız gurbetlerde ne çektim!
Teneke kutusunda botanikçinin
Kuruyan bir çiçekti âdeta
Bağrımda kalbim.
Karanlık hasta odasında
Pinekleyen hastaydım sanki.
Şimdi çıktım ansızın oradan,
Işıkları gözlerimi kamaştırmada
Güneşten uyanmış zümrüt bahar.
Açmış ak tomurcuklar, hışırdayan ağaçlar,
Kokuları, renk renk gözleriyle
Bakıyor taze çiçekler bana;
Itırlar, uğultular, soluklar, gülüşler
Ve mavi gökte şakıması kuşların —
Thalatta! Thalatta!

Ey dönüşlerin cesur kalbi!
Kuzeyin barbar kadınları
Ne çok, ne sert yüklendiler sana!
Zafer dolu, iri gözlerinden
Yakıcı oklar attılar;
Bilenmiş eğri sözlerle bağrımı
Yarmakla korkuttular beni;
Çivi yazılı takozlarla sersemlemiş,
Zavallı beynimi çiğneyip ezdiler —
Boşuna tuttum kalkanımı,
Oklar vızıldadı, darbeler çatırdadı
Ve kuzeyin barbar kadınları
Sürdüler deniz kenarına beni —
Soluk aldım, selâmlıyorum denizi,
Sevgili, kurtarıcı denizi,
Thalatta! Thalatta!

— 2 —

FIRTINA

Denizde fırtına sıkıntısı,
Siyah bulutlar duvarında
Titreşen zikzaklı şimşek
Çakıyor, hemen sönüyor,
Kronion'un bir şakası gibi.
Dalgalı, karışık suda
Tekerlenip giden gök gürlemeleri.
Ve çocukları Boreas'ın, şahlanmada;
Dalgaların beyaz atları
Erikthon'un alımlı kısraklarıyla;
Ürkmüş kanat çırpıyor deniz kuşları,
Styks kenarında karanlık sandalından
Kharon'un kovduğu gölge ölüler gibi.

Zavallı, oynak şen küçük gemi,
Horonların en berbadı, orda teptiği!
Neşeli halaylara çılgınca katılan
En kıvrak uşaklarını göndermiş Aiolos:
Biri ıslık, bir boru çalmada,
Boğuk boğuk bir tambur öteki —
Dümende yalpalayan denizci
Geminin titreşen ruhu pusulaya
Bakıyor durmadan, ellerini
Kaldırmış yakarışla göğe yukarı:
"Kurtar beni, Kastor, silâhlı binici;
Ve sen Polydeukes, yumruk kıralı!"

— 3 —

KAZAZEDE

Ümit ve aşk! Hepsi paramparça!
Ben, serilmişim ben de
Kükreyen denizin fırlattığı
Bir ceset gibi
Islak, çıplak kıyıya.
Sular bir çöl, önümde dalga dalga,
Ardımda ancak sefalet, kaygı,
Üstümde geçip giden bulutlar:
Şekilsiz, gri kızları havanın
Sisten kovalarıyla
Denizden su çekmede;
Zorlukla çekip çekip
Dökerler gene denize;
Sıkıntılı, üzücü iş, ve boşuna
Benim hayatım gibi.
Dalgalarda mırıltı, martılarda çığrış,
Yüzümde eski anıların esintisi,
Unutulmuş hayaller, solgun görüntüler
Yükselmede azaplı bir tatla derinlerden.

Kuzeyde bir kadın,
Güzel, şahane bir kadın,
Sarmış ince uzun selvi endamını
Açık saçık beyaz bir giysi;
Gür siyah saçları mutlu bir gece gibi
Örgü örgü taçlanmış
Başından sarkıyor; saçları
Halka halka, hülyalı tatlı
Baygın solgun yüzünün çevresinde;
Ve baygın tatlı çehresinde
Parlamakta iri, güçlü bir göz
Siyah bir güneş gibi.

Ah ey siyah güneş, ben ne çok
O hoyrat coşkunluk alevlerini
İçtim hazla ne çok, senden
Ve yalpaladım ateşten sarhoş —
Sonra uçuşurdu bir kumru gülümseyiş
Gururla kıvrılan dudaklar çevresinde,
Gururla kıvrılan dudaklar ayışığı
Gibi tatlı, kokusu gibi güllerin
İnce sözler fısıldardı —
Ve yükselir, uçardı ruhum
Göklere bir kartal gibi.

Dalgalar, martılar, susun!
Bitti hepsi, mutluluk ve ümit,
Ümit ve aşk! Serilmiş toprağa,
Gemim batmış, kimsesiz bir adam,
Gömüyorum yanan yüzümü
Islak kumlara.

— 4 —

GÜNEŞİN BATIŞI

İndi sessiz yavaş
Güzel güneş denize;
Çırpıntılı sular siyah
Geceye boyandı,
Son kızartıları akşamın
Serper üzerlerine sırmalar;
Türküler söyleyerek genç çobanın,
Kıvırcık kuzu sürülerini
Akşamları alıp gelmesi gibi,
Hışırdayan akıntılar beyaz
Dalgalarını yollar kıyılara.

Uzun bir susmadan sonra
"Güneş ne güzel!" dedi dostum,
Kıyıda benimle dolaşıyordu,
Yarı şakacı, yarı üzgün
"İnan ki!" dedi, anlattı:
— Güzel bir kadındır güneş,
Yaşlı deniz tanrısıyla
Evlenmesi bir asalet meselesi;
Elmas ışınlar saçarak,
Erguvanlarla süslü, gezer gökte.

Dünyanın bütün canlıları
Hayrandır, sever onu;
Sıcak bakışlarıyla
Neşe verir bütün yaratıklara;
Gün boyu sevinçli, mutlu.
Akşamları fakat ister istemez
Döner gene çaresiz,
İhtiyar kocasının ıslak evine,
Issız kollarına.

"İnan ki!" diye ekledi dostum,
Güldü, içini çekti, gene güldü —
"Dipteki evlilikleri de evlilik hani!
Ya uyur, ya kavga ederler, köpük içinde
Kalır deniz, çekişmelerinden.
Dalgalarda duyar gemiciler her şeyi;
Çıkışır karısına, ihtiyar:
— Tombul sırfıntısı evrenin!
Parlak âşifte! Yanar tutuşursun
Başkaları için bütün gün,
Soğuk, yorgun, gece bana gelince! —
Başlar tabiî, böyle azarlanınca
Ağlamaya onurlu güneş
Ve yakınır perişanlığından,
Öyle ağlar, sızlanır ki, deniz tanrısı
Fırlar deli yatağından,
Yüzer çıkar denizin üzerine
Hava almak, kendine gelmek için.
Geçen gece çıkmış gördüm denizden
Göğsüne kadar onu;
Sırtında sarı fanila bir mintan,
Bir takye, zambak beyazı, başında;
Sararmış betbeniz enikonu.

— 5 —

OKEANİD'LERİN ŞARKISI

Deniz kenarında solgunlaşan akşam,
Issız ruhu, tek başına, orada
Çıplak kıyıda oturan adam,
Ölüm gibi soğuk bakışları yukarda,
Ölüm gibi soğuk geniş gökkubbede
Ve dalgalı, engin denizde —
Ve dalgalı, engin denizde
İç geçiren yelkenliler
Dönüyorlar üzgün,
Demirlemek istedikleri kalp
Sürgülemiş fakat kapısını —
İniltisinden adamın, martılar
Kum yuvalarından ürkerek uçuşuyor
Sürüyle çevresinde,
Adam takılmada onlara:
"Kara bacaklı kuşlar,
Ak kanatlı deniz uçucuları,
Deniz suyu içenler, gagaları eğri,
Yağlı yağlı fok eti yiyenler,
Yaşamanız beslenmeniz kadar zahmetli!

Ben mutlu insan, nasibim tatlı şeyler!
Baygın kokusunu güllerin koklarım,
Dinlerim mehtapta beslenen bülbülleri!
Yediğim pastalar daha da tatlı:
İçlerinde sütler, kaymaklar;
Benimdir tatların en güzeli:
Tatlıdır aşk, sevilmek ballar balı.
Seviyor beni o tatlı kadın, seviyor!
Evinin balkonunda şimdi
Bakar alacakaranlıkta şoseye,
Dinler yolu, özler beni — evet, evet!
Bakar çevresine boşuna, içini çeker,

İner aşağı, üzgün, bahçeye,
Kokularla ay ışığında gezinir,
Konuşur çiçeklerle, anlatır onlara
Beni sevdiğini, sevimli bulduğunu,
Kibarlığımı söyler — evet, evet!
Sonra yatakta, uykuda, rüyada
Kıymetli hayalimle mutlu,
Hattâ kahvaltıda sabahları
Ekmeğinde ışıldayan tereyağında
Gülümseyen yüzümü görür benim,
Aşkla ısırır ekmeği — evet, evet!"

Övündükçe övünüyor adam,
Martıların çığlığı bir yandan
Soğuk, alaycı kikirdeyişler gibi.
Yükselmede alacakaranlık sisleri,
Menekşe göklerden, esrarlı bakışları,
Bakıyor ay ot sarısı!
Hışırdıyor, kabarıyor deniz,
Fısıldaşan rüzgârlar gibi, üzgün,

Duyuluyor o güzel, o duygulu
Deniz kadınları Okeanidlerin şarkısı;
Başta Peleus'un gümüş ayaklı
Karısının sevimli sesi;
İç çekip söylüyorlar şarkılarını:

"Ey budala, budala, övüngen budala!
Acılarla azap çeken mutsuz!
Öldürüldü bütün ümitlerin,
Kalbin oynaşan çocukları öldürüldü,
Ve ah, kalbin, Niobe gibi
Taş kesildi kahırdan!
Başını sardı gece, gecende
Çakar söner çılgınlık şimşekleri,
Bunca acın varken övünürsün!
Ey budala, budala, övüngen budala!
Dik başlısın atan gibi,
Atan, yüce titan, göksel ateşi
Çaldı tanrılardan, verdi insanlara,
Akbabalara yem, zincirlendi kayalara,
Olympos'a dayattı, dayandı, inledi,
Derin denizlerde duyduk iniltilerini
Ve gittik teselliye şarkılarımızla.
Ey budala, budala, övüngen budala!
Sen ki çok daha güçsüz... Aklını
Başına al, saygılı ol tanrılara,
Katlan, dayan sefaletin yüküne,
Uzun zaman ve boyuna katlan ki,
Tükensin sonunda Atlas'ın sabrı
Fırlatıp atsın omuzlarından
Ebedî geceye, ağır dünyayı."

Duygulu, güzel deniz kadınları
Okeanid'lerin şarkısı sürdü bir süre,
Derken eridi dalgalarda, duyulmaz oldu —
Ay çekildi bulutlar arkasına,
Esnedi gece, bense oturup ağladım
Daha epey zaman, karanlıkta.

— 6 —

YUNANİSTAN TANRILARI

Dolunay! Senin akan altın
Gibi ışınlarında parlıyor deniz;
Uzayan kumsalda
Bir gündüz aydınlığı, bir şafak büyüsü;
Açık mavi, yıldızsız gökte
Süzülüyor beyaz bulutlar
Parlak mermerden, muazzam
Tanrı heykelleri gibi.

Hayır, olamaz, bulut değil bunlar!
Bunlar onlar, Hellas tanrıları, bir zaman
Güle oynaya hükmettiler dünyaya,
Ama şimdi sürgün, ölü, devâsâ
Hayaletler gibi geçip giderler
Gece yarısı göklerinden.

Şaşırmış, gözlerim kamaşmış, bakıyorum
Havadaki Pantheon'a:
Susmaları muhteşem, hareketleri
Ürpertici dev görüntülere.
Ordaki o Kronion, gökler kıralı
Kıvrım kıvrım saçları kar beyazı
Olympos'u titreten ünlü bukleler,
Elinde sönmüş yıldırım,
Yüzünde mutsuzluk, kaygı
Fakat hâlâ o eski gurur.
Mutlu çağlardı onlar ey Zeus,
Göklerin keyfini sürdüğün zamanlar
Oğlanlar, nympha'lar, kurbanlarla!
Fakat tanrıların da saltanatı ebedî
Değildir, sürer gençler yaşlıları,
Bir zaman nasıl sen, kocamış babanı,

Titan amca dayıları sürdün kovdunsa,
Ey baba, akraba katili Jüpiter!
Mağrur Juno, seni de tanıdım!
Bütün kıskanç korkularına rağmen
Başka kadın aldı hükümranlık asâsını,
Değildin artık gökler kıraliçesi,
Dondu katılaştı iri gözlerin,
Zambak kolların güçsüz,
Alamazsın hiçbir zaman öcünü
Tanrının döllediği o genç kadından,
Kerametler gösteren tanrı oğlundan.
Seni de tanıdım Pallas Athene!
Önleyebildin mi kalkanla, bilgelikle
Çöküşünü tanrıların?
Seni de tanıdım Aphrodite, seni de,
Ey eskiden altın, şimdi gümüş kadın!

Süsler seni hâlâ kemerinde cazibe,
Ürpertir fakat güzelliğin,
Cömert gövden beni şâdetmek istese
Öbür kahramanlar gibi, ölürüm korkumdan —
Ben seni cesetler kıraliçesi gibi
Görüyorum Venus Libitina!
Artık aşkla bakmıyor sana
Ordaki o korkunç Ares.
Ne kadar mahzun Phöbüs Apollo,
O delikanlı; lyra'sı susmuş,
Tanrı sofralarında şakırdı.
Hephaistos, daha da üzgün bakışı,
Doğrusu ya, Hebe'nin işine o topal
Hiç karışmadı ve toplantılarda
O nefis Nektar'ı canla başla
Hebe sundu hep. Çoktan söndü fakat
Hep parlar sanılan tanrı gülüşleri.

Ben sizleri hiç sevmedim tanrılar!
İçerlerim çünkü Yunanlılara,
Hoşlanmam Romalılardan da hiç.
Fakat baktıkça göklerdeki sizlere şimdi

Kutsal acıma, ürperten sempati
Doluyor kalbime, ey terkedilmişler;
Rüzgârın dağıttığı sisler gibi hafif
Ölü, uyurgezer gölgeler —
Düşünüyorum da ne ödlek, derme çatma
Tanrılar yendi sizi;
Yeni, despot, asık yüzlü tanrılar,
Tevazuun koyun postunda o bedhâhlar!
Ah, hüzünlü bir hınç sarıyor beni,
Yeni tapınakları yıkmak istiyorum,
Ve sizin için çarpışmak, ah ey eski tanrılar,
Ve o güzel ambrosia'nız hakkıyçln, o sizin

Yeniden yapılmış, kurban kanları tüten
Yüce sunaklarınız önünde diz çökmek
Ve dua etmek istiyorum ben de
Açarak kollarımı yakarışlarla.

Ne olursa olsun siz ey eski tanrılar,
Siz o zaman da insanlar savaşında
Hep galipten yanaydınız;
Fakat insan gönlü daha yücedir,
Tanrılar savaşında yenilmiş tanrılardan
Yanayım ben şimdi.
Böyle dedim, kızardı bir an
Yukardaki solgun bulut görüntüleri,
Can çekişenler gibi baktılar bana,
Acılarla nurlanmış, sonra kayboldular
Birden. Siyah siyah yaklaşan
Bulutların ardında kaldı ay;
Köpürüyordu deniz,
Belirdi gökte muzaffer,
Ebedî yıldızlar.

— 7 —

SORULAR

Deniz kenarında, ıssız bir gece denizi,
Bir genç-adam duruyor;
Bağrında üzüntüler, başında şüphe,
Gamlı dudaklarla dalgalara soruyor:

"Çözün bana, n'olur, sırrını hayatın,
Azap veren bu çok eski sırrı;
Bugüne dek az kişi kafa yormadı:
Hiyerogliflerde kasketliler,
Sarıklılar, siyah takyeliler,
Perukalılar ve başka binlerce
Ter içinde, zavallı, insan başları —
Söyleyin, nedir insan?
Nerden geldi, gittiği yer neresi?
Kimler yaşar yukarda, altın yıldızlarda?"

Dalgalar ebedî mırıltılarında,
Rüzgâr esiyor, bulutlar geçiyor,
Kırpışan yıldızlar kayıtsız, soğuk
Ve bir aptal, durmuş, cevap bekliyor.

— 8 —

PHÖNİX

Batıdan gelen kuş,
Doğuya doğru, doğudaki yurdu
Bahçelere uçuyor,
Baharat yetişir orda hoş kokulu,
Hışırdar palmiyeler, ırmaklar serindir —
Masal kuş, uçarken şakıyor:

"Seviyor oğlanı! Seviyor oğlanı!
Hayalini kalbciğinde saklıyor
Tatlı duygularla, gizli,
Kendi de bilmiyor!
Rüyalarda görüyor oğlanı,
Yalvarıyor, ağlıyor, ellerini öpüyor
Ve sesleniyor adını oğlanın,
Seslenirken uyanıyor, korkmuştur,
Güzel gözlerini uğuşturuyor, şaşkın —
Seviyor oğlanı! Seviyor oğlanı!

Direğe dayanmış, üst güvertede
Dinledim kuşun şakıdıklarını.
Gümüş yeleli doru atlar gibi
Şahlanıyor ak kıvrımlı dalgalar,
Katar katar kuğular gibi geçiyor
Parlak yelkenleriyle Helgoland'lılar,
Kuzey denizinin gözü pek göçebeleri!
Üzerimde, ebedî mavilikte
Uçuşmada beyaz bulutlar,
Parlıyor ebedî güneş,
Göklerin ateş açan gülü,
Mutlu sevinçli, yansıyarak denizde; —
Gök, deniz ve kalbim
Çınlıyor yankı yankı:
Seviyor oğlanı, seviyor oğlanı!

— 9 —

LİMANDA

Mutludur o adam ki denizi, fırtınayı
Bırakmış geride, limana ulaşarak;
Bremen'de o hoş meyhanede
Oturur şimdi sakin ve sıcak.

Dünya güzel, sevimli
Roma kadehlerine yansımada;
Susamış kalbe, insanların dünyası
Akıyor güneşli, dalga dalga!
Görüyorum hepsini kadehte:
Eski, yeni milletlerin tarihini,
Türkleri, Yunanlıları, Hegel'i, Gans'ı,
Limon bahçeleri, törenler, karakollar,
Berlin, Schilda, Tunus, Hamburg,
Ama hepsinden önce sevgilimin hayalini,
Onun melek başını, altın Ren şarabında.

Ah, güzelsin, çok güzelsin, sevgilim!
Bir gül gibisin!
Ne Hâfız'ın övdüğü, bülbülün gönül verdiği
Şiraz gülü;
Ne de kutsal kırmızı, peygamber gözdesi
Saron gülü,
Bremen meyhanesindeki gül gibisin sen,
O güller gülü,
Eskidikçe daha güzel açar, işte beni
Hayran eden, mesteden, şâd eden
Ondaki o büyüleyen koku;
Tutmasaydı sıkıca saçlarımdan
Bremen'deki meyhanecibaşı
Yuvarlanırdım yere!

Babacan adam! Oturduk içtik

İki kardeş gibi,
Konuştuk gizli, yüce şeylerden,
İç çektik, kucaklaştık,
Sevmeye iman ettirdi beni —
İçtim en amansız düşmanlarımın sağlığına,
Bağışladım bütün kötü şairleri,
İlerde de beni bağışlasınlar!
Duygulandım doldum ağladım, nihayet
Açıldı önümde mağfiret kapıları,
On iki havari, kutsal çömlekler
Susarak vaaz ettiler, fakat pekâlâ
Anlayabilir her millet, onları.

İşte gerçek adamlar!
Dıştan gösterişsiz, kabalar giymiş,
Fakat güzel, pırıl pırıl içleri
Tapınağın mağrur rahiplerinden daha çok,
Ve eflatun atlaslar, sırmalar içindeki

Muhafız ve nedimlerinden Herodes'in.
Ben hep söylemişimdir
O gökler kıralının daima,
Halkın arasında değil de
Üstün, yüce kişilerle yaşadığını.

Halleluja! Ne hoş yelpazeler beni
Bethel'in hurma dalları!
Hebron mürrüsâfîlerinin hoş kokuları!
Jordan ırmağı yalpalar sevinçten,
Ne güzel! —
Ölümsüz ruhum da sallanıyor öyle,
Ben de onunla, sallana kaykıla
Çıkarıyor merdivenlerden gün ışığına
Beni, babacan meyhaneci, Bremen'deki.

Babacan meyhaneci, Bremen'deki!
Bak, melekler oturmuş evlerin çatılarına,
Sarhoş, şarkı söylüyorlar;
Tepede alev alev güneş,
Bir sarhoşun kızarmış burnu sadece,
Evrendeki ruhun burnu;
Ve bu kızarık burnun çevresinde
Dönüyor bütün dünya.

— 10 —

SONDEYİŞ

Tarlada buğday sapları gibi
Büyür, dalgalanır insan zihninde
Düşünceler.
Aşkın ince düşünceleriyse
Buğdaylar arasında neşeli açan
Kırmızı, mavi çiçeklere benzer.

Kırmızı, mavi çiçekler!
Ters, aksi orakçı fırlatır atar sizi,
Döven gibi odunlar ezer geçer alaycı,
Meteliksiz yolcu bile
Bakar, içi açılır da
Sallar başını, eh işte bir yabani bitki,
Der geçer size.
Çiçeklerden taç ören
Genç köylü kadınsa
Hayrandır, koparır
Süsler güzel saçlarını sizinle,
Koşar dans edilen yere:
Islık, keman seslerinin yankılandığı;
Yahut gider sessiz kayın ağacına,
Kemanlardan, ıslıklardan, orada
Sevgilinin sesi daha tatlı.

NOTLAR, AÇIKLAMALAR

NOTLAR, AÇIKLAMALAR

Sayfa

17 *Apollo/marsyas* Apollo (daha yaygın adıyla Apollon), Yunan mitologyasının en ünlü tanrılarından biridir. Lakaplarından, ek adlarından biri de Phöbus (parıldayan) olan Apollon'un tanrılığı çok yönlüdür; birçok mesleklerin, işlerin tanrısıdır Apollon. Heine'nin bu önsözünde onun, güzel sanatların, en başta müziğin tanrısı olduğu hatırlatılmak istenmiş. Şair, şarkılarından (şiirlerinden) ötürü, bu işin tanrısı Apollon'dan özür diliyor. Apollon, çok iyi gitar çalarmış. Flüt çalmada usta Marsyas'ın, kendisine meydan okuduğunu görünce onu yarışa davet etmiş. Kazanan, istediğini yapacakmış. Yarışı Marsyas kaybetmiş, Apollon da diri diri Marsyas'ın derisini yüzmüş. — Heine, önsözündeki değinmelerinde, Apollon'un, şarkıda kendisiyle yarışa girdiği sanısını önlemek, küstahlığını bağışlatmak istiyor.

39 *Rinaldo Rinaldini* ve *Orlando Orlandini* Alman Romancısı Christian August Vulpius (1762 - 1827)'un aynı isimlerdeki haydut romanlarının kahramanları. — *Schinderhannes* (1783 - 1803) bir eşkıya çetesinin elebaşısı. 19 arkadaşıyla Mainz'de idam edildi; hayatı ve maceraları Alman halk hikâyelerine konu oldu. — *Carlo Moor* Alman şairi Schiller'in Haydutlar isimli oyununun (1781) kahramanlarından Karl Moor.

40 *Mortimer* Alman şairi Schiller'in Maria Stuart piyesinin kahramanlarındandır.

52 *Europa :* Mitologyada Phoinikia (Finike) kıralı Agenor'un kızıdır. Bir boğa kılığına giren Zeus, onu denizin öte yakasına, Girit'e kaçırdı, Girit'te onunla evlendi. Girit'in batısına düşen kıtaya da Europa (Avrupa) denildi.

Sayfa

52 *Eris* Ares'in kız kardeşi ve kavga tanrıçası. Bir düğünde üzerine "en güzel kadına" diye yazdığı altın bir elmayı misafirlerin arasına atıverdi. Üç tanrıça Hera, Athena ve Aphrodite, elmayı çekişmeye başlayınca Zeus, Troya kıralı Priamos'un oğlu Paris'i hakem tayin etti. Üç tanrıça, birçok şeyler vadederek Paris'i kandırmaya çalıştılar. Paris, elmayı, kendisine dünyanın en güzel kadınını vadeden Aphrodite'ye verdi. Aphrodite de Güzel Helena'nın kaçırılmasında Paris'e yardım etti. Troya savaşı böylece, Eris yüzünden çıkmış oldu.

74 *Belsazar* şiiri İsrailoğullarını yenmiş olması şerefine sarayında şenlik düzenleyen Belsazar, Tevrat'ta Babil'in son kıralıdır. Milattan önce 555 - 539 yılları arasında hüküm sürdüğü sanılıyor. Heine, onun öyküsünü Tevrat'tan esinlenerek yazdı. Tevrat'ta Daniel kitabının beşinci bölümünde (25 - 28) saray duvarında görülen esrarlı yazı şöyle açıklanıyor "Ve çizilen yazı şudur: MENE, MENE, TEKEL, UFARSİN. Bu şeyin anlamı şudur: MENE; Allah senin kırallığını saydı ve onu sona erdirdi. TEKEL; terazide tartıldın ve eksik bulundun. *FERES;* ülken bölündü ve Medlere ve Farslara verildi (Kitabı Mukaddes, 1958).

83 16. şiirdeki Şarkıcı kadın, tiyatro ve konser sanatçısı Karoline Stern'dir; Düsseldorf'ta Heine'lerin aile dostuydu. Şiirde sözü edilen romansın konusu Avrupanın en eski hıristiyan şövalyeler destanı olan Chanson de Roland'dır, ki kuzey Fransada 1100 tarihlerine doğru oluşmuştur ve Franklar kıralı Büyük Karl (689 - 741) ile çevresindeki şövalyelerin hayat ve kahramanlıklarını anlatır.

86 *Paderborn* Almanya'nın Frankfurt, Marburg şehirleri doğrultusunda, onların kuzeyinde; katedrali, Roma, Gotik ve Barok stillerinde kiliseleriyle tanınmış bir şehir.

93 *H. S.'ye şiiri:* Bu şiir ilk defa "H. Str.'ye. Eski Alman sanatının diriltilmesi amacıyla çıkan dergisini okuyunca" başlığıyla yayınlanmıştı. Wünschelrute adındaki bu dergiye Grimm kardeşler, Brentano ve başka yazarlar katıldılar. İsmi, şiir başlığında H. S. olarak kısaltılmış Heinrich Straube (1794-1847) ile Heine, 1820'de Göttingen'de

tanıştı, onun yakın dostlarından biri oldu. — Şiirde söz konusu edilen trakit eski kulenin ince oyma ve kabartmaları hava etkileriyle çatlamış, pul pul dökülmüş, tamamen temizlenmeleri gerekmişti. Bu kabartmalar sonradan tekrar yapıldı.

94 *Freks soneler:* Fresk, daha yaş iken duvar sıvası üzerine yapılan suluboya resim olduğuna göre Heine, bu sözü büyük boyutlu soneler anlamına kullanıyor. Şiirlerin armağan edildiği Christian Sethe, Heine'nin okul arkadaşıydı, dostlukları uzun yıllar devam etti. Sethe, 1857'de Stettin'de vergi müdürüyken öldü.

103 *Lirik Intermezzo:* Opera ve operetlerde, perde aralarında seyirciyi oyalamak, dekor değiştirmeye fırsat vermek amacıyla yazılmış ara müziğine "Intermezze" deniyor. Heine'nin bu bölümdeki şiirleri Şarkılar Kitabı'nın ilk baskısında Ratcliff ve Almansor ağıtları arasında olduğu için, şair sonradan bu şiirlere "Aradaki lirik şiirler" anlamına, bu genel başlığı koymuştur.

112 11. şiirde söz konusu tablo, 15. yüzyıl ortalarına doğru Stephan Lochner tarafından yapılmış, üç bölümden meydana gelen bir tablodur. Kenarlarında nedimeleriyle, ermiş Ursula ve Thebai tümeniyle, ermiş Gereon; ortasında ise üç kutsal kıralla Hazreti Meryem görülür. — Gereon, Roma imparatoru Diocletianus zamanında Thebai tümeninde askerdi, Köln'de idam edildi. — Ursula, efsaneye göre Britanyalı bir kıral kızıdır, Roma'ya yaptığı bir hac dönüşü, Köln'de, yanıdaki genç kadınlarla birlikte öldürüldü. Köln şehrinin koruyucusu sayılır. — Hazreti İsa'nın doğuşunu ilk kutlayanlardan üç kutsal kıralın hikâyesi için Heine'nin şiirine bakınız (s. 187).

149 *Dönüş:* Bu bölümdeki şiirlere, çoğu, Heine'nin üniversite öğrenimini tamamlayıp baba evine dönmesinden sonra (1825) yazıldığı için bu başlık konmuştur.

175 *Atlas:* Bir titan oğlu, ve Prometheus'un kardeşi olan Atlas, Yunan mitologyasına göre, dünyanın batı kıyısında durur, gökkubbeyi omuzlarında tutarmış.

Sayfa

185 35. şiirdeki Hegel ve Fouqué'nin kimlikleri için önsöze bakınız. "Nineciği Hekate" mısraında, Adolf Müllner adında bir yazar tarafından Leipzig'de 1823'te çıkarılmış, haftalık edebiyat dergisi Hekate hatırlatılıyor. Hekate, aslında, Yunan mitologyasında hayaletler, büyücüler tanrıçasıdır.

187 *Bethlehem:* İslam dünyasında Beytüllahm, Ürdün'de Kudüs ilinde, hıristiyanlarca kutsal bir şehir; İsa orada doğdu. Şiirde adı geçen Yusuf, İsa'nın babası Nazareth'li (Nâsıra'lı) dülger Joseph'tir.

195 45. şiirdeki *Visvamitra,* bir Hind efsanesinin kahramanıdır. Kendi halinde, dininde diyânetinde bir adam olan Vasişta'nın tanrısal br ineği vardır; sahibine, dünyanın bütün nimetlerini bahşeden bir inektir bu. Hind kıralı Visvamitra, önce rica ederek, sonra zorla bu ineği ele geçirmek ister. Fakat inek, sahibinin, kırala yenilmesini önleyip Visvamitra'da kalır.

238 *Almansor:* İslâm tarihlerinde Al-Mansur; Emevîler zamanında, 992-1002 yılları arasında Endülüs'te hâciplik etmiş kumandan. Yapımına 785'de Abdurrahman I. tarafından başlatılmış, X. yüzyılda tamamlanmış *Cordova* (Kurtuba) camiini genişletmesiyle ve Hıristiyanlara karşı savaşlarıyla ün kazandı. "Kurtuba camisi, doğu-batı yönünde 19 sahından meydana gelen bir bütündür; bu sahınları tutan çift kanatlı kemerler, sekiz yüzden çok sütuna dayanır." (Meydan-Larousse Ansiklopedisi)

262 *Brocken* tepesi: Harz dağlarının en yüksek tepesidir, 1142 metre, granit bloklarından oluşmuş, çıplak bir tepe.

263 *Ilse:* Harz dağlarında Brocken tepesinden çıkan, kırk kilometre uzunluğunda bir ırmak. Oker nehri kollarından. *Ilsenstein:* Bu ırmağın vadisinde bir kayalığın adı.

270 *Sol/Luna:* Yunan mitologyasındaki güneş tanrısı Helios'un Latin mitologyasındaki adı Sol'dur. Yunanlıların ay tanrıçası Selene de Latin eserlerinde Luna olarak geçer.

276 Poseidon şiiri: *Poseidon,* Yunan mitologyasında denizlerin, suların tanrısıdır. — *Hellas:* Antik çağda Yunanistan'ın adı. — *Odysseus:* Ünlü Yunan şairi Homeros'un Odysseia destanının kahramanı. Laertes oğlu Odysseus'un, on yıl sürmüş Troya savaşından, yurdu Ithaka'ya dönerken başından geçenleri anlatır. Maceralarla dolu bu dönüş de on yıl sürdüğü için, Odysseus, yurdundan yirmi yıl uzak kalmıştı. — *Nympha'lar:* Kırların, tabiat köşelerinin, ağaçların, derelerin, pınarların tanrıçaları, su perileri. — *Kimmerler:* Dolambaçlı yolculuğunda Odysseus, Kimmerlerin ülkesine de uğramıştı: "Vardık sınırlarına derin akışlı Okeanos'un / Ordadır Kimmerlerin ülkesi ve kenti / Oldum olası bol sisle ve bulutlarla örtülü / Parlak güneş onları ışınlarıyla göremez hiç bir vakit / Öylece serili durur bir uğursuz gece / Bu zavallı ölümlülerin üstünde /.. (Odysseia, XI, 5 vd., Azra Erhat - A. Kadir çevirisi, 1970) — *Priamos:* Troya'nın son ve özellikle yiğit oğlu Hektor'un öldürülüşü yüzünden bahtsız kıralı. — *Polyphemos:* Tek gözlü, iri yarı devlerden biri. Mağarasına kapattığı Yunanlılardan altısını yemişti. Odysseus, devi sarhoş edip tek gözünü kızgın kazıkla kör ederek, sağ kalan arkadaşlarını kurtardı. — *Palla Athena:* Tanrılar tanrısı Zeus'un kızı. Atina şehri için yarışa girmişti. Bu şehre en faydalı armağanı veren yarışı kazanacaktı. Poseidon'un, beygiri vermesine karşılık, Athena zeytin ağacını vererek yarışı kazandı. — *Amphitrite:* Poseidon'un karısı, deniz dibi tanrıçası. — *Nereus:* Deniz sessizlik ve güzelliğinin tanrısı. İhtiyar Nereus'un, hepsi de güzel, alımlı 50 peri olan kızları Nereid'ler, ikinci derecede deniz tanrıçalarıdır.
Bu şiirde "Erguvan örgüler örerken kıraliçeler" mısraında Odysseus'un Phaiaklar ülkesindeki maceralarına telmih ediliyor. Güzel Nausikaa'nın annesi, kıraliçe Arete örüyordu o örgüleri. — "Devlerin kovuklarından", Polyphemos'un mağarasından; "nymphaların kollarından", Kirke'nin ve Kalypso'nun kollarından anlamına. Odysseus, güzel büyücü kadın Kirke'nin Aia adasından, Kimmerler ülkesine geldi, burası yeraltı ülkesinin başlangıcındaydı ve sürekli bir gece karanlığına gömülmüştü. — "Fırtınada gemisi parçalandı" mısraında Odysseus'un yoldaşlarının Thrina-

kia adasında güneş tanrısı Helios'un kutsal sığırlarını öldürmelerinden sonra başlarından geçen kaza hatırlatılmaktadır.

283 Fırtına şiirinde *"köpüklerden doğan,* güzelliğin annesi" sözüyle Yunanlıların cinsel aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite (Latinler Venus derler) kasdediliyor. Tanrıçanın adı, köpükten (aphros) çıkmış (dyte) şeklinde açıklanır. Aphrodite'nin, birçok sanatçılara ilham kaynağı olan, denizden doğduğu efsanesi, bu yorumlamadan dolayıdır. — Gene bu şiirde *"torunun küçük yaramaz"* sözüyle Heine, Aphrodite'nin, kanlı savaşlar tanrısı Ares'ten olma, oğlu Eros'u kasdediyor. Aşk tanrısı olan Eros (Latinler Amor veya Cupido derler) zamanın akışı içinde türlü biçim ve görünüşlerden geçerek sonunda ufak, afacan, kanatlı bir çocuk şeklinde tasavvur edilmiştir.

292 *Denize Selâm* şiiri: Pers prensi Kiros, Milattan önce 401' de kardeşi, kıral Artarkserkses'e karşı açtığı savaşta külliyetli miktarda Asyalı askerle on üç bin kişilik bir Yunan yardımcı birliğini bir araya toplamıştı. Bu ordu, Mezopotamya'da Kunaksa dolaylarında yenilgiye uğradı, Kiros da öldürüldü. Yunanlıların sağ kalan kısmı (on bin kişi) çetin bir çekilişten sonra Trabzon yakınlarında bir yerde Karadeniz'e ulaştılar. Aralarında bulunan tarihçi Ksenophon, Anabasis adlı eserinde (IV, 7) Yunanlıların, kavuşmaya can attıkları denizi, bir tepeden gördükleri anda, sevinçle *"Thalatta! Thalatta!"* (Deniz! Deniz!) diye bağrıştıklarını anlatır.

295 Fırtına şiiri — *Kronion* (daha yaygın adıyla: Kronos), tanrılar atası Uranos'un oğludur. Oğlu Zeus'dan önce dünyalara o hükmetmiş, Kronos çağı bir altın çağ olmuştu. Poseidon, Hades, Hera gibi birçok ünlü tanrı ve tanrıçalar Kronos'un çocuklarıdır. — *Boreas:* Bora, kuzey rüzgârı, poyraz. Trakya'da oturan bu rüzgâr tanrısını Atina'lılar milattan önce 492'de İran donanmasını perişan etmesinden sonra daha da yücelttiler. — *Erikthon* (Erikhtonios): Zeus'un oğullarından Dardanos, Troya kırallarının atası sayılır; Erikhtonios da Dardanos'un oğludur. Çok zengin-

miş. On bin kısrağı Boreas tarafından döllenerek on ikişer tay doğurmuş; bu taylar öyle hızlı koşarlarmış ki, otlar başaklar ezilmezmiş ayaklarının altında (İlyada, XX, 215-220). — *Styks:* Yunanistan'da Arkadia bölgesinde bir dere. Issız bir dağda iki yüz metre yüksekliğinde bir kaya duvarından incecik serpintiler halinde dökülürmüş. Arazinin esrarlı hali, Styks'in, yeraltı ülkesinin bir ırmağı olduğu tasavvuruna yol açmıştır. Tanrılar bu ırmağın adına yemin ederler, buz gibi suyu öldürücü bilinirmiş. — *Kharon:* Ölülerin gölge ruhlarını Styks ırmağından geçirip yeraltı ülkesine götüren kayıkçı. Kayığa binme ücreti olan bir obolos, gömülürken ölünün ağzına konurdu. — *Aiolos:* Altı oğlu, altı da kızıyla, efsane adası Aiolia'da otururmuş. En tehlikeli rüzgârları bir tuluma kapatarak Odysseus'a hediye etmiş. Meraklarını yenemeyen yol arkadaşları, tam yurtlarına yaklaşırlarken tulumu açmışlar. Boşanan rüzgârlar, Odysseus'u tekrar Aiolia adasına sürüklemiş. Bu ikinci gelişinde Aiolos, Odysseus'u terslemiş, adasından kovmuş. — *Kastor* ile *Polydeukes:* İkiz erkek kardeşler. Mitologyada birincisi binicilikte, ikincisi yumruk dövüşünde ün salmışlardı. Birçok yiğitlikler gösterdiler. Sonuncu çarpışmalarında Kastor öldürüldü, Polydeukes de ölümsüzlüğünü kardeşiyle paylaştı: Tanrı Zeus, iki kardeşin bir gün yeraltı ülkesinde, bir gün yeryüzünde beraber olmalarına izin verdi. Birlikte, Dioskurlar diye de anılan bu ikizler, gemicilerin kaderlerini tayin ederler. Fırtınalı havalarda yardıma çağrıldıkları vakit, gemi direklerinde çifte parıltı, kurtuluşu müjdeleyen Dioskurlar anlamına gelir; sadece küçük ve tek bir parıltı, Helena yani felâket diye yorumlanırdı.

300 —

303 *Okeanidler:* Denizler tanrısı olarak, bütün akarsuların atası kabul edilen Okeanos'un kızları ve akarsu, kaynak, dere vb. tanrıçalarıdır Okeanidler. — *Peleus:* Troya savaşlarının başkahramanı Akhilleus'un babası. Peleus'un "gümüş ayaklı" karısı *Thetis,* oğlunun, o savaşta ölmesi üzerine, nympha'larla (deniz perileriyle) denizden çıkarak yürekler paralayan ağıtlar söylemişti (Odysseia, 24. bölüm, V,

47 vd.). — *Niobe:* Yedi oğlu ile yedi kızından ötürü böbürlendiği için cezaya çarptırıldı, çocukları öldürüldü. Niobe, evlat acısından taş kesildi, bir kaya oldu. Bugün Anadolu'da Sipylos (Manisa) dağında, uzaktan bir insana benzeyen bir kayanın, gözyaşları döken Niobe ana olduğu söylenir. — "Atan, yüce titan" mısralarında *Prometheus'a* telmih var. Prometheus, insanların dostu, baştanrı Zeus'un hasmı idi. Tanrılar dağı Olympos'tan ateşi çalıp insanlara armağan verdi, bunun için de bir kayaya zincirlendi. Bir kartal (şiirde bir akbaba) karaciğerini yiyor, ciğer her gece yeniden eski haline geliyordu. Çok sonra, Prometheus'u bu işkenceden Herakles kurtardı. Tevfik Fikret'in Promete şiirinde de bu efsaneye telmih vardır. — *Atlas:* Yunan mitologyasında Prometheus'un kardeşidir; dünyanın batı kıyısında durur, gökkubbeyi omuzlarında tutar.

304 —

307 Yunanistan Tanrıları şiiri — *Pantheon:* Eski Yunanlıların ve Romalıların en büyük tapınaklarına Panteon denir. Bir de "Eski Yunan Panteonu" sözünden, büyük Yunan tanrıları, Yunan tanrılarının tümü anlaşılır. — *Kronion:* bk. s. 293 notları. — *Olympos:* Yunan tanrılarının Tesalya'daki, Yunanistan'ın en yüksek dağında oturduklarına inanılırmış. Hephaistos, tanrılara bu Olympos dağında saraylar kurmuş. Fakat Olympos'un gerçek bir dağ olmayıp gökte ideal bir yer olduğu düşüncesine daha Homeros destanlarında bile raslanır. — *Zeus:* Olympos'lu birinci derecede on iki tanrının başında gelir. Zeus, babası Kronos'u tahtından indirmiş, dünya eğemenliğini kardeşleri Poseidon ve Hades'le paylaşmıştı. Kronos zamanında ilk tanrılar soyu Titanlar, Zeus'un amcaları, dayıları olurlar. Zeus, Titanlarla da savaştı, onları yendi, yeraltı ülkesindeki hapisane Tartaros'a kapattı. — *Nympha*'lar: bk. s. 276 notları. — *Jupiter:* Yunanlılardaki Zeus'un yerini tutan, Roman tanrısı. Gökyüzünün, yıldızların, yıldırımın tanrısı. Heine, Jupiter için "baba - akraba katili" demekle onun Kronos'u ve Titan'ları öldürmüş olmasına değiniyor. — *Juno:* Roma tanrıçası. Jupiter'in karısı. Heine, Juno için kıskanç demekle onun Yunanlılardaki tanrıça

Hera ile özdeşliğini hatırlamış oluyor. Zeus'un karısı Hera kıskançtı çok; fakat kocasının çapkınlıklarıyla baş edemiyordu. Zeus'un, bazan kılık değiştirerek, ilişki kurduğu, seviştiği kadınların sayısı on dördü bulur. Hera bu kadınların bazılarından öcünü aldıysa da alamadıkları da oldu. Heine "tanrının döllediği genç kadın" sözüyle Zeus'a olağanüstü birçok işler yapacak olan oğlu Herakles'i doğuran Alkmene'yi kasdediyor. — *Pallas Athene:* bk. s. 276 notları. — *Aphrodite/Venus:* bk. s. 283 notları. — *Ares:* Zeus ile Hera'nın oğlu; taş taş üstünde bırakmayan, kanlı savaşlar tanrısı; tanrılar içinde en sevilmeyeni. Romalılar onu kendi tanrıları Mars ile özleştirirler. Ares, Hephaistos'un karısı olan Aphrodite ile sevişmişti. — *Phöbus Apollo:* bk. s. 17 notları. — *Lyra:* Mahmut R. Gazimihal'in Musıki Sözlüğü (1961)'ndeki açıklamaya göre: "telli antik çalgı. Tanrı ve kahramanları yücelten şarkılara yüzyıllarca eşliği ve hizmeti oldu. Yunan lyra'sı iki koç boynuzu biçimindedir. Teller, boynuzların arasında yukardan aşağı gerilidir. Ses veren gövdesi bir kaplumbağaya benzer. Lir ve kitara sazlarının, ünlü adlarıyla şair eserlerinde nice zamanlar yaşadığı görülür. Lyrique (lirik), lyra eşliğiyle söylenmeye mahsus şiir demekti." — *Hephaistos:* Ateş tanrısı, demircilerin tanrısı. Zeus'un oğullarından. Topaldı, tanrılar ve yiğitler için silahlar, ziynet eşyaları yapardı. Çirkin ve sakat olduğu halde, en güzel tanrıça Aphrodite ile evlenmişti. — *Hebe:* Gençlik güzelliği tarnıçası. Zeus ile Hera'nın kızı. Tanrılara sakiyelik eder, tanrıların içkisi olan Nektar'ı, sofralarında onlara Hebe sunardı. Tanrılar, Ambrosia yer, Nektar içerlerdi; ölmezliklerini böylece korurlardı.
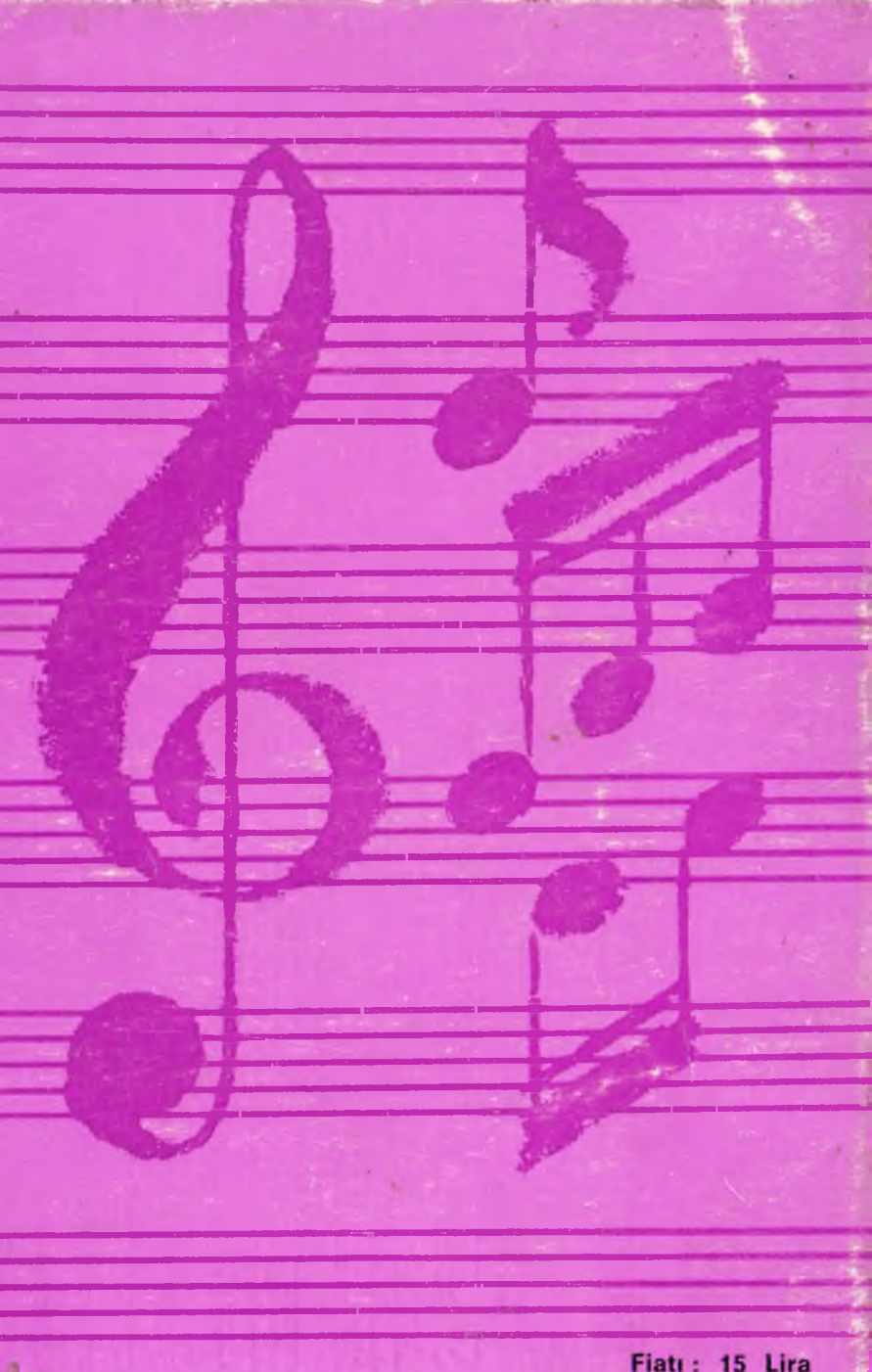
309 *Phönix:* Bir efsane kuşu; beş yüz yıl yaşar, sonra kendi kendini yakar, külünden tekrar doğarmış. Doğu edebiyatlarında Phöniks'in karşılığı Kaknus'tur.

311 —

313 Limanda şiiri. Eduard *Gans,* Heine'nin gençlik arkadaşı. 1826'dan başlayarak, Berlin üniversitesinde profesörlük yapmıştı. — *Hâfız:* Ünlü İran şairi. Şiraz'lı. 1390'da öldü.

Divan'ının türkçeye son çevirisi, Abdülbaki Gölpınarlı tarafından, 1944. — *Saron:* Eski Filistin'de gülleriyle meşhur bir ova. — *On iki Havari:* Hazreti İsa'nın, İncil'i yaymakla görevlendirdiği on iki yardımcısı (etraflı bilgi için Meydan-Larousse Ansiklopedisi, cilt V, Havari maddesine bakınız). XVII. yüzyılda Bavyera'da kumtaşından yapılan ve havarileri kabartma olarak gösteren, minelerle süslü çanaklara havari çömleği (kutsal çömlekler) denir. — *Herodes:* Milattan önce 40 ve 4 yıllarında hüküm süren ve Kudüs'te ölen yahudi kıralı Herodes, İsa'nın doğuşundan az sonra Beytüllahm'daki bütün erkek çocukların öldürülmesini emretmişti. — *Halleluja:* Yahova'ya (Rabb'e) hamdedin! Tanrı'yı övün! anlamında İbranice söz. Tevrat'ta en çok Mezmurlar bölümünde geçer. — *Bethel:* İbranice Tanrı'nın evi anlamına, Kudüs'ün kuzeyinde bir köy. — *Hebron:* Bugünkü adı El-Halil. Ürdün'de bir şehir. Bir adı da İsrail olan, İbrani peygamberi Yakub'un oğlu İbrahim'in bu şehre yakın bir yerde yaşadığı söylenir. — *Jordan:* Suriye'den çıkan, Kızıldeniz'e (Şap denizi) dökülen, 600 kilometre uzunluğundaki ırmak.

(Şarkılar Kitabı, eserin şu baskısından çevrilmiştir: Heinrich Heine, şiirlerin sıralanışı, eserin *Goldmanns Gelbe Taschenbücher* baskısına göredir.)

Fiatı : 15 Lira